EX ACTIS CONCILII TRIDENTINI.

Christianorum Principum, ad sacrum Concilium Tridentinum Literæ, & Mandata: Legatorumq; ab ijsdem missorum, habitæ Orationes: Vnà cum sanctæ ipsius Synodi Responsionibus Pio IIII. Pontifice Maximo, & Ferdinando primo Cæsare Augusto.

COMPARITIO SECVNDA ORAtorum Ferdinandi Romanorum Imperatoris electi, pro Imperio, Regno Boemiæ, & Archiducatu Austriæ, & pro Regno Hungariæ separatim.

MANDATVM INVICTISSIMI FERdinandi, tamquam Imper. Electi, & Regis Bohemiæ, & Archiducis Austriæ in personam suorum Oratorum exhibitum in Sessione secunda Tridentina: sub Pio PP. IIII.

ERDINANDVS, diuina fauente clementia, Electus Romanorũ Imperator semp Augustus: ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauoniæ, &c. Rex: Infans Hispaniarũ: Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Marchio, Morauiæ, &c. Dux Lucẽburgiæ, ac supe

rioris & inferioris Silesiæ, VVirtẽbergę, et Teckę, Pri ceps Sueuiæ: Comes Habspugi, Tyrolis, Lerreti, Kiburgi, & Goritiæ. Landtgrauius Alsatię: Marchio Sacri Romani Imperij, Burgouiæ, ac superioris & inferioris Lusatiæ. Dominus Marchiæ, Sclauonię, Portus Naonis, et Salinarum &c. Memoriæ commendamus, & recognoscimus, notum facientes tenore præsentium uniuersis, quòd cum Beatissimus in Christo Pater Dominus Pius IIII. diuina prouidentia sanctæ Romanæ ac Vniuersalis Ecclesiæ Pontifex Maximus, superiore anno indixerit sacrum Oecumenicum & Generale Concilium in ciuitate Tridentina, ad sacratissimum diem Resurrectionis Dominicę proximè præteritum, celebrandum, atque nos non modo per bullam super istiusmodi indictione emanatam, Verum etiam per nuncios & literas paternè hortatus sit, si ei Concilio ipsimet adesse non possemus, mitteremus saltem Oratores nostros uiros prudentes, graues & pios. Nos uerò qui iamdudum ardentissimis uotis, ac desiderijs expetiuimus, summoque studio, quãtum in nobis fuit, promouimus Concilij celebrationem, in quo nimirum ratio aliqua sanandæ Reip. in tot partes distractæ, ac pacis publicæ inter Reges & Principes Christiani orbis firmandæ, & stabiliendæ, nec non uitæ in omni hominum statu, & ordine emendandæ ratio, & omnia ea communibus consilijs tractarentur, quæ necessitas Reipub. postularet: principio eiuscemodi Concilij, propter alia ardua negotia sacri Rom. Imperij, Regnorumque & Dominiorum nostrorum, ipsimet personaliter interesse nequeamus. Nolen

tes

tes sanè propter absentiam nostram tam pio, & præclaro instituto quicquam impedimēti aut difficultatis inii ci, aut quicquam a nobis desiderari, quod ad rem iuuandam pertinere queat, confisi de singulari pietate, religione, fide, probitate, eruditione, iudicio, ac multarū rerum usu, & experientia Reuerendi, deuoti fidelium ac nobis dilectorum Antony Archiepiscopi Pragensis, ac Sigismundi à Thun Consiliariorum nostrorum, eosdem & utrumque eorum insolidum solenniter & ex certa nostra scientia animoque benè deliberato, & omnibus melioribus modo, uia, iure, causa, forma, & ordine, quibus possumus, & debemus, Commissarios, Oratores, Nuncios, Procuratores, & Mandatarios nostros fecimus, constituimus, & ordinauimus: dantes, & attribuentes eis, & utrilibet eorum plenam & omnimodam facultatem cum libero & amplo mandato, ut celebratione dicti Concily, nostro nomine; tanquam Electi Roman. Imper. ac Regis Bohemiæ, nec non Archiducis Austriæ, adesse, & intesse ad locum, & uices nostras in omnibus Sessionibus, consultationibus, deliberationibus, tractationibus, & actibus, obtinere, & gerere, consilium, suffragium, uotum, & decretum, nomine nostro dare, ferre, & interponere, aliaque omnia & singula agere, tractare, exercere, concludere, & & determinare possint, & debeant, quæ ad constituendam ueræ fidei, et religionis concordiam, et unionem, ac Chistianę Reip. salutem, et conseruationem promouendam facere, et spectare uidebuntur: et quę nosipsi facere, dicere, agere, tractare, exercere, concludere, et

determinare possemus, si præmissis omnibus & singulis personaliter intereßemus: & si talia forent, quę mandatum exigerent magis speciale, quàm præsentibus est expreßum. Promittentes in uerbo nostro Cęsareo, ac Regio, nos totum id, & quicquid per dictos Oratores, Commissarios, & Mandatores nostros modo præmisso, actũ, dictum, gestum, factum, & procuratum fuerit: ratum, gratum, firmum, & ualidum habituros eße, dolo & fraude postpositis penitus & semotis; Harum testimonio literarum, sigilli nostri appensione, & manus nostrę subscriptione munitarum; mediante. Datum in Arce nostra Regia Pragæ, die prima mensis Ian. Anno Domini M. D. LXII. Regnorum nostrorũ, Romani XXXI. aliorum uero XXXVI.

FERDINANDVS.

RESPONSVM SANCTAE SYNODI ad Oratores Cæsar. M. in eorum comparitione, Die VI. Feb. M. D. LXII. & in Sessione secunda XXVI. mensis Febr.

Euerendissimi Domini, Aduentus Dominationũ uestrarum magnam huic Sanctę Synodo letitiam attulit, tũ propter maximam beneuolẽtiã & obseruantiam, qua Synodus ipsa suam Cæsaream Maiestatẽ prosequitur, tum propter, eum honorem, qui ei ex hac nobilissima Potentissimi atque Religiosissimi Principis legatione accessit. Quare Sancta ipsa Synodus Dominationes uestras, quas pręstanti uirtute ac pietate præditas esse non ignorat, lętis amplectitur atque recipit animis. Mandatumq́. & literas suæ Cæsareę & Regię maiestatis in hoc loco lectas & recitatas, quantum de iure debet, admittit.

LITTERAE FERDINANDI IMP. electi, quibus constituit Oratorē in Concilio, uti Rex Hungariæ: exhibitæ in generali congregatione, die VI. Feb. M. DLXII.

ERDINANDVS diuina fauente clementia, Electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæque &c. Reuerende fidelis nobis dilecte, luce clariùs tibi constat Sanctum Oecumenicum Conciliū à Sede Apostolica Tridenti indictum esse. Ad quod multorum Christianitatis Principū Legati, cæteriq; Prælati, Patriarchæ, Archiepiscopi, ac alterius status, in dies pluribus, plurimi conuenere. Nos qui inter Christianitatis potentatus Principē locū tenemus, hoc sanctū institutū promouere, ac optatū saluberrimūque exitum sortiri summoperè desideramus. Quare Legatos nostros iam mittēdos, & expediēdos, alios quoque Prælatos ex regnis, et Prouincijs nostris, qui per bullā Apostolicā moniti sunt, primo quoque tēpore iter arripere decreuimus. Te itaque ex Hungaria in persona nostra Regia, singularē ob morum integritatē ac scientiarum peritiā, ad sacrum hoc Conciliū mittendū ante alios ele

gimus:

gimus:comittimus'que fidelitati tuę, ut nulla interposita mora uel difficultate, iter maturare, neque expectatis alijs nimirum Canadiense, & Tiriniense, qui ambo pro uniuerso Clero proficiscũtur, antecedere, ac ad quintumdecimum diem Ianuarij instantis Tridẽti adesse debeas. Instructionem unà cum alijs Legatis nostris es accepturus. (quod uerò ad expensas attinet, quantum in priori Concilio Episcopus Tauriensis habuit, tãtundem tibi quoque dari statuimus, cõmisim usque Camerarijs nostris Hungar. ut tibi in præsentiarũ ante omnes alios bonam summam pro itinere dare debeãt,) secus igitur non feceris. Datæ ex arce nostra Pragensi. xx. Decemb. Anno Domini M. D. LXI.

FERDINANDVS.

Reuerendo Gregorio Drascouitio, Episcopo Quinqueccleſienſi, necnõ Comitatus Baronien. Comiti perpetuo, ac ad ſacrum Concilium Tridentinum Legato, & conſiliario noſtro, Fideli nobis dilecto.

MANDATVM FERDINANDI IMperatoris elect. in personam sui Oratoris, pro Regno Hungarię, exhibitum die XXIIII. Februa. M. D. LXII. in Congregatione Generali, & in Sessione II. die XXVI. dicti Mensis.

ERDINANDVS diuina fauente clementia, Electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germanię, Hūgariæ, Bohemię, & c. Rex. Infans Hispaniarum: Archidux Austrię, Dux Burgundiæ, &c. Marchio Morauiæ, &c. Comes Tyrolis, &c. Memorię comendamus, ac recognoscimus, notum facientes tenore præsentium uniuersis: quòd cùm beatissimus in Christo Pater, Dominus Pius IIII. diuina prouidentia, Sacræ Romanæ, ac uniuersalis Eclesię Pont. Max. superiori anno indixerit Sacrum Oecumenicum, & Generale Concilium, in ciuitate Tridentina, ad sacratissimam diē Resurrectionis Dominicæ, proximè præteritam, celebrādam: atque nos non modò per bullam super istiusmodi indictione emanatam, uerum etiam per nuncios & literas paternè hortatus sit, ut si ei Concilio, uel ipsimet ad eße non poßemus, mitteremus saltem Oratores nostros, Viros prudē

tes,

tes, graues & pios. Nos uerò qui iamdudum ardentissimis uotis ac desiderijs expetiuimus, summoque studio, quãtum in nobis fuit, promouimus Concilio Celebrationem: in quo nimirũ ratio aliqua sanandę Reip. in tot partes distractæ, ac pacis publicæ, inter Reges & Principes Christianis orbis firmandę, & stabiliendæ, nec nõ uitę in omni hominũ statu, & ordine emẽdãdę ratio iniretur, & omnia ea communibus consilij tractarentur, quæ necessitas Reip. postularet, principio eiusce modi Concilij, propter alia ardua negotia sacri Rom. Imperij, Regnorumque, & Dominiorũ nostrorum ipsimet personaliter interesse nequeamus. Nolẽtes sanè propter absentiã nostrã, tã pio & præclaro instituto quicquam impedimenti aut difficultatis inijci, aut quicquã à nobis desiderari, quod ad rẽ iuuandã pertinere queat, confisi de singulari pietate, religione, fide, probitate, eruditione, iudicio, ac multarum rerum usu & experientia Reuerendi, deuoti Georgij Drascouitij Episcopi Ecclesiæ Qinqueecclesiensis, & Consiliarij nostri, fidelis nobis dilecti, eundẽ insolidũ solenniter, & ex certa nostra sciẽtia animoque bene deliberato, & omnibus melioribus modo, uia, iure, causa, forma, & ordine, quibus possumus, & debemus, Commissarium, Oratorem, nuntium, procuratorẽ, & mãdatariũ nostrũ fecimus, cõstituimus, & ordinauimus: ac per præsentes facimus constituimus, & ordinamus, dantes, & attribuentes ei plenam & omnimodam facultatẽ cũ libero & amplo mandato, ut celebrationi dicti Concilij, nostro nomine, tanquã Regis Hungarię adesse, & interesse, ac locũ & uices nostras in oĩbus Sessionibus, consultatio-

nibus, deliberationibus, tractationibus, actibus obtinere, & gerere; consilium, suffragium, uotum, & decretum nomine nostro dare, ferre, & interponere, aliaque omnia & singula agere, tractare, exercere, concludere, & determinare possit, & debeat, quę ad cōstituēdā ueræ fidei, & religionis concordiam, & unionem, ac Christianę Reip. salutem, & conseruationem promouendam facere, & expedire uidebuntur: & quæ nos ipsi facere, dicere, agere, tractare, exercere, concludere, & determinare possemus, si præmissis omnibus, & singulis personaliter interessemus: & si talia forent, quæ mādatum exigerent magis speciale, quàm præsentibus est expressum. Promittentes in uerbo nostro Regio, nos totum id, & quicquid per dictum Oratorem, Commissarium, & Mandatarium nostrū, modo præmisso actum, dictum, gestum, factum, & procuratum fuerit: ratum, gratum, firmū, & ualidum habituros esse: dolo & fraude postpositis penitus et semotis. Harū testimonio litterarū, sigilli nostri impressione, & manus nostræ subscriptione munitarum, mediante. Datę Pragę I. die Mensis Ianu. XXXII. aliorum XXXVI. Electionis uerò nostræ Imperatoriæ. V.

FERDINANDVS.

ORA-

ORATIO, HABITA A' REVERENDISSIMO D. Georgio Drascouitio. Episcopo Quinquecclesiensi, Augustissimi D. Ferdinandi, Romanorum Imperatoris electi, &c. Consiliario & pro Regno Hungariȩ Oratore Tridentini, in Generali Congregatione, Die XXIIII. Februarij. M. D. LXII.

I uobis, Illustriß. Legati, præclaræ domus, quæ est ecclesia Dei, optimi firmissimique Cardinales, huic Sacrosanctæ generali Synodo diuinitus dati, ac donati Prȩsidentes: Vosque Patres ac Pastores amplissimi atque uigilātissimi: si uobis, inquam, Ferdinandi Cæsaris augustissimi fides, pietas, uita propemodum angelica, ac in retinēda defendēdaque Christiana Catholica religione perpetuȩ uigiliæ, labores plurimi, indefessūque omni tēpore, studium, iam anteà perspectissima non essent, crederē equidem, me si hæc sciens tacerem, non modò accusandum meritò, uerumetiam tanquam omnes impietatis limites dolosè transgressum, iure optimo damnandum esse. Verùm, qua optimi Catholicique Cæsaris raræ & inauditæ uirtutes, uobis notiores sunt, quàm ut à me in medium proferri debeant, hȩc tanta tamque præclara,

& planè cœlestia dona, in hoc nobilissimo omnium Christianorum Principum capite, stellarum instar micantia, maxima admiratione ueneranda rectius, quam oratione etiam splendidissima celebranda esse, meritò existimauerim. At, nisi hunc talem tantumq; nobis Imperatorem Deus, pro sua benignitate, nobis dedisset, infelix profectò infinitis propriè malis afflicta hæc nostra tempestas, & esset, & haberetur. Gratias itaque Deo æterno supplex agere, debebit, quod illi præter ullum meritum, hic alter Constantinus Catholicus obtigerit. Nam per Deū immortalem, nonne uerum Constantinum, aut eo etiam maiorem dixeris? qui ante aliquot secuta hæresis uel schismatis iniuria collapsas Ecclesias, imo uerò penitus deletas, hisce calamitosissimis temporibus, noua liberalique fundatione restaurat, Collegia & cœnobia euersa, soloq; æquata reparat, & noua etiā magna impensa exędificat. Clerū deniq; ipsum, unà cum orthodoxa religione, in plerisque locis ferè extinctum, nō sine maximis curis & incredibilibus sumptibus pristino splendori restituere omnib. uiribus annititur. Sed ne curiosè magis explicare, quàm strictim quędam attingere uoluisse uidear, illud hoc loco dicā, & uerè quidē, laudatissimi huius Imperatoris cura atque opera perfectum esse, ut multorum scelere deformata religionis nostræ facies, suum decus, suum nitorem, recuperare posse uideatur. Iam uerò quantum illud est, quod ut Christianos è Turcarum faucibus eripere, eosq; à sæuissima illorum Tyrānide, in libertatem asserere possit, nihil eorum, quæ ad hāc rem rectè ac laudabiliter gerendam adhiberi debent, omittit, sed con-

continuis bellis, magno studio, incredibili cura, ita se impio illorũ conatui opponit, ut, quòd Germani, quòd Itali, quòd Galli, quòd Poloni, quod aliæ propè omnes gentes securius uiuant, id ipsi uni secundum Deum, acceptũ referre debeant? Quis enim est in orbe Christiano locus, quem non Turcarum rabies iam olim peruagata esset, nisi hic talis tamq; pius Imperator se suosq; charissimos liberos huic pesti obiecisset; eiusq; impetũ solus ex omnibus Christianis Principibus sustinuisset. Sed hæc eiusmodi sunt, ut nullis uerbis, nulla ratione satis explicari possint. Atque hunc quidem Imperatorem, omnium uirtutum heroicarum cumulatißimum thesaurum, si uobis Patres laudatißimi, hic coram intueri liceret, uerbis exprimi non potest, quanto gaudio perfunderemini, uicißimque ne cogitatione quidem complecti possum, quali quàmque inexplebili lætitia sua Cæsarea Maiestas afficeretur, si in hoc augustißimo loco, eum, in quo olim paracletus ille Spiritus sanctus, sub ignitarum linguarum forma, uisibilis apparuerat, uerè repræsentante tot doctißimorum ac religiosorum, imò uerò Apostolorum locum tenentium Patrum ueneranda facies præsens inspiceret, certe temperare non posset, quin in omnium uestrum sancta oscula rueret. Imò quo est in rem Christianam studio ipsamet Maiestas sua huc libenter uenisset, si propter plurimas, easdemq; grauißimas Sacri Romani Imperij, Regnorumque & Dominorum suorum occupationes, in præsentiarum suæ Maiestati id facere licuisset. Ne tamen interim quicquam, quod in hac parte muneri Cæsareo incũ

bit,

bit,omittetur: uoluit sua M. Oratores, & Commissarios suos ad hoc sacrosanctum Oecumenicum Conciliū, tempestiuè,& ante omnes alios Christianos Principes, mittere, qui & personam suam referrent,& cum plena authoritate & mandato,nomineq; & loco M. suæ celebrationi huius sacrę Oecumenicæ Synodi interessēt. Quēadmodum hæc, & alia multa prçclara, quæ in mādatis habebant, Reuerendiss. Dominus Antonius Muglitius Archiepiscopus Pragensis, & Mag. Dominus Sigismūdus à Thun M. suæ Cæsareæ Oratores hic præsentes uobis Illustriss. DD. Legati, priuatim luculenta oratione copiosè exposuerunt. Ex his itaque, quæ iā dicta sunt, Antistites sanctissimi, manifestè apparet, quo studio, quāque propensa uoluntate sit eius Maiestas in hanc sacrā Synodū, præsertim uerò, cùm non solùm ab eo, qui modò uniuersam illustrat Ecclesiam Pont. Max. uerè Pio IIII. uerùm etiā ab aliquot suæ Sanctitatis peræcessoribus Pon. Max.(piæ memorię) magna contentione semper petiuerit, ut iā tandem maiorum suorum exēpla secuti, conuocato ueteri de more generali Concilio, extirpatisque hæresibus, & ueteri Ecclesiastica disciplina restituta, Christi fidelium saluti prospicerent. Quamuis Sanctissimus quoque D. N. Pientiss. Pastor, statim in ipso Pontificatus sui felici initio, antè alias omnes grauissimas urgentissimasque curas, hanc data opportunitate, in primis de congregādo uniuersali Concilio, spinisq; ex agro Dominico resecandis, pro sibi innata pietate,& sapientia ultro susceperat. Id quod iā Sanctitatē suā laudatissimè omniūq;

Christi

Chisti fideliũ mirifico applausu, re ipsa præstare cernimus. Pater cælestis serua hæc orbis lumina, quæ ad conseruandã tuendamque Remp. Christianã, imò uerò pretioso filij tui Domini nostri Iesu Christi sanguine acquisitã Ecclesiam, uirtutibus, pietatisque studijs cumulata, ita coniuncta esse uoluisti, ut alterum in altero cernere liceat. Quod sanctitatis suæ præclarumque Pont. ac Pastore dignum, uniuersoq; orbi Christiano salutare studiũ, cùm non sine magna animi uoluptate Christianissimus Imperator uideret, sua quoque M. Cæsar. tanquàm primogenitus Ecclesiæ Catholicę sedisque Apostolicę additissimus filius, hoc Sacrosanctũ Oecumenicũ Concilium, quod in Spiritu sancto ritè ac legitimè congregatũ agnoscit, pro Cæsareo suo munere, quotienscũque res postulauerit, ab omnibus iniurijs tueri, manutenere, atque defendere sese prõptã ac paratã benignè offert. Quò aũt hanc suã uoluntatẽ eius Maiestas uobis magis testatã faceret, nõ solùm ut Imper. Romanus ac Bohemię Rex, et Archidux Austriæ, hos graues & pstãtes, muneriq; huic obeundo maximè idoneos uiros, quos coram cernitis, Oratores suos huc mittere dignata est, sed etiã quatenus est Rex inclitę Hungariæ, antiquissimi illius & nobilissimi Christiani orbis propugnaculi, me licet immeritũ huic sanctissimę Synodo, nomine suo Regio, cùm plenę authoritatis mãdatiq; litteras uobis nuper exhibere certas ob causas nõ poterã, locum tamen Regi Pannoniæ debitum Amplitudines uestrę Illust. & Reuerend. nõ expectatis litteris, quas iã ad manus habeo, mihi dandũ & assignandũ benignissimè adiudicarunt;

dicarunt; imò absque aliqua mora humanißimè aßigna runt, & dederunt. Quod Amplitudinum uestrarum egregium & memorabile factum cùm uestræ erga Catholicum Imperatorem, Regemque meum Serenissimum obseruantiæ & amoris sit illustre testimoniū, Maiestati suæ gratissimum, omnibusque amoris & beneuolētiæ officijs pensandū accidit. Ergo uerò pro hac Amplitudinum Vestrarū erga me insigni beneuolentia, quū omnia, quæ ad cumulum officij mei spectare cognouero, diligentißime impleuero, Deum etiam eternū uotis omnibus supplex exorabo, ut uos omnes & singulos hic felices conserue, & post hanc uitam donet eam, quę nescit temporis modum. Postremò, ut & officio meo, & Illustrißimarum ac Reuerendiss. Amplitud. uestrarum expectationi satisfaciam, fidemque Reuerendissimi Domini Archiepiscopi Pragensis Oratoris Cęsarei, nuper pro me interpositam redimam, literas plene authoritatis, & mandati Regis mei reuerenter exhibeo, orans, ut & illas in hoc ornatissimo Consessu pro recepta iam consuetudine publicè perlegi facere, & me cœpta hac sua singulari benignitate, atque humanitate complecti dignetur.

RESPONSVM SANCTAE SYNODI in secunda comparitione R.D. Episcopi Quinqueecclesiensis, Oratoris Cæsarei pro Regno Hungariæ, die XXIIII. Feb. & in Sessione secunda, XXVI. eiusdem Mensis.

LLVSTRIS & Reuerendissime Domine Orator, Dupliciter sancta Synodus Reuerẽdissimæ Dominationis Vestræ aduentu exhilarata est, & quòd Cæsarea Maiestas dominationẽ uestrã pro inclyto suo Regno Hũgariæ hisce negotijs, quæ pro uniuersa Christiana Rep. suscepta sunt, interesse uoluerit. & quòd talem uirũ miserit, cuius in primis prudentia ac consilio adiuta, tot tantisque malis, quibus passim Ecclesiæ mẽbra conflictantur, opportuna ac maximè accõmodata remedia adhibere se posse magnopere cõfidit. Cùm autem probè intelligat quantus ex utroque ornamenti ac dignitatis ad suam auctoritatẽ cumulus accesserit, in primis Deo Optimo Max. gratias agit, quòd talem Christiano orbi Imperatorẽ, sibique aduocatũ largitus sit, qui malis improborũ hominum artibus labefactatã ac propè iã labentem Ecclesiã corrue-

re non sinat, sed incredibili uirtute & sapientia fulciat ac sustineat. Deinde uerò tãtùm se eius M. debere profitetur, ut neque obseruantiæ, neque studij, quo eam prosequitur, magnitudo ulla satis oratione explicari posse uideatur. Ac quoniam pro summo in Ecclesiam studio, præclarisq; erga se meritis parem referre gratiam se non posse intelligit, saltem id, quod potest, hoc tempore faciet, Deum Max. supplex orabit, ut in quo Constantini illius Magni pietas ac Religio, multis alijs uirtutibus aucta cumulataq; ita elucet, ut uniuersum terrarum orbem clarissima sua luce collustret, eidem quoque Constantini felicitatem largiatur: ut & immanes barbaros Christiani populi ceruicibus imminentes longè repellere ac propulsare poßit, & Ecclesiam in eum statum adducat, ut magna calamitate propemodum oppreßa, iam tandem aliquantùm respirare ac ueluti reuiuiscere queat. Quòd autem sacra eius Maiestas fauorem atque etiam securitatem ipsi sanctæ Synodo pollicetur, & si de eo nũquam antea dubitauit, tamen gratissimo animo summaque spe recipit, ac quas potest maximas eius Maiestati gratias agit. Cæterum quòd priuatim ad D. V. Rerendißimæ per personam attinet, tùm propterea quòd eam præstanti uirtute, prudentia ac pietate præditam esse sancta Synodus non ignorat, tùm eò etiam quòd magnis itineribus, summa die huc appulerit, lętis animis recipit atque amplectitur. Postremò, mandata eius Maiestatis Cesareę & Regia quę reddisti quantum de iure debet, admittit.

COM-

COMPARITIO ORATORIS SEBAstiani Portugaliæ Regis, Die IX. Februarij, M. D. LXII.

Litteræ. Mandatum.
Oratio. Responsum.

LITTERAE SEBASTIANI REGIS Portugaliæ ad Concilium Tridentinum, exhibitæ per eius Oratorem Die IX. Februarij M. D. LXII. in congregatione Generali,& postea in Sessione secunda, Die. XXVI. dicti Mensis.

ACRO Oecumenico Generali Concilio in spiritu sancto legitimè Trideti cõgregato uniuersalem Ecclesiã representãti D. Sebastianus Dei gratia Portugaliæ Algabiorumq; Rex in Africa Dominus Guineæ, Nauigationis, Expeditionis, Cõmercij, Aetiopię, Persidis, & Indiæ, synceram obedientiam,& filij deuotissimi obseruantiam offert. Et si maximo Christi Domini Seruatorisq; nostri beneficio, regnis Prouincijs nostræ ditioni subditis intelligimus, hactenus fuiße conceßum: ut pestilentissimorum errorum, qui nostra, patrũque memoria, impia multorum persuasione eruperunt, labe minimè contaminarentur: communibus tamen Chri-

stianæ Reip. malis ita angimur, & ne seditiosæ nefariæque impietatis longius serpat contagio, ita ueremur, ut quoniam non aliunde præsentius remedium, quam à sacro Concilio poterat expectari, nihil nobis gratius iucundiusque accidere potuerit, quàm Oecumenici huius Concilij authoritate Pontificia repetita indictio: Ad eam uerò lætitiam quam initio de indictione conceperam, magna accessio facta est: posteaquàm & qui præessent, & qui adessent cognoui. Nam & amplissimorum Legatorum auctoritas, & præstantissimorum Patrum integritas magnam mihi spem sapienter constituendæ à Sacro Cõcilio Christianæ Reip. præbuerunt. Cui ne deeßem, mittendum curaui Legatum, qui & meam erga Sacrum Concilium obseruantiam præsens testaretur, & quæ à me in mandatis habebat, uobis accuratè exponeret. Is est Ferdinandus Martinus Mazcarenius, generis splendore, pietate, integritate, multisque alijs eximijs animi dotib. mihi in primis gratus. Quem spero fore, ut benignè humaniterque excipiatis, & ea fide audiatis, nostro nomine de publicis priuatisque rebus agentem, qua & nos, si Sacro Concilio intereßε, & coram uobis eadem, quæ illi in mandatis dedimus, agere licuisset. Sacrum Oecumenicum Generale Concilium Spiritus Dei sanctus suam gratiam Sanctissimę Synodo largiatur, ut ea statuat atque decernat, quę & diuini nominis gloriam augeant, & totius uniuersalis Ecclesiæ commodis conducant. Olysippone III. Calend. Octobris, Anno 1561. REYNHA.

MAN-

MANDATVM SEBASTIANI Regis Portugaliæ in personam sui Oratoris in Concilio Tridentino, in eius comparitione in Generali Congregatione IX. Februarij. M. D. LXII. & in Sessione secunda, die XXVI. dicti Mensis.

Sebastianus Dei gratia Portugaliæ & Algabiorum Rex, citra et ultra mare in Africa, Dominus Guineæ, Expeditionis, Nauigationis, Cõmertij, Aethiopiæ, Arabiæ, Persidis, & Indiæ. Vniuersis & singulis notũ facimus, quòd cõfidentes nos multum de fide, integritate, diligentia, & industria Nobilis uiri et in aula nostra liberaliter educati Ferdinandi Martini Mazcarenij Cõsiliarij nostri fidelissimi, designamus, deputamus, constituimus apud Sacrum Oecumenicũ & Generale Cõciliũ à Sanctissimo D.N. Papa Pio quarto, in urbẽ Tridentinã indictũ, & in eadẽ urbe Deo auxiliante celebrandũ, nostrũ Oratorem, & concedimus illi plenum mandatũ & omnimodam potestatẽ in eodẽ sacro Concilio, dicendi, agendi, proponendi, tractandi omnia, quæ ad prosequendum concludendumq́ue Concilium, & nostro nomine cætera agenda, quæ ad cæterorum membrorum cum Romano Pontifice Ecclesiæ supremo Præside & Christi Vicario, sanctaq́ue Sede Apostolica omnium Ecclesiarum Parente & Magistra, unionem, hæresum errorumq́ue extirpationem, & morum reformationem, & reliqua quæ ad

Catholicæ religionis augumẽtum, fidei exaltationẽ, & Christiani nominis hostium debellationem expedire & conducere Sacro Concilio, & eidem nostro Oratori uidebuntur: etiam si essent talia, quæ, speciale mandatum exigerent, omnia deniq; quæ ipsi si præsentes eßemus, facere poßemus. Eaque ita per nostrum Oratorem acta, tractata, & conclusa promittimus nos rata, grata, & firma habituros. Et quoniam Apostolicę sedis beneficio, trium militiarum Domini nostri Iesu Christi sancti Iacobi, & de Auis ordinis Cisterciensis, nostræ Regię coronæ in perpetuum gubernatio est annexa, & singularum nomine iuxta illarum stabilimenta, & statuta, etiam ad sacrum Conciliũ ire personaliter, uel sufficientem & idoneum Procuratorem mittere tenemur, cùm ipsi per nos id facere ad præsẽs non posſimus, eundem nostrum Oratorem, Procuratorem cum plenaria potestate; ipsi singularum dictarum militiarum perpetuam administrationem nostræ Regię coronæ annexam habentes, singularum prædictarum & nostrũ Procuratorẽ etiã deputamus, & cõstituimus ad ea omnia, quàmuis specialia & ardua, quę ipsi tamquam earumdem militiarum Magistri magni & perpetui gubernatores, si præsentes essemus, agere, proponere, tractare, concludere possemus. In quorum fidem & testimonium fecimus præsentes litteras scribi, & Regio nostro sigillo, postquàm nostra manu subscriptę fuerint, communiri. Olysſipponę. XXVIII. Septembris Anno Domini M.D.LXI.

REYNHA.

ORA-

ORATIO HABITA SERENISSIMI Portugaliæ algarbiorumque Regis Sebastiani nomine, in Concilio Tridentino. Die IX. Februarij, M. D. LXII.

VM ad tuendam Christianę religionis integritatem, Sacrorum Conciliorum accommodata semper fuerit authoritas, his tamen nostris, post hominum memoriam, turbulentissimis temporibus, quibus contaminata, & ueteris disciplinæ seueritas omnium ferè ordinum luxu cupiditateque dissoluta, huius Sacrosancti conuentus celebritas sic omnibus de Christianæ Reipublicæ salute cogitantibus necessaria uisa est, ut non alia ratione syncera religio suæ puritati restitui, collapsa morum disciplina instaurari posse uideantur. Et quoniam singulari Dei Opt. Max. beneficio effectum est, ut tandem aliquando magno animorum consensu publicus uniuersi Christiani nominis conuentus Pontificia authoritate in hanc urbem indictus ageretur, confidimus planè futurum, ut quam apud omnes Christianę pacis studiosos expectationem commouit sacri huius uenerandique cœtus religiosa maiestas & amplitudo, non modò persanatis aliquot religionis uulgaribus impleat, sed ita supe-

 ret,

ret, ut saucio, debilitatoque Christianæ Reipublicæ corpori omni ex parte medeatur. Nam si quis animo atque cogitatione uelit paulò altius repetere eas difficultates, quibus non solùm nostra, sed superiorum etiam memoria, Sacri Concilij progressio fuerit interrupta, facilè intelliget & tunc fuisse multa, quæ Oecumenici Concilij splendorem obscurare, & cursum impedire uidebantur: & nunc fuisse nonnulla, quæ nisi constanti sua prudentia, & pia planè constantia Sanctissimus Pontifex Pius quartus superasset, non modò, quam hic hodie summa cum uoluptate intuemur, Christianæ Reipulicę uiuam sanè, & suis omnibus propemodum membris expressam effigiem, minimè haberemus, sed uix exiguum illius, obscurumque simulacrum cerneremus. Et aliorum quidem Pontificum stabilis perpetuaque in promulgando, indicendoque Sacrosancto Concilio sententia, uehemens illorum studium erga Christianam Rempublicam non obscurè declarauit, & constantiæ pietatisque laudem apud posteros illis conciliauit, qui nullis temporum asperitatibus perturbationibusque deterriti, rem toties parùm feliciter tentatam diuinę sapientiæ consilijs innixi sibi repetendam iudicarunt. Sanctissimi uerò D. N. Pij quarti Pontificis, & Apostolicę dignitatis fastigio, & animi ornamentis uerè Maximi, laudibus, nulla sanè par ullo unquam tēpore oratio poterit reperiri, qui, ut excellens in Christianam Rempublicam suæ unius curæ sollicitudineque diuinitùs traditam, studium testaretur, cùm primum suis

Pontifex

Pontifex Maximus declaratus, ut quod salutari auspicatoq; planè nomine pollicebatur, adhibita inueteratis Ecclesię malis medicina pręstaret, in Concilij celebrandi ratione, quo uno remedio omnium mentes ad sanitatem reduci posse uidebantur, omnes suas curas cogitationesque ab ipso sui Pontificatus exordio collocauit. Cuius cùm pios conatus & paternæ pietatis uiscera prospicerent hi, quos ille & nuncijs & amantissimis litteris in hanc urbem ad œcumenicum Concilium celebrandum adhortabatur, conuenerunt frequentes, ut uidemus, & ut speramus, non modò illius authoritate, sed huius etiam Concilij Sanctissimi exemplo, celebritateque incitati, frequentiores in dies conuenient, & huius Sacrosanctæ Synodi dignitatem sua pietate magis illustrabunt. Quod si œcumenicorum Conciliorum authoritas Sacrarum litterarum monumentis non tàm eßet disertè comprehensa, quis tamen sobrię, sanæque mentis crederet, pio tot integerrimorum, Sanctissimorumque Præsulum conuentui Sanctum dei Spiritum defuturum, qui in medio duorum, triumve de pietate agentium, se promisit futurum? Cùm uerò tanta sit Sacrorum Conciliorum dignitas & religio, ut quæ in illis decernuntur, pro diuinis oraculis excipiantur ab omnibus, quis sibi non facilè persuadeat in omnibus de Christiana Religione controuersiis, eam fore uerissimam sententiam, quam tot Patres matura ætate spectata uirtute, exactaque eruditione ornatissimi comprobauerint, & Reuerendissimi, Illustrissimique Legati, diui-

na

na quadam sorte electi, qui Pontificio nomine Sanctissime Synodo præsident, sua authoritate confirmauerint? Tametsi uerò facilè adducimur, ut credamus in eadem sententia cęteros pro sua pietatę, & sapientia futuros, de nobis tamen possumus id constantius, apertiusque profiteri, qui ornatissimo uestro conspectu in tantam Christianæ Reipublicę sapientissimis uestris decretis constituendæ expectationem sumus erecti, ut non modò uestra pietate existimemus fore, ut omnes de religione controuersię dirimantur, sed uestra etiam censoria seueritate omnium ordinum, Sacerdotumque præsertim, qui cæteris scientia, & uitę integritate prælucere debent, mores ad Euangelicæ synceritatis normam dirigantur. Quę qui sibi ex Sacro Concilio non pollicentur, aut quam uim habeant non perspiciunt, aut cuius authoritate nitantur, nõ intelligunt. Hos quidem fructus, aut uberiores etiam postulat à nobis Christiana Respublica: hos expectat Serenissimus Princeps Sebastianus Portugaliæ, Algarbiorumque Rex huius nominis primus; Qui licet suum in Christianam Rempubliam studium satis uobis crederet perspectum, & cognitum, ut tamen suam erga Sacrosanctum Concilium obseruantiam illustriore testimonio declararet; ornatissimum uirum, quem uidetis, D. Ferdin. Martinez. Mazcarenium ad hoc Sacrum Concilium destinauit, non Oratorem solùm, sed pignus, obsidemque perpetuæ suæ erga Sacrosanctum Concilium obseruantiæ & pietatis. Quantæ uerò curę optimo religiosissimoque

Prin-

Principi fuerit œcumenici huius Concilij celebritas, & amplitudo, testari apud uos poterunt non solùm Antistites Bracharensis, Cobricensis, Leriensisque, sacrarum litterarum scientia, spectata pietate, & uitæ integritate insignes, qui se explicare celeriùs, & maturiùs in hanc urbem uenire potuerunt, sed & qui constitutis suarum Ecclesiarum rationibus aderunt ex illius Regnis & Dominijs, quos omnes Christianæ pietatis studiosißimus Princeps acuratè est per litteras hortatus, ut quàm diligentissimè possent se ad maturam profectionem componerent, ne uel iubenti, uolentique Summo Pontifici segniùs parere, uel laboranti Ecclesię seriùs, quàm cùm eorum pietas, tùm periculi magnitudo postulabat, adeße uiderentur. Quę omnia à Serenissimo Rege studiosissimè sunt curata, partim ut suę erga Sacrum Concilium obseruantiæ satisfaceret, partim etiam ut Clarissimorum Portugaliæ, Algarbiorumque Regum Maiorum suorum religioni, pietatique responderet. Quorum res fortiter & feliciter gestę, ita semper fuerunt cum publica Christianæ religionis utilitate & dignitate cōiunctæ, ut tot defusis profligatisque Bar baris Regibus, uictorijs, tot direptis expugnatisque hostium oppidis, tot arcibus in aduerso Numidię, Getulique littore ad comprimendā Barbarorum audaciā, erectis, non tam sui Imperij fines proferre, quàm Christianæ religionis gloriam propagare uoluisse uideantur. Incitabantur illi quidem Regij animi excellenti magnitudine, sed ad natiuam, infinitamque eorum

rum

rum propositionem accedebat aculeus ille, quem Alfonsus primus Portugaliæ Regni conditor, & auctor posterorum Regum annis impressum reliquit. Quòd si apud Clarissimos Portugaliæ Reges, tantum ualuit exemplum perpetua quadam serie, uelut per manus, traditum, quid uobis Amplissimi Patres, expectare par est à Serenissimi Regis Sebastiani animo, quem non solùm superiorum Regum Illustria exempla, sed recens, spiransque adhuc Emanuelis proaui, Ioannisque Tertij aui memoria ad prouehendæ religionis studium uehementius accendit? Quomodò enim potest uel Emanuelis Regis pronepos non ijsdem uestigijs insistere, uel Ioannis Optimi, maximique quondam Regis nepos, cognita ab omnibus propemodum, qui hic adestis, illius pietatis exempla, minimè consectari? Quorum ille subiectis Apostolicæ Sedis Imperio, tot in Oriente Regnis, Prouincijs, Barbarisque nationibus, eius gloriam longè, lateque illustrauit. Hic uerò non modò subactos ab Emanuele, felicissimæ recordationis, Rege patre suo populos in officio, fideque continuit, sed etiam studio diligentiaque perfecit, ut repudiato nefario inanium simulachrorum cultu, Christianę religionis pietate imbuerentur, & nostrę disciplinæ sacra, moresque libenter sequerentur. A quo propagandæ latius nostrę religionis cursu, cùm partim finitimorum Africæ Regum infestis excursionibus, partim magnis à Solymano ad euertendum nostrum in Oriente Imperium missis classibus subinde interpellarentur, illorum quidem auda-

audaciam, temeritatemque, grauißimis illatis dam-
nis, repreßit. Huius uerò nauales copias in ipso Die-
florentißimæ totius Cambaiæ Regni urbis conspectu,
ita opprеßit, ut Solymanus purpuratorum Satrapa-
rum apud Barbarum & immanem Tyrannum gratia
& authoritate longè maximus, qui Claßi summo cum
Imperio præerat, multis depreßis triremibus, lace-
ris, truncatisque aliquot nauigijs, ægrè sit fuga salu-
tem consecutus. Quę ideò breuiter, cursimque à no-
bis sunt commemorata, Patres Amplißimi, non mo-
dò ut intelligeretis, quanto suorum periculo, & sum-
ptu suo, Clarißimi, proferendæque latius Christia-
næ religionis studiosißimi Portugaliæ Reges, non in
oppositę nobis Africæ solùm proximis, sed in A-
siæ etiam remotissimisque prouincijs grauissima, pe-
riculosissimaque bella susceperint, quæque ea uel ani-
mi magnitudine gesserint, uel constantia felicitate-
que confecerint, sed etiam ut cognosceretis eundem
erga Sanctam Sedem animum, idem ad Christianam
religionem amplificandam, propagandamque, studium,
eandem erga hoc sacrum Concilium obseruantiam,
eandem denique pietatem expectandam à Serenis. Re-
ge Sebastiano, & Regia præstantissimæ indolis signi-
ficatione ad excellentes omnes uirtutes propenso, &
domesticis imaginibus, Clarissimorumque Regum Il-
lustribus exemplis incitato. Qui, quod Sanctissimo
Pontifici suis litteris est pollicitus, hodie cumulatè
præstat, & suum ad illustrandam huius Sacrosancti
Concilij celebritatem, studium, uobis Amplissimi Pa-
tres

tres, hodierna die per D. Ferdinandum Martinez Mascarenium suum Oratorem, Virum non solùm antiqua generis nobilitate, & familia, multis Asię, Africęque triumphis insignem, sed fide, integritate, cæterisque ornamentis longè præstantem effusè pollicetur. Sperat autem fore, ut quoties cùm de publicis Christianæ religionis atque disciplinæ, tùm de priuatis negotijs nostrarum Ecclesiarum, quæ singulari Dei Opt. Max. beneficio, nec ab Ecclesiæ Romanæ cæterarum parentis & magistrę obseruantia deflexerunt, nec à ueteri receptoq; semel cultu receßerunt, apud uos illius Orator agere uolet (quod pro sua prudentia, non nisi necessarijs aut grauibus certè causis impulsus faciet) Vos, cognitis Serenissimi Regis mandatis, eum pro uestra humanitate benignè excipiatis.

RESPONSVM SANCTAE SYNOdi, datum illustrissimo Oratori Serenissimi Regis Portugalię in eius comparitione, Die IX. Febr. M. D. LXII. & in Sessione secunda. XXVI. Febr.

LLVSTRIS D. Orator. Mandatum & litteræ Serenissimi Portugalię Regis, quæ modò à Dominatione uestra exhibitæ in hoc sacro loco recitatæ fuerunt, nec non ea, quæ ornatissima Oratione exposita sunt, huic Sanctę Synodo iucundissimum nuncium attulerunt, cùm declararent eximiam quandam ac perpetuam clarissimorum Portugaliæ Regum ac pręcipuè Sereniss. Sebastiani Regis in Deum pietatem, insigne in Rempub. Christianam studium, ac summam erga hoc Oecumenicum & Generalem Concilium, obseruantiam, licet nihil noui huic Sanctę Synodo allatum sit. Nemo enim est, cui cõpertissima nõ sint pręclara Regũ Portugaliæ facinora in Christiana religione, ueraque Christi fide in Orientis partibus propaganda. Non minor tamen Maiestati suæ, maioribusque suis pijssimis & Clarissimis Regibus laus & gloria hac tempestate debetur, quòd in his calamitosis tẽporibus, tot dissidijs, totque in Ecclesia exortis hæresibus, Regna, & Ditionem suam in Orthodoxa fide, Ecclesiæque Catholicæ

tholicæ unitate (uti uerè Christianos Principes decet) semper conseruauerint, quàm in Barbaris & idolorum cultui deditis Nationibus, ad ueram religionem traducendis. Quamobrem hæc Sancta Synodus Deo et Patri domini nostri Iesu Christi meritas de his omnibus gratias agit, Dominationemq; uestram, tùm ipsius Regis causa, tùm ob singularem eius prudentiam, ac sanguinis splendorem, grato ac beneuolo animo recipit. Regium uero mandatum, quantum de iure debet, admittit.

COM-

COMPARITIO ORATORIS PHILIPPI *Hispaniarum, &c. Regis Catholici: Die decimasexta Martij. M. D. LXII.*

Mandatum Oratio.
Responsum Sanctæ Synodi.

MANDATVM PHILIPPI *Hispaniarum Regis Catholici, in personam sui Oratoris Tridenti exhibitũ. Die XVI. Martij. M. D. LXII. & in Sessione tertia. Die xiiij. Maij.*

PHILIPPVS Dei Gratia Rex Hispaniarũ, utriusque Siciliæ, Hierusalem, &c. Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ, et Mediolani, &c. Comes, Habspurgi, Flãdriæ, Tyrolis, &c. Recognoscimus & notum facimus tenore præsentium uniuersis, Cùm Beatissimus in Christo Pater & Dominus noster, Dominus Pius IIII. Diuina Prouidentia

Sacrosanctæ Romanæ Sedis Pontifex Maximus, ut his malis & diuisionibus, quibus Christiana Respublica iam diù uexatur, & Religio nostra tot ac tàm diuersis opinionibus impertitur, eo remedio quo Sancta & Vniuersalis Ecclesia uti solet, mederetur, & ad ueram in fide conuenientium unionē omnes Christi fideles reducerentur, uti optimus, & uigilantissimus Pastor, Paterq; amantissimus, omni cura & studio procurauerit, ut Oecumenicum Concilium, quod Tridenti ceptum & per aliquot annos suspensum fuerat, prosequeretur, atque ad eam rem eius Diplomate sub Dat: Romæ, apud sanctum Petrum tertio Kalendas Decembris Anni M. D. LX. Pontificatusque eiusdem anno primo, Vniuersale, & Oecumenicum Concilium Tridentinum, sublata suspensione quacunque, Tridenti continuandum denuò indixerit & aperuerit, atque ad diem Resurrectionis Dominicæ anni proximi præteriti conuocauerit, & præfixerit: Nosque tùm per litteras, tùm per nuncios exhortatus fuerit, ut quando præsentes celebrationi eiusdem interesse non poteramus, nostros ad illud Oratores idoneos, qui ibi assisterent, mandare uellemus. Nos, qui ipsius Concilij cælebrationem, ut Catholicum Principem decet, tanquàm uerum & unicum malorum remedium, ardentissimè desiderabamus, libenti animo obtulimus nos id facturos, omnemque operam daturos, ut prædictum Concilium, quantum in nobis esset, non solùm promoueretur, uerum etiam, Deo ductore, ad optatum finem perduceretur. Nolentes igitur

tur in hac re nostro officio deeße, quin potius omnia, ea, quæ ad nostrum munus spectant, abundè præstare, & exhibere, ut nostro nomine in prædicto Concilio cõpareat, nostrasque partes agat, Illustrem, fidelem, nobis dilectum Dominum Ferdinandum Franciscum Daualos de Aquino Consiliarium collateralem, Locumtenentem & Capitaneum Generalẽ nostrum in Ducatu ac Dominio nostro Mediolani, cuius fidei, probitati, religioni, & rerum longæ experientię quàmplurimum confidimus, Oratorem, Nuncium, & procuratorem nostrum fecimus, constituimus, ac deputauimus, ac tenore præsentium facimus, constituimus, & deputamus. Dantes ei plenam facultatem, & potestatem unà cum amplo & libero mandato, citrà tamen aliorum nostrorum Procuratorum & Mandatariorum constitutorum & constituendorum reuocationem uel prĕiudicium: ut in dicta ciuitate Tridentina, & loco in eadem celebrationi Concilij deputato, coràm Reuerendissimis S. Rom, Eccel. Cardinalibus à Beatissimo Pontificè Legatis nominatis & destinatis, alijsque Patribus ibidem congregatis, nostro nomine comparere, prædictęque Concilij celebrationi interuenire, eique adesse & interesse, locumque & uices nostras in omnibus Sessionibus, Consultationibus, Deliberationibus, & Actibus obtinere, atq; omnia alia agere, facere, dicere, gerere, tractare, procurare, & promouere possit, & ualeat, quæ ex usu Reip. Christianæ & dignitate nostra fore uidebuntur, quæq; nos ipsi, facere, dicere, gerere, & tractare possemus, si coràm præsentes essemus,

etiamsi talia essent, quæ mandatum exigerent magis speciale, quàm his expressum est. Habituri proinde ratum & gratum, quicquid per prædictum Oratorem, Procuratorem, & Mandatarium nostrum præmisso modo, actum, dictum, gestum, factum, & procuratum fuerit, dolo, & fraude remotis. Harum testimonio literarum, manu nostra subscriptarum, & sigilli nostri impressione munitarum. Datum Madriti, Die xxviij. Mensis Ian. Anno M. D. XLII. Regnorum autem nostrorum, sexto.

PHILIPPVS.

GALEA

GALEATII BRVGORAE PATRIcij Mediolanensis & Regij Fisci Patroni Oratio, habita Tridenti in Concilio Patrum, nomine Illustrissimi & Excellentissimi Marchionis Piscariæ Regis Catholici Oratoris, Die XVI. Martij. M. D. LXII.

VOD unum ęgrotę Reipub. Christianæ remedium esse semper uisum est, Patres Amplissimi, illud omnino fuit, cùm indicto Concilio spes bonis iniecta est, negocium felix, ac salutare à Pontificibus, à Cæsare, à Regibus unà susceptū iri, ut magnis concursibus omnium gentium ac Nationum celeberrimi conuentus peragerentur. Ea re Pius quartus Pontifex maximus dignitatis Reipublicę Christianæ, otijque amantissimus, ut ad benè de omni Repub. sperandum, quasi signum aliquod omnibus sustulisse uideretur, nihil antiquius putauit, quàm Concilium illud à Paulo Tertio Pontifice Max. hoc ipso in loco indictum, retentum animo, remissum temporibus, longo interuallo intermissum reuocaret. Etenim si ullum unquam tempus huiusmodi rem desiderauit, hoc ipsum profectò est, quo multæ gentes, ac Nationes discerptæ,

diuulsæ, conquassatæ sunt uarietate opinionum, & licentia impiè disputandi: Quo multi à Christiana Republica aberrarunt: Quo denique omnis propè Christiana Ciuitas intestinis malis, ac discordijs laborans, multa perdidit, & ornamenta dignitatis, & præsidia stabilitatis suę. Quamobrem cùm Pius quartus Pont. Max. quasi bonus pastor, & tutor fidelis, curaret ne patrimonium dignitatis Reipublicæ à prædonibus nefarijs diriperetur, etsi multa quidem pro illius dignitate, ac salute gessit, quæ orbis terrę iudicio, ac testimonio comprobantur; Tamen nihil clarius, nihil gloriosius, nihil denique commendatius effecit momorię hominum sempiternæ, quàm quòd uos potissimum elegit, Patres Amplissimi, qui de summa rerum omnium deliberaretis. Nam quod consilium? quæ mens? nisi ut diuina sapientia uestra sedaretis hæc mala, pessimeque affectam ciuitatem Christianam sanaretis, firmamque aliquando, ac uegetam redderetis. Quamobrem uos Patres Amplissimi quasi oracula ciuitatum, quasi Moderatores populorum, quasi Architecti quidam ac fabri à Pontifice Maximo estis aduocati, ut huic sanctissimæ Reipublic. adsitis, & si illa stet, eam muniatis; si labatur, erigatis. Cui negocio, cùm Philippus Rex Pius, fortis, ac fœlix erga Christianam pietatem, iustumque hunc ipsius Principatum, eodem modo affectus sit, quo modo Patrem suum prudentissimum Imperatorem Carolum V. Cæsar. August. omnibus temporibus affectum fuisse memoria tenet, libentissimè quidem nisi multis, ac magnis occupatio-

bus

bus distineretur, interfuisset, coramque graui oratione declarasset, quo studio, quo ardore, qua animi pietate semper fuerit & hoc tempore maximè sit erga authoritatem sacrosanctæ sedis, totamque Rempublicam Christianam: idque eo libentius fecisset, ut & ceteri Reges, & Principes Ciuitatum ipsius exemplo adducti frequentiores hunc ipsum in locum conuenissent, & uos Patres amplissimi, maiore animi alacritate omnia, quæ dilapsa iam fluxerunt, seueris legibus uinciretis, & Reip. uulnera curaretis. Quibus præter uos, uos inquam, Patres ampliss. mederi nemo potest. Sed cum multis Heroibus, quorum magnam copiam habet, Franciscum Ferdinandum Daualum Marchionem Piscarium elegit, dignum ue iudicauit, cui munus hoc legationis obeūdę ultro deferret. Qui & si in nullo ocio, at in summo negotio Prouinciam Mediolani cum Imperio administrat, tamen ab ipso Rege, qui cùm anteà semper, tùm hoc uel maximè tempore os, oculos, mentem denique ipsam in unam Rempublicam Christianam conuertit, iussus est ea omnia, quæ ad sanctissimam Religionem pertinent, rebus humanis omnibus anteferre, & huc se quàmprimum recipere. Adest igitur Franciscus Ferdinandus à Catholico Rege missus, & eo nomine, ut & Regis personam hoc ipso in loco sustineat, & omnia eius officia, operam, laborem, copias denique omnes ad amplitudinem ueram conferat. Denique uobis præsto adsit, faueat, prosit quibuscunque rebus Rex ipse possit. Et

si enim Respublic. Christiana maioribus presidijs regitur, ac Dei Opt. Max. numine ab omnibus insidijs aduersariorum defenditur, tamẽ humanis etiam opibus aliquando contra uim, & scelus uisa est eguisse. Etenim idcircò potissimùm Reges sancti appellantur, & terris à Deo dati sunt, ut & ad rerum temperationem sedeant, & Reipublicæ Christianæ non modo excubias, & custodias, sed etiam laterũ suorum oppositus, & corporum polliceantur. Primùm igitur cùm Pontifex Maximus uigilet, adsit, prouideat Reipublicæ, Deinde magni animi sint in bonis uiris, magna concordia, incredibilis cõspiratio, Deus denique ipse immortalis ac præpotens huic suo populo Christiano, huic clarissimo Imperio, huic pulcherrimę Reipublicę auxilium continenter ferat, non est desperandum fore ut uos Patres Amplißimi, non modo labenti Christianæ Reipublicæ subueniatis, uerùm etiam in ueterem libertatem, & dignitatem uindicetis. Ipsa certè, quæ nuper crescentibus malis, quæ ipsam intermittũt, capiti, salutiq́ue suæ propè desperare uidebatur, & miseris temporibus ac perditis moribus afflicta, & oppressa iacebat, nunc tandem aliquando benè sperare, freta præsertim medicina consiliorum uestrorum, salutaribusq́ue auxilijs, cæpit. Confidit enim se ueteris morbi grauitatem uobis Curatoribus depulsuram: confidit à nouis tentationibus uestra diligentia liberam futuram: confidit denique antiquũ robur, ac corporis firmitatem breui recuperaturam. An uerò cùm sciat uos, quos non tanquàm aliquos ex

urbe

urbe Roma missos, sed de cælo delapsos intuetur, in loco tàm excelso pulcherrimè sedere, & ad defensionẽ suam stare, non sese excitet? non sese erigat? non caput extollat? Quæ cum ita se habeant, facilè omnes in eam spem ingrediuntur, fore, ut omnes qui fortasse aliquo modo aberrarunt, redeant in uiam, & ueritas multis incommodis debilitata, tandem opera & equitate uestra recreetur, & locum, in quo consistat, reperire poßit. Postularet fortasse hoc loco magnitudo rei, expectatio uestri, quæ mirabilis est, ut Franciscus Ferdinandus commoneret uos Patres Amplißimi ut in hac turbulentißima tempestate Reipublicæ in tàm grauibus cogitationibus uestris omnia diligentißimè despiceretis. Sed cùm secum ipse consideret incredibilem sapientiam, ac uestrã propè diuinã, nullamq; rẽ tan tam esse, ac tàm difficilem, quam uos non & consilio regere, & integritate tueri, & uirtute conficere poßitis, nihil sibi temere faciendum esse putat, nihil uos cuiusquam monitis egere arbitratur. Videt uos quasi in uigilia quadam manere, nec usquam discedere, nec à Republica deijcere oculos, ex eo die, quo in hoc Concilium conuocati estis. Videt in tantis tenebris erroris a Deo optimo Maximo clarißimum lumen preferri mentibus uestris; Videt animos uestros Reipublicæ conseruandæ cupiditate sua sponte incensos, ab eodem inflammari; Intelligit uos nihil neque cupidè, neque temerè, sed omnia, & sapienter, & fortiter administrare Intelligit uos ab omnibus ceteris cogitationibus ad unam salutem communem conferri; Intelligit de

inique

nique uos cogitationes, & mentes uestras in hoc uno fixisse, & locasse ut Rempublicam constituatis, & in pristinum gradum restituatis. Quæ omnia cùm uideat, & quantum in uobis fuit, præclare iecisse uos iam fundamenta stabiliendæ Reipublicæ; & eam suauissimè nunc à uobis tractari, arte, quę lenit, non exasperat; sanat, non ulcerat; mouet, non perturbat animos hominum, & in posterum nulla uos in re, muneri uestro defuturos esse: Vnum illud restare putat, ut in proprio suo officio permanens, Philippi maximi, & potentissimi Regis nomine studium, officium, operam, gratiam, authoritatem, copias denique omnes uobis, Patres Amplissimi, sine ulla exceptione, aut laboris aut occupationis, aut temporis polliceatur, ac deferat.

RE-

RESPONSUM SANCTAE SYNOdi in admissione Oratoris Philippi Hispaniarum Regis Catholici. XVI. Martij. M.D.LXII. & in Sessione tertia. Die xiiij. Maij.

T si, Francisce Ferdinãde Marchio Excellentissime, pium studiũ Inuictissimæ Austriæ domus, atque animi propensio erga Rempublicam Christianam, ueramque Christi religionem Romanis Pontificibus, sanctæque Sedi spectata, atque probata semper fuit: hoc tamen potissimum tempore Catholici, potentissimique Philippi Regis, cuius personam meritò legatus sustines, promptus, paratusque animus in uera religione, quæ ad paucos redacta est, conseruanda: & à tot impietatibus reuocanda, ac in ueteri dignitate, & sinceritate tuenda, adeò exoptatus, adeò iucundus sacræ huic generali Synodo extitit, & omnium animos erexit, ut spem certam attulerit, Christianæ Reipublicæ grauiter quidem ægrotanti, salutare remedium, magnaque ex parte conuulsæ, atque collapsæ, uerum, firmumque subsidium afferri posse; præsertim Pio quarto Pont. Maxi. Pastoreque uigilantissimo duce, & authore, qui è Romana sacra illa, & non uiolabili specula, salutare, & expe-

expectatum Concilij signum erexit, Tridentumque remisit, quo Christi oues à feris apris dispersas, & immanium luporum faucibus crudeliter absorptas, ad Christi tandem gregem nostris humeris, nostris inquam humeris patienter, mansueteque portaremus: Ferdinando Cæsare Optimo Romanæ Ecclesiæ Primógenito, Regibus, Christianisque denique Principibus, quorum hic frequentes, insignesque legatos adesse cernimus, fautoribus, beneque iuuantibus, è quorum numero facilè Princeps Philippus Rex Caroli quinti Cæsaris Inuictissimi, cuius memoria in benedictione est, & omnibus uirtutum numeris cumulatissimi, ut aliarum heroicarum uirtutum, ita etiam ueræ religionis uerissimus hæres, & imitator, omnem operam, studium, industriam, facultates, omnem denique corporis sui laborem benignissimè polliceatur, & si opus fuerit, fidelissimè præstabit. Quem ita pium, ita sanctum, uereque regium animum, atque studium generalis hæc sancta Synodus, ita libenter tota mente amplectitur, ita merito laudat, & extollit, ita iure lætatur, & in eo conquiescit, ut magnas quidem gratias potentissimo, Christianique nominis firmissimo propugnaculo, atque uindici per me omnium Patrum nomine agi uoluerit: Tibique etiam Dauale Princeps Clariss. uel multis tuis nominibus, uel honorificæ huius legationis nomine, plurimum debere fateatur. Atque omnia, quæ ad ipsius iustissimi pientissimique Regis, honorem, authoritatem, dignitatem pertineãt, quantum licuerit, libẽtissimè pro suis meritis sãcta Sy

nodus

nodus præstabit: Deumque Optimum Maximum obsecrat, ut talium, tantorumque Regum, ita pios animos, ita pro Christi fide, ueraque religione accensos, atque inflammatos perpetuo cõseruare, ac tueri liceat. Mandatum uero Regium quantum de iure debet, admittit.

COMPARITIO ORATORIS COSMI Ducis Florentiæ, & Sen. Die X V I. Martij. M. D. LXII.

Litteræ	Mandatum.
Oratio	Responsum.

LITTERAE DVCIS FLORENTIAE ad Generosissimos Legatos exhibitæ per eius Oratorem. Die X V I. Martij. M. D. LXII.

Euerendissimi, & Illustr. Domini, Patresque omni ueneratione Colendissimi. Cum summo affectu, summaq; pietate iã inde à maioribus nostris Sanctã Sedem Apostolicã, summosq; Põtifices Iesu Christi domini nostri Vicarios, & Catholicã Ecclesiã in fide ac sinceritate patrũ nostrorum coluerim semper ac studiosè obseruauerim: officij ac reuerentiæ meæ fore arbitratus sum, ne in Sancta ista tantorum patrum uniuersali Synodo, auctore Deo, summoque Pontifice pientissimo, congregata, cessare, quin pro uirili mea per Ioannem hunc studiosissimum Legatũ nobilitate

bilitate natalium; fide, moribus, ac doctrina insignem Reuerendissimis atque Illustrissimis Dominationibus Vestris adesse, qua optimũ sanctæ Catholicæ, atq; obsequio: Hunc ego quæso amplissimi Patres, ut æquis animis atque auribus Reuerendissimæ, & Illustrissimæ D. D. Vestræ accipiant integra in his, quæ ex mandatis exponet, tractabitque fide, non secus ac me ipsum coram audirent: sibique ipsæ persuadeant, fortunas nostras uniuersas in præclaro isto negocio, in earum potestate ac nutu fore promptissimas. Quarum uotis & actionibus Deus ac dominus noster Iesus Christus adsit, & faueat precor: meque illis summopere commendo. Pisis. &c. Calend. Maij. M.D. LXII.

Earum Reuerendissimarum & Illustrissimarũ Dominationum Vestrarum Deditissimus.

COS. MED. FLORENTIAE ET SEN. DVX.

Reuerendiss. & Illustriss. Dom. Patribus Obseruand. sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinal. Apost. sedis de latere Legatis in Concilio Trident. Præsidentibus.

MAN-

MANDATVM ILLVSTRISSIMI D. Cosmi Medices Florentiæ & Senarum Ducis in personam sui Orato. in Sess. III. Itidem XIIII. Maij. M. D. LXII.

COSMVS Medices Dei Gr. Flor.& Senar. Dux secundus, &c. Vniuersis has patentes litteras inspecturis salutem, ac sinceræ dilectionis affectum. Sanè iam inde ab administratione quã gerimus, diuino fauore suscepta officij nostri esse cognoscimus, more institutoque maiorum S. Catholicę atque Apost. Ecclesię, cuius fidem pietatemque profitemur, uestigijs atque obsequijs studiosè, ac reuerenter insistere: atque eò feruentius, quò grauiorũ negotiorũ curarumque sollicitudo, & pondus incumbit, ut in pręsenti cõuulsę Religionis morumq; lapsorũ discrimin e cõperimus; qua propter: ut nostri perpetuò similes, eiusdẽq; uoluntatis, ipsi quoque pro uirili nostra pio huic muneri adesse uideremur, Nobilẽ Virũ nobis dilectissimum Ioannem Strozium fide, probitate, atque eruditione pręclarum, ipsisque rerum experimentis probatum, ad sacrosanctã Tridentinam Synodum,

Deo

Deo authore, ac Sanctiss. D. N. Summo Pontifice pientissimo congregatam, destinauimus cum Mand. Eundemque item Nuncium, Procuratoremque nostrũ ac negotiorum gestorem dicimus, constituimus, atq; harum patentium literarum serie deputamus: ut nostro scilicet nomine, nostraq; possit authoritate quoties oportuerit Reuerendissimis Illustrissimisq; Sedis Apost. Legatis, Amplissimorumq; Patrũ sacrosancto Concilio, ipsorum cuilibet adesse, atq; in Sessionibus tã celebri negotio quolibet opportunis & expedientibus adsistere, interuenire, prosequi, & obsequi cũ Cæsareæ quoq; Maiestatis, & Serenissimorũ Regum ac Sublimiũ Principum Legatis, nuncijs, negociorumve gestoribus, & eorum quolibet, quoties expedierit, ipsiq; Ioanni procuratori placuerit ea, quę sãctę Trinitatis, Deiq; ac Domini nostri Iesu Christi gloriã cultumq; ac sanctæ Matris Catholicæ atq; Apostolicæ Ecclesiæ fidem, unitatem, authoritatem, puritatemq; respiciunt profiteri, promouere, suadere, agnoscere, & acceptare, cæteraq; ad hæc pertinentia gerere, tractare, & explicare. Etiamsi nominatim nuncupanda & specialiori nota cẽsenda essent, plena uidelicet ac libera ipsi potestate per nos attributa. Cuius acta, gesta, tractata, & explicata quæcunque fuerint bona fide, rata nos & grata, perpetuo iure, atq; optimo recipimus & profitemur. Datę in Ducali nostra Ciuitate Pisarũ, Anno M. D. LXII. Indictione quinta, nonis Aprilis more Florentino.

COS. MED. FLOREN. ET SEN. DVX.

ORATIO HABITA A MAGNIFICO D. Ioanne Strozio Oratore Illustrissimi Cosmi Medicis Ducis Florẽtiæ & Senarum, in eius cõparitione: Die XVI. Martij. M. D. LXII.

OSMVS Medices Florentinorum, & Sensium Dux & Dominus meus, optimi, atque ijdem Amplissimi Patres, cùm sit Christianæ Religionis omnium maximè studiosus, & Romani Pontificis atque Apostolicæ Sedis auctoritati plurimum semper tribuerit, cùm ipse inquam præsenserit tot dignissimos Sacrorum Antistes, eiusdem Pontificis uoluntate summa, atque consensu in hãc urbem Tridentinam ideo conueniße, ut Sacrum Oecumenicum & generale Concilium celebraretis, atque ita permultos, qui nunc rapti uarios in errores à fide Catholica desciuerunt, ex illis nouis opinionibus moueretis, consilijsque uestris ad uitam piè sanctèque traducendam dirigeretis, huc me misit, ut uobis uniuersis, Sapientissimi Patres, declararem sui ipsius animi singularem uoluntatem, ad ea ualidissimè pertractanda, atque adeò perficienda, quæ in primis ad Dei optim. Max. laudem, honorem & gloriam, ac totius suę Ecclesiæ utilitatem

litatem, cõseruationemque potisſimũ ſpectarent. Vobis item ad hunc præclarisſimum cœtum auctore & Duce Pio IIII. Pontifice Maximo profectis, omnia prolixè pollicerer, quibus huic tanti momenti, & ponderis negotio adiumento eſſe ualeret. Quod ipſum hoc maius ac dignius à bonis omnibus haberi etiam debet, quò magis circa actionem aliarum omnium humanarum honeſtiſſimam, perfectiſſimamque uerſatur, quando ea uis eſt noſtrę cognitionis, atque intelligentiæ, quæ quidem abſolutior, eademq; perfectior, ſi nunc philoſophantib. hominib. fidem tribuere uelimus, ſanè uidetur, cùm obſcurata nullis eſt inſcitię tenebris, atque caligine, ſed ab omni procul credendi uanitate alienum quicquid ipſa iam percepit, ita etiam planè continet, atq; ita intelligit, id quod à Chriſtiana doctrina, qua quidem altius ſeſe extollit, minimè alienum eſſe arbitror: quandoquidem non ſola ueritatis quiſitio, ſed etiam Dei eiuſdem ueritatis grauiſſimi auctoris, & Magiſtri contemplatio eſt: quicquid ſummi boni, quicquid ſummæ felicitatis, quicquid demum requietis à Chriſti fidelibus optari, haberiique poſſit. Hæc inquam ueritas ſi iuxta priſcorum ritè philoſophantium uirorum ſententiam, in ijs, qui perditis eſſent moribus, atque ſceleribus contaminati, haudquaquam poterat reperiri: quanto facilius quæ Sanctiſſimi, & Religioſisſimi homines ſuis ipſi monimentis commendarunt, id nobis patefaciunt? Omnes etenim quæ extant ſacræ litterę nos utranque edocent. Sed magna mea nimirum eſſet audacia, ſi in tot eruditisſimorum conſeſ-

 ſu,

su, nunc ego in pluribus uerbis uelim disserere; quòd cùm ueteris, tum nouæ scripturæ memoria apertissimè nusquam non explicatur, omni asseueratione affirmando, Christum Iesum, ut nos quocunque maleficij genere contaminatos ablueret, nostram humanitatem & utramq; nos ueritatem docuisse. Verùm hæc omnia missa nunc faciam, dicamque, quod si in cognitione ueritatis uis omnis, ac notio nostræ ipsius intelligentiæ potissimum consistit, profectò eiusmodi ueritatis cultores, in hac uita aliorum omnium beatissimi, & felicissimi habendi sunt, contraque prorsus miseri & infelices illius expertes, qui nihil loci rationi & consilio relinquentes, prauas multis de rebus animo opiniones imbibunt, atque in illis acquiescentes de sanitate mentis impēdio magis deturbantur, quàm qui misero, diuturnoque morbo interdum affliguntur. Iis igitur si magnæ pietatis esset medicinam adhibere, & corporis incolumitati consulere, multò maioris etiam foret illorum animis salutem afferre, & ad integritatem, innocentiamque adducere. Quod opus tantò maius planè habetur, quantò est anima præstantior corpore: quantum denique æternitas mortalitatem superat. Huius rei causa, Pius ille Pater Sanctissimus & uerus animarum nostrarum Pastor & custos, non immemor quàm eximio, quàm singulari studio ac uoluntate, eas sibi Christus commendauerit, cùm dixit Petro primo sui Vicario, & deinceps omnibus ijs, quibus Sanctarum clauium munus diuino numine traderetur, Si me amas, pasce oues meas:

Cùm

Cum ille Christianæ Religionis conseruator intelligat, quanta ingluuie lupus insatiabilis palàm quotidie magis irrumpat in Christianum gregem, neque sibi sit quicquam deliberatius, quàm illum, quacunque ratione possit, funditùs dissipare: quandoquidem post semen illud bonum, quod Christus ante sparserat, quod Apostoli ipsius imitatores, quod etiam alij integerrimi homines, in quibus quasi lumen quoddam, sanctitas admirabilis continenter eluxit, summa diligentia auctum in Christiana Republica conseruare studuerunt: Venit inimicus homo, & superiecit zizania, quę cùm in dies singulos accrescant, iactum ab initio semen bonum, suffocare planè nidentur. Quamobrem, inquam, Pius quartus Pont. Max. ut hanc nefariam pestem ac perniciem à nobis depellat, Concilium hoc peragere semel induxit animum, ubi uos & uitæ innocentia, & eruditionis magnitudine uiri admodum insignes, de uera sinceraque Christi doctrina commonefaciatis, atque illa etiam Euangelij dogmata planissimè explicetis, & quæ tandem præcepta à Christi fidelibus tenenda sint declarare non prætermitatis. Necnon quæ consilijs uestris, sed Spiritusancto impulsore, & authore confirmata, certa & rata esse pręcipuè decreueritis, ut fideliter, ut religiosè, ut sapienter facta authoritate atque iudicio, Max. Pont. comprobentur: Non ut alia ueritas ab illa quam uiri Catholici omnes coluerunt, renouetur, sed ut rursus indicetur ijs, qui sese ab eadem temerè nimis remouentes, uarijsque imbuti erroribus, suaque in senten-

tia obstinatione quadam incredibili constantes, latum unguem de illa decedere tergiuersantur: huius tanti ac præclari muneris functioni Deus omnium rerum sapientiss. distributor, nos amplissimos & religiosis Antistites proposuit. Pius autē Pontifex fidelis administer, & uerus Christi Vicarius, hoc unum assiduè cogitat, hoc unum sedulò quærit, hoc unum potissimè studet: dissipatum uidilicet domini sui gregem congregare, & oues grandi profectò macie iam confectas, læta in pascua reducere & omni prorsus calamitate liberatas summo cunctarum rerum conditori, uestra tamen ope adiutus, tandem restituere. Qua de re pluribus disserere consultò iam omittam, quò negotia, quæ gratia satis in hoc celeberrimo conuentu obituri estis, minus impediam; illud tamen attingam, quòd Cosmus Princeps & Dux meus ad uos Patres optimi, adlegauit me, ut eius nomine deferrem se Pio Pontifici Maximo esse coniunctissimum, seque in Sacri Concilij huius benè & feliciter peragendi uoluntate perpetuò secum, atque etiam uobiscum esse mansurum: ut igitur in tanto negocio explicando curam omnem, cogitationemque ponatis, pro illa summa obseruantia, qua unumquemque uestrum studiosissimè colit: Vos etiam atque etiam cohortatur, & omnibus præcibus item petit in hanc rem unam, (id quod omnes ad unum perlibenter uos esse facturos iam sibi penitus persuasum est) toto pectore incumbatis: & quemadmodum Pio quarto suas olim opes, facultates, & copias omnes obtulit, ut dignitati Pontificiæ consuleret, & Romanæ

Sedis maiestatem sic ubi opus esset, conseruaret: ita et nunc uobis hic diuino numine congregatis nullum finẽ facit offerendi sui, si modò hęc res in primis honesta et maximè salutaris, in qua totius Christianæ Reipub. summa disceptat, ex omnium bonorum animi sententia demum conficiatur, & Christiani nominis honor, & existimatio augeatur. Cuius eximiæ uoluntatis ut amplissimum testimonium tribueretur, non modò misit me huc, sed ut nusquam à uobis ego discederem, etiã imperauit: ut quandocunque me conspiceretis, eius animum promptum, & alacrem esse ad rem istam modis omnibus adiuuandam, & defendendam statim recordaremini.

RESPONSUM SANCTAE SYNODI in admissione Oratoris illustrissimi D. Cosmi Ducis Florentiæ & Senarum, in Generali Congregatione. Die XVI. Martij. M. D. LXII. In Sessione tertia. XIIII.. Maij.

VAM optatus & iucũdus Sanctæ Synodo aduẽtus sit iste tuus, Prestantissime Orator, ex maxima hilaritate atque lætitia, qua in te accipiendo, sese affectã esse declarauit, plenissimè animaduertere potuisti: Quippe quæ perspectum habet studium Illustrissimi Amplissimiq; Ducis, qui te huc Legatum misit, de Catholica Ecclesia, ac de Sanctissima Sede Apostolica benemerendi. Neque enim de huius Principis propensa in dignitatem, tranquillitatemque Reipublicæ Christianæ uoluntate dubitandum est, cùm ex ea familia Cosmus Medices prudentissimus Princeps omnibusque animi, ingenijque ornamentis cumulatissimus, originem ducat, quæ duos quidem ante hanc Pontifices Maximos, eosque sapientissimos, Leonem Decimum, & Clementem septimum, Ecclesiæ dederit. Nunc autem Pium quartum, qui noctes & dies

dies nihil aliud cogitat, quàm tranquillitatem, pacemque Ecclesię uniuersæ, salutem omnium Christianorum, impietatis euersionem, pietatis incremẽtum. Quas ob res Concilium Oecumenicum in hunc locum, omni industria, omni diligentia, omni denique opera conuocandum curauit. Hæreditaria itaq; Florentini, Senensisq; Principis hæc laus est: sed illa certè propria, quę nunquam satis emendari potest, quòd hac temporum infęlicitate, hac rerum omnium perturbatione, maiorum suorum pietatem, non modò seruat, uerum etiam auget. Quòd autem Synodum hortatur ad ueritatis lucem explicandam, quam Apostoli, & post eos sanctissimi Patres docuerunt, afcit piè ille quidem, atque ut decet Principem Christianum; Verùm hoc uelit Sancta Synodus, sibi ille persuadeat, se in eã causam toto pectore incumbere, eã operã enixè dare, in id omnes suas curas, cogitationesque conferre, neque labori parcere, neq; incommodi quicquam deuitare, ut Sãctissimo Pontifice authore, ac duce optimo, Imperatore fauente, potentissimis regibus, Principibusque adiuuantibus, necnon Sapientissimo Duce, cuius hoc loco personam geris, clarissime Legate, opem afferente, ignorantiæ tenebris depulsis, ueríque perspicientia patefacta, omnis dißensio discordiaq; tollatur. Quodq; ad id Dux ipse suas opes, facultates, copias denique omnes pollicetur: studium illud suum erga religionem, Christiano Principe dignum, de quo dixi non eße dubitandum, planè declarat. Quas ob res ipsa Synodus pro singulari eius prudẽtissimi Principis erga summum Pontificem uolun-

uoluntate, pro summa erga Ecclesiam pietate, pro incredibili erga se animi propẽsione, maximas ei gratias agit, & habet: rogatque etiam, atque etiam, ut secum Rempublicam Christianam, quemadmodum pollicetur, toto animo complectatur. Te uerò hunc accessisse, Orator præstantissime, mirificè lætatur: cum de tua uirtute, ea sibi promittat, quę congruunt tàm pii, sapientisque Principis Legato: Atque, illi ipsi mirum modum gratulatur, quod uiro tàm solerti, in tàm industrio, tàm denique litteris erudito, legationem earum rerum causa detulerit. Sperat enim diuino Spiritu afflante, ea mente, eoque consilio te fore, ut secum sensurus sis, quę illa eodem spiritu afflata constituenda esse censuerit, atque libentissimo animo complexurus. Mandatum uerò, quod ille tibi ad se dedit, ita accipit, ut iuris est.

COM-

COMPARITIO ORATORUM REIpublicæ Venetorum, Die uigesima quinta Aprilis. M. D. LXII.

Litteræ Mandatum.
Responsum Sanctæ Synodi.

LITTERAE REIP. VENET. AD SAcrum Concilium exhibitæ ab eius Oratoribus, Die XXV. April. M. D. LXII. in Congregatione Generali, & in Sessione tertia. Die XIIII. Maij.

SAcrosancto Oecumenico et Generali concilio in Spiritu sancto Tridēti legitimè congregato, Hyeronimus Priolus Dei gratia Dux Venetiarum, &c. Cōmendationem & omnimodam reuerentiā. Cùm Pio quarto, digna Dei prouidentia Sacro sanctæ Romanæ ac Uniuersalis Ecclesiæ Pont. Max. (ut Christiani gregis incolumitati, salutique consuleret) uniuersale placuerit in ista urbe Tridentina haberi Concilium, quod Sāctū & uenerabile omnibus sēper habitum est, ac propterea eò mandauerit conuenire tot singulari sapientia ac religione prædictos uiros, qui Christianam disci-

disciplinam diuina imprimis aura fauente, in suam restituant integritatem, ad nos etiam pertinere uisum est pro summa nostra in Christum Seruatorem ac Dominum pietate, ac iuuandę religionis desiderio, proque ea, qua eundem Ponti. Maxi. Christi Vicarium in terris agentem prosequimur obseruantia, quæ omnia à maioribus nostris edocti, perpetuò retinere & uolumus, & debemus, præter Ecclesiasticos nostrę Ditionis uiros, quos istuc se quamprimum conferre curauimus, nostros certos & graues homines eodem legare, qui nostro nomine Sancto isti Concilio intersint ac faueant. Itaque primarios de nostra nobilitate Viros, eosdemque integros & sapientes, Nicolaum de Ponte Doctorem & Equitem, ac Matthæum Dandulum Equitem, Oratores nostros mittimus eãdem ob causã, rogamusque Illustrissimas ac Reuerendiss. Dominationes uestras, uosque cæteros Reuerendos Patres, qui omnes in Spiritu sancto congregati, Sacrosanctã istam Oecumenicam Synodũ conficitis, ut ijs Oratoribus nostris eam fidem omnibus in rebus adhibeatis, quam nobismetipsis, si præsentes essemus, coramque loqueremur, adhiberetis. Datæ in nostro Ducali Palatio. Die XI. Aprilis. Indictione V. M.D.LXII.

MAN-

MANDATVM REIPVBLICAE VEnetiarum, in personam suorum Oratorum, exhibitum in Sessione tertia. XIIII. Maij. M. D. LXII.

IERONYMVS Priolus Dei gr. Dux Venetiarũ, &c. Cùm Sanctissimus & Beatissi. in Christo Pater & Dominus noster, Dominus Pius IIII. digna Dei prouidentia, Sacrosancta Romanæ ac Vniuersalis Ecclesiæ Pontifex Maximus, ut ijs dissidentium opinionũ malis, quibus Christiana Religio iamdiù uexatur, eo remedio quo Sancta & Vniuersalis Ecclesia uti solet, mederetur, & ad uerã in fide concordiam oẽs Christi fideles reduceret, Oecumenicũ & Generale Cõciliũ Tridenti celebrari uoluerit, nosque inter alios Christianos Principes & Potentatus, ut huiusmodi sãcto operi faueremus, & ad Sacrosanctũ ipsum Generale Conciliũ Oratores nostros idcircò mitteremus, paterna charitate sit hortatus. Nos iuuandę religionis desiderio, ac pro summa nostra in eundẽ Pontificẽ Maximum Christi Vicarium in terris agentem obseruantia, sedulam adhibuimus operam, ut Ecclesiasticos no-

stra

ac uitæ integritate præstantes, sese Tridentum quàm primum conferrent, cum ipsimet adeße nequeamus, primarios etiam de nostra nobilitate Viros, eosdem quo integros & sapientes, Nicolaum de Ponte Doctorem & Equitem, & Matthęum Dandulum Equitem, Oratores, Nuncios, & procuratores nostros Sacrosanctam ipsam Occumenicam Synodum fecimus, constituimus, & deputauimus, ac tenore præsentium facimus, constituimus, ac deputamus: dantes eis & utrilibet eorum omnibus melioribus modo, uia, iure, & forma, quibus poßumus & debemus plenam & omnimodam facultatem & auctoritatem cum libero & amplo mandato, ut eiusdem Concilij Celebrationi nostro nomine adesse & intereße, ac uices nostras in omnibus Sessionibus & Congregationibus gerere, eaque omnia agere, dicere, & procurare ad uerę Christi Seruatoris nostri fidei & religionis concordiam, decus & dignitatem spectantia, posfint & ualeant, quę nosmet ipsi agere, dicere, & procurare poßemus, si pręsentes eßemus, etiam si talia forent, quæ mandatum exigerent magis speciale quam præsentibus est expreßum, habituri pro inde ratum & gratum quicquid per dictos Oratores, Nuncios, & Mandatarios nostros modo pręmißo, & quo supra nomine actum, dictum, & procuratum fuerit. In quorum fidem & testimonium præsentes Litteras nostras in hac patēti forma fieri iussimus, & nostri soliti sigilli, quo in similibus utimur, appensione muniri. Datæ in nostro Ducali Palatio Die XI. Aprilis. Indictione quinta. M.D.LXII.

RESP.

RESPONSUM SANCTAE SYNODI in admiſsione Oratorum Reip. Venet. Die XXV. Aprilis. M. D. LXII. & in Seſsione tertia. XIIII. Maij.

ON poteſt Sãcta Synodus non incredibilem letitiam & uoluptatem capere, maximasque Deo immortali gratias habere, cùm tot nobiliſsimis Legationibus hunc ſacrum & legitimum conuentum augeri & honeſtari uideat. Nam cùm à Pio IIII. Pontifice Maximo, cuius ſapientia & uera in Deum pietas nunquã ſatis laudari poterit, Sacroſanctum hoc generale Concilium ad Catholicę Eccleſiæ pacẽ & dignitatem uel conſtituendam uel recuperandam conuocatum fuerit, non ignorat quantum preſidij ad diuinæ eius mentis cogitata perficienda, omnium Chriſtiani orbis gentium & populorum conſenſus & conſpiratio afferre poſsit: Verùm ita uobis, Oratores Ampliſsimi, Sancta Synodus perſuaſum eſſe uehementer uelit, illud ſibi in optatis ſemper maximè fuiſſe, ut quam antea Veneta Reſpuplica in tuenda Dei Eccleſia alacritatem oſtendiſſet, quãque in ea mentẽ & uoluntatẽ eſſe difficillimo

cillimo hoc Reipublicæ Christianę tempore dubitare non poterat, eadem etiam, missa hac Legatione, omnibus declararet, quàm statim indicto Concilio, Senatus uestri authoritate decretam fuisse, in ore omnium atque sermone positum erat. Ac profectò in eo Cõcilio, in quo de componendis Ecclesiæ discordijs ac morum disciplina restituenda ageretur, Veneti nominis in orbe terrarum clarissimi authoritas & amplitudo deesse non potuit. Nam præter alias innumeras uirtutes, quas in Reipublicæ administratione uestri prudentissimi Ciues melius expresserunt, quàm ulli sapientes homines ratione & præceptis tradiderunt, nihil unquam diligentius, quàm ueram pietatem & religionem coluistis, atque ad pacem & concordiam conseruandam, & cum dignitate retinendam, omnes curas & cogitationes contulistis. Neque uerò alia uobis studia sanctiora & antiquiora ulla esse debent, ut qui à præclaris ijs maioribus orti & procreati estis, qui cùm in misera illa totius Italiæ uastitate mirandę Vrbis uestræ fundamenta iacerent, non tàm illi quidem sibi ipsis uidentur ocij & securitatis profugium quæsisse, quàm pacis & tranquillitatis publicæ sedem stabilem & domicilium certum collocasse. Nam quod ad religionem attinet, hæc uestræ beatissimæ Reipublicæ, hæc inquam, uera, summa & propria laus est; quod fidem Christi non accepit, sed in ea nata & piè educata, eam deinceps per tot sæculorum ætates puram atque integram sanctè, & religiosè conseruarit: ita ut quam latè Venetorum Imperium

& Ditio pateat, ut nusquam ullum peregrinæ doctrinæ uestigium, nusquam interruptus Orthodoxę fidei cultus appareat, ubique Sanctitas, ubique Religio, & Catholicæ Ecclesiæ disciplina atque instituto plurimum uigeant, quin potiùs quòd in extremis Orientis partibus adhuc lumen aliquod ueteris & syncerę religionis eluceat, id totum Christi Ecclesia in primis Dei clementię, deinde Venetorum pietati & uirtuti acceptum refert. Hæc autem Oratores Amplissimi, eò dicta sunt, non quòd Sancta Synodus uestrę Reipublicæ laudes, quę ne longa quidem oratione comprahendi possent, hoc loco prosequendas existimet: Verùm ut intelligatis quantam sibi hilaritatem & lętitiam, quantum spei præter illam anteà, adiuuante Domino, rei benè gerendæ haberet, aduētus hic uester optatissimus attulerit. Accedit autem ad maiorem harum rerum cumulum, quòd huiusce Legationis munus uobis præcipuè optimis & Ornatissimis uiris delatum est. Etenim si generis splendor, si rerum usus & prudentia (cuius egregia exempla in Romana Legatione semel atque iterum à uobis pro patria suscepta intueri omnibus licet) si optimarum artium cognitio, si pietas requiratur, hæc ipsa ornamenta omnia tàm clara atque illustria in uobis sunt, ut aliquem fortasse uobis comparandum esse (ut magnam habet Respublica uestra Præstantium Virorum ac Ciuium copiam) neminem certè anteponendum Sancta Synodus iudicarit. Quod igitur reliquum est, primùm quidem Mandatum uestrum, prout iuris est, libenter admittit. Deinde Vos, Oratores Clarissi-

mi, tùm uestro merito, tùm optimæ & sanctissimæ Reipublicæ uestræ nomine, benigno & lætanti animo excipit. Et quoniam diuina prouidentia factum uideri potest, ut in ipsum Diui Marci solennem diem, quẽ Venetæ Ciuitatis Patronum & custodem summa religione colitis, aduentus uester incurreret, quemadmodum certè eo deprecatore futurum sperat, ita à Domino petere & obsecrare nunquàm desistet, ut hæc ipsa Legatio, consiliaque uestra omnia, uobis & Catholicæ Ecclesię prosperè ac feliciter eueniant. Postremò quòd Veneti Imperij amplitudinem, opes, fortunasq; omnes tàm prolixè & liberaliter ad communem Sanctæ matris Ecclesiæ causam iuuandam detulistis, de hoc uobis eadem Sacrosancta Synodus se plurimum debere agnoscit. Hanc autem uoluntatis uestræ præclaram significationem eò lubentius accipit, quòd cum in hanc Tridentinam urbem Pontificis Maximi iussu & omnium Principum approbatione conuenerit: quãuis ex altera parte Inuictissimi Cæsaris potentia & authoritate non solùm ab omni iniuria defendatur, sed ab omni etiam periculi metu liberetur: ex altera tamen quòd uestræ etiam Ditionis tutela, & presidio tecta & munita sit, permagni faciendum esse merito atque optimo iure existimat.

COM-

COMPARITIO ORATORUM Septem Cantonum Heluetiorum Catholicorum, & Cleri eorundem ſeptem Cantonum.

Litteræ	Mandata.
Oratio	Reſponſum.

LITTERAE SEPTEM CANTOnum Heluetiorũ Catholicorum, exhibitæ in Seſſione quarta Sacri Concilij Tridentini, ſub Pio IIII. Die IIII. Iunij. M.D.LXII.

OS Scultbetus Ammani & uniuerſalis Senatus infraſcriptorum ueteris Catholicæ fidei Cantonum Luceriæ, Vraniæ, Suitiæ, Syluaniæ ſupra & infra Syluam, & Iugium unà cum Territorio noſtro extra ſito recognoſcimus, & publicè fatemur præſentium per tenorem; Quòd cùm Reuerendiſs. in Chriſto pater & Dominus noſter, D. Io. Antonius Vulpius Epiſc. Comen. Sanctiſs. in Chriſto Patris & Domini noſtri, D. Pij Papæ eius nominis quarti, & ſanctæ ſedis Apoſtolicæ Nuncius, cum poteſtate legati de latere, nos in certis inter nos paſſim habitis dietis, quatenus noſtrarum ditionum Prælatos, eò permouere

mus, ut Sacrosanctum Oecumenicum Generale Concilium, quod Tridenti inceptum in præsentiarum celebratur, per se ipsos personaliter, uel per suos idoneos Legatos inuiserent, summopere crebriùs interpellarit. Nos idcircò (quamuis non dubitauerimus ipsos ad cupita implendum spontè etiam non commonefactos fore promptissimos) quo Sanctissimus noster Papa Sanctitatis suæ petita cernat apud nos plurimi (ut par est) esse momenti, eosdem nostrarū ditionum Prelatos diligenter & seriò, quantoque fieri potuit, studio sumus obtestati, ut unanimiter conuenientes inter se, Legatum, qui ad huiusmodi Concilium mitteretur, eligerent. Petitionibus igitur nostris ad id, quod alioquin proculdubiò erant facturi, inuitati, Reuerendissimum in Christo Patrem & Dominum, D. Ioachinum Abbatem monasterij Hæremitarum in antiquorum confæderatorum nostrorum Suitensium Domino & illorum protectione situati in eorum & cuiuslibet, Legatum deputarunt. Ea quæ in Mandato procurationis desuper emisso, & suæ Reuerentiæ concesso continentur, mandando. Nos uerò ea quæ dicti Domini Prælati Reuerend. Domino Abbati in huiusmodi procurationis Mandato commisserunt, non solùm approbamus, uerùm etiam magno sumus gaudio perfusi, quod hoc muneris illi delegarint. Idoneum enim illum censemus ad ea expedienda, quæ in adeò tot orbi neceßario negotio facta fuerint opportuna, queq; ipsius Legati, & cæterorū prælatorū officij esse, quomodolibet cognoscatur. Omnia .n. & singula, quæ

qua dictus D. Legatus præmisso nostro egerit, ualida semper & infracta, quantum nos concernant, mansura testamur. Harum per antiquos confœderatos nostros Luceranos, sigillatarum litterarum tenore. Datū Veneris XX. Februarij. Anno Domini. M.D. LXII.

MANDATVM SEPTEM CANTONUM Heluetiorum Catholicorum in personam sui Oratoris, exhibitum in Sessione quarta sacri Concilij Tridentini, sub Pio IIII. Die IIII. Iunij. M. D. LXII.

OS Schulteti Amāni, atque uniuersalis Senatus septem celebris Heluetiæ laudabilis superioris Alamaniæ antiquę, & magnæ ligæ, ueræ, ac ueteris Catholicæ Religionis Cātonum, Lucerię, Vraniæ, Suitiæ, Syluaniæ, supra & infra Syluam, Iugium unà cum Territorio nostro extrà sito, Friburgum, & Solodorū, Recognoscimus cuilibet inspecturo per præsentes, Cùm Reuerendissimus in Christo Pater, & Dominus noster, Dominus Ioannes Antonius Vulpius,

Episcopus Comensis, Sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri, Domini Pij Papæ eius nominis quarti, & sanctæ sedis Apostolicæ Nuncius, cum potestate Legati de latere, nobis in certis per nos paßim habitis dietis, significarit: Quòd Sanctißimus Dominus noster Papa, diuino pariter, & paterno zelo adductus, ex officio quo dignissimè fungitur, totum Christianissimum paci, tranquillitati, atque Catholicæ & Orthodoxę fidei per totum terrarum orbem promulgato Generali Concilio perque supremos Proceres approbatum Generale Concilium Tridenti indictum, restituere intendat. Cùmque nos Sacrosanctæ Apostolicæ Sedis obedientes filios ac defensores ostenderimus ab antiquo, Sanctitas sua nobis quoque hoc (ut decuit) significare uolens, paternè nos admonuit, quatenus (quod uel præcipuum Christi fidelium munus erat) non solùm in Concilium huiusmodi consentire, uerumetiam Religiosos nostrarum ditionum Prælatos ad id uisitandum adhortari atque nos secularem Legatum, quemadmodum & cæteri Proceres facturi egent, eò mittere uellemus, ac mandare. Quamuis igitur nos quicquid per Generale Concilium, quod ad communem pacem & tranquillitatem, atque almæ nostræ fidei unitatem quomodolibet spectare poßet, concluderetur, accepturos, tunc promptisimos ostenderimus: Ac maiorem tamen obedientię propensæ uoluntatis, proinde animorum in Christianam nostram fidem studij ostensionem, non solùm penès nostrorum

rum Dominorum Prælatos, ut Nuncium suum ad Concilium mittant, obtinuimus, uerumetiam in nostrum omnium & singulorum uerum & certum Legatum deputauimus, pro ut deputamus per præsentes, Nobilem & strenuum Melchiorem Lussi, Equitem auratum, Amannum in Syluania infra Syluam. Mandantes eidem, ut nostrum omnium nomine in Concilio huiusmodi Tridentino compareat, atque omnia & singula transigat & exequatur: quę Nos, si præsentes essemus, exequeremur. Quicquid etiam in dicto Generali Oecumenico Concilio pro pace & tranquillitate, atque etiam reformatione Ecclesiæ, nostræque Religionis elucidatione, & seu augumentatione, tuitione, ac defensione statutum fuerit atque decretum, nostro atque omnium nostrarum ditionum nomine acceptãdum, consentiendum, atque nos omnes & singulos, ea fideliter & strictè completuros promittendum. Promittimus insuper intercedentibus fide atque honoris, Nos omnia & singula, rata, grata, atque firma perpetuò habituros, quæcunque in prę missis, seu aliquo præmissorum, per hunc nostrum Legatum acta gestaque fuerint, prout & quemadmodum deuota Sacrosanctæ nostræ matris Ecclesiæ (apud quam nos in perpetuum permansuros confidimus) membra decebit. In quorum omnium & singulorum præmissorum fidem, robur, & testimonium præsentes nostras litteras exinde fieri, atque fidelissimorum antiquorum nostrorum confœderatorũ Lucernensium, nostrorum omnium nomine fecimus, sigilli appensio

ne communiri. Datū XX. Februarij, Anno Domini M. D. LXII.

MANDATVM PRAELATORUM, et Cleri septem Cantonum Heleutiorum Catholicorum. Exhibitum in Sessione quarta, Sacri Concilij Tridentini, sub Pio Quarto.

OS Diethelmus Sancti Galli, Petrus in Vettingem Michael in Rynovv, Ioānes Christophorus in Muri, Iacobus Sancti Vrbani, Henricus in Vischingen, Iodocus in Monte Angelorum Monasteriorum Abbates, Leonardus Donius Carthusianę Sancti Laurentij in Ittingen, Iacobus in Episcopali Cella, Nicolaus in Aula propè Luceriam, Heinrichus in Turzachio Præpositi, Heinricus Cuitzligensis, Ioannes Iacobus in Pfeffers, Monasteriorum Decani, & Honofrius Monasterij in Egronia custos, ut & tanquam Abbatum & præpositi nostrorum respectiuè Commissarij, ad hoc per ipsum Abbates, & Præpositum respectiuè nostros legitimè mandati iam in oppido Rappesvilla unanimiter

miter

miter in Domino congregati, recognoscimus per pręsentes, Quod cùm Reipublic. Christianæ dissidia, Ouilis Christi, ouibus paßim trucidatis, disiectio, æstuantis mundi huius freti, turbulenti motus, dissidia numerum excedentia, procerum se inuicem ulciscendi rabida libido, & omnium rerum etiam optimè constitutarum immutationes an deprauationes dicamus, haud constat. Cum denique naufragium prætiosæ illius Naiculę Christi, (nisi is ipse puppi, proræque præsideret, atque exuscitatus pauidos discipulos consolaretur) immineant, præclarißimè equidem Sanctissimus D.N. Pius quartus, Pont. Maximus egit, quòd sacrum Oecumenicum Generale Concilium, quo rugientem illum Leonem, qui uastis distensis faucibus mortalibus haud animaduertentibus iugiter insidiatur, compescat, atque atrocem lupum neci ouium Sanctitati suæ commissarum inhiantem, quantum posit, (potest autem plurimum) abigat, indixerit, ne derelictæ, & funestis morsibus expositæ conquerantur, Factæ sumus opprobrium inimicis nostris & despectio superbis, nève dicant Gentes, Vbi est Deus eorum? sed ad Christum tutò clamare queant: Laqueus contritus est, & nos liberatæ sumus. Hoc nimirum, hoc decet Vicarium Christi, hoc est muneris pastoris super gregem suum die noctuque uigilare. Gratulamur non nobis solùm, sed uniuerso Orbi, quòd talem sumus nacti Pontificem, qui Zelo Sponsæ Christi non comestus, sed ferè consumptus, maculas illi non aspersas, quas quantum esset abstergere,

gere,

gere, & temporis diuturnitate, (Deo conniuente) in fixas radicitùs satagei euellere. Deus qui ut potest, ita uult, sinat se exorari, & nobis omnibus, abiectis licèt) peccata enim nostra diuiserunt inter nos & illum; de Patris tamen id nos affectu non dubitantibus filijs, reconcilietur: Et si non patiatur, ut filios, at tamen ut micas solo colligentes, & de multitudine misericordiarum suarum sperantes, non despiciat, sed ad faciem suam permittat aliquandò accedere, ut omnes illuminemur in æuum, Amen.

Vtinam possemus nostris non solùm rebus, uerum etiam proprijs corporibus negotium hoc, tùm uniuerso Orbi, tùm nobis apprimè necessarium, aliquantulum non dicimus promouere, sed adiutare, ut tandem dissidijs semotis, ac uera Orthodoxa Religione in pristinum statum restituta in hac lachrymarum ualle ad æternam patriam anhelantibus, iugi detur frui conspectu Dei. Quantum uerò in nobis est, indesinentibus preculis non desistemus acclamare Patrem, ut ille presens cominùs potenti manu succurrat. Cuperemus sanè Nos ipsi ex intimis animarum precordijs, Concilio (licèt fortè minimum profuturi) interesse: Sed Deum testamur, nostræ non sinunt reculæ, & ea quibus in præsentiarum detinemur impedimenta, singulos esse præsentes. Attamen ut obedientiæ, filij, ne Sanctissimus noster Papa, seu Sanctitatis suæ Reuerendissimi Legati, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, & Abbates atque alij Patres, iam Tridenti in Spiritu sancto congregati nobis incertis, aut oscitantiæ,

tiæ, uel etiam deteſtandi ſuperiorum contemptus notam inurant: Iccircò animo maturè priùs deliberato, unanimiter omnes & ſinguli prænominati ex certa noſtra ſcientia & ſpontanea uoluntate conſtituimus in noſtrum omnium & ſingulorum, uerum, certum, legitimum & indubitatum Procuratorem, ſeu potiùs abſentiæ noſtræ excuſatorem, Reuerendisſimum & Illuſtrem Principem & Dominum, D. Ioachinum loci Hæremitarum apud Heluetios, Abbatem ibidem præſentem & onus procurationis, ſiue excuſationis huiuſmodi in ſe (licet ægrè) acceptantem. Concedentes omnes & ſinguli prædicti, plenam & omnimodam poteſtatem coràm præſentibus ſanctisſimo Domino noſtro Papa, ſeu Sanctitatis ſuæ Reuerendisſimis Legatis, Patriarchis, Cardinalibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, cæteriſque Patribus, quibus in Concilio Generali ſedere, aut ſententias ferre de iure communi, priuilegio, aut antiqua conſuetudine licet comparendum, eidem Concilio omnium nomine intereſſendum, & aſsiſtendum, ac omnia & ſingula, quæ ad ſacroſancta noſtræ religionis disſidia tollenda ſpectare cognouerit agendum, diſſonaque componendum, & componi uidendum, Vniuerſalis almæ noſtræ matris Eccleſiæ, conueniens bonum, quantum queat, promouendum, illiuſque neuorum ſi qui reperiri queant, exactionem petendum & obtinendum: necnon quæ ad Chriſti ſponſæ reformationem, pacem, & tranquillitatem expedire perſpexerit allegandum, promouendum, conſultandum,

&

decidendum atque nos omnes & singulos, nostramque absentiam propter prędicta impedimenta fideliter & humillimè excusandum: omniaque & singula alia dicendum, gerendum, & exercendum, quæ in presenti negocio dicere, gerere, & exercere necessaria fuerint, aut quomodolibet opportuna, quæque nos ipsi omnes & singuli, agere aut exequi possemus, si pręsentes & personaliter omnibus & singulis pręmissis interessemus, unum quoque uel plures Procuratorem seu Procuratores, cum simili aut limitata potestate loco sui substituendum, eumque uel eos reuocandum, & onus procurationis huiusmodi, ut priùs reassumendum toties quoties opus fuerit, ipsique placuerit, seu uisum fuerit expedire; pręsenti nihilominus procuratorio in suo robore semper duraturo. Promittentes & quilibet nostrum promittens, nos ratum, gratum, atque firmum perpetuò habituros totum id, & quicquid per dictum nostrum constitutum, aut ab eo substituendos Procuratores, & eorum quemlibet dictum, auctum, gestumque fuerit in pręmissis seu aliquo pręmissorum: Releuantes, & releuare uolentes eosdem, & eorum quemlibet ab omni onere satisdandi sub expressa hypoteca & obligatione omnium & singulorum bonorum nostrorum, & Monasteriorum nostrorum, mobilium & immobilium, pręsentium & futurorum, super quibus præmissis omnibus & singulis, presentes nostras litteras exinde fieri, sigillorumque præfatorum Dominorum Diethelmi sancti Galli, & Michaelis in Rynoww Abba-

Abbatum, & Nicolai in Aula propè Luceriam Prepositi nostrorum omnium nomine appensione, & Notarij nostri infrascripti, fecimus subscriptione communiri. Datum Rappesvillæ, Die XXVI. Mensis Ianuarij. Anno Domini. M. D. LXII.

ORATIO HABITA A REVERENdo Patre Adamantio Heremitarum sancti Augustini, Nomine Oratoris septem Cantonum Heluetiorum Catholicarum in eius comparitione Die xx. Martij. M. D. LXII.

Vantum parentibus uitæ nostræ auctoribus debeamus, Illustrissimi ac Reuerēdissimi Sacri & Oecumenici Concilij Presides, Oratores clarissimi, uosque Antistes Reuerendssimi, nemini arbitror est obscurum, aut dubium. Tanti enim est officium, quo parentes colere iubemur, ut statim post illa tria summa de Deo precepta, nobis traditum, & com-

mendatum fuerit, quò intelligeremus debere nos prima & præcipua officia parentibus post Deum impendere. At si ijs, qui nos in hanc corporalem, & communem lucem ediderunt, tantum tribuendum est, quātum, quęso, illud erit, quod Matri Ecclesiæ, quę nos in Christo genuit, debebimus? Ab ipsa enim sola in nos manant, quecunque uera, & solida beneficia sunt: ipsa nos in ueram uitam, seu potiùs ęternam beatitudinem gignit, uerbo Dei alit, Sacramentis salutaribus nutrit, denique quicquid habemus salutis, eidem, ut pię Matri totum acceptum referimus. Eam ob causam omnes, qui se legitimos eius filios profitentur, materno quodam iure tenentur eius dignitatem contra oppugnantes, suo etiam cum periculo defendere, dare operam, conari, & niti, ne illius sacrosanctus honor ab ullo hominum uioletur, cuncta eius opprobria non secus ac sua ducere & uindicare, ac denique uitam ipsàm, si contingat, exponere. Et si uerò nunc per admodum paucos uidemus sanctissimo isto Zelo accensos, qui hisce se periculis illius causa obijcere audeant; Ac potiùs sint ualde multi, qui illam magis à se desertam quàm defensam uelint: fidelis tamen Deus est, qui cum Ecclesiæ suę nunquam se defuturum promiserit, nec nunc etiam illam in tanta perturbatione deseruit. Ecce enim Pius noster Pont. Maximus, non passus Ecclesiam sibi creditam tot periculis agitari ac tot hæreticorum factionibus scindi, illud adhibuit remedium, quod in eiusmodi grauissimis tempestatibus tutissimum perfugium, & quasi sacra

cra ancora semper exstimatum est: Hic enim in hac Tridentina ciuitate sacrosanctam Generale atque Oecumenicum Concilium instituit, & aperuit. Quòd sanè ut ad optimum finem perducat, utque illud Patribus pietate, & doctrina claris numerosius, & ornatius in dies efficiat nulli labori, nullis incommodis omninò parcit. Existimat enim hac una ratione rebellium animos, ac ceruices facilius flecti, si inter Catholicorum gregem, tractandi, colloquendique gratia conueniant, ut auditis saniorbus rationibus mitescant, & sanentur. Fuit igitur hic nuncius Christianorum auribus gratissimus iuxta ac lætissimus, hic, inquam, promulgati Concilij nuncius. Nemo enim non credit hanc unam esse rationem, qua tantis Ecclesiæ malis, cum diuino in primis auxilio succurri & subueniri possit: nemo non sperat se hac ratione à tantis angustijs, tantoque timore facilè emergere, & ereptum iri. Quamobrem penè cuncti Christiani Principes, hoc tàm pium negocium, non magis ad Ecclesiæ pastores, quàm ad se pertinere rati, suos huc Oratores miserunt, cùm, ut gerendis in sacro Cōcilio eorum nomine interessent, tùm ut rem tàm necessariam omnibus uiribus adiuuarent. Sunt enim & ipsi membra Ecclesiæ, & tanquàm stellæ in firmamento positæ, quorum est post solem, idest Summum Pontificem, in subiectos populos secundum datam de cælo potestatem uirtutem influere. Itaque Consules septem Pagorum seu Cantonum, ut uocant, laudatissimorum Heluetiorum superioris Germaniæ quales sunt,

sunt, Lucernenses, Vranienses, Suitbienses, Syluanienses supra, & subtus Syluam, Tugienses, Friburgenses & Solodorienses, qui erga sedem Apostolicam, & uestrum hunc sanctissimum ordinem benè semper fuerunt affecti, noluerunt & ipsi in re tàm necessaria, & in publica quasi totius orbis caussa suos Oratores desiderari. Ea præsertim de caussa, quòd cùm audierint his sacrosanctis comitijs iacta esse tàm pia tàm religiosè auspicata fundamenta, in eam spem uenerunt, ut breui se uisuros sperent, quę nunc in Ecclesia, nequitia Sathanæ, qui super seminauit Zizania, sunt dispersa & disiecta, nedum congregata, sed omnia unum, uti priùs erant, esse affecta. Quod, ut ad Dei laudem, & Christianorum salutem quam celerrimè fiat, in suis orationibus, & priuatim & publicè comprecantur. Quamobrem ijdem Heluetiorum Consules communi consensu Dominum hunc Melchiorem Lusi Ammannum Subsyluanensium subtus Syluam nobilem & strenuum sanctę Romanæ Ecclesiæ Militem deauratum, uirum omni probitate, & uirtute ornatũ, uti inter suos præcipuũ huc ad uos delegarunt, ut omnibus, quæ in hoc sacro Concilio gererentur, interesset, in omnibus decernendis fidem, & obedientiam eorum nomine publicè sponderet. Cupiunt enim maximè, & uehementer exoptant, hoc uobis testatum relinquere, se quidem quod ad fidem, religionem, & obedientiam attinet, itemque alacritatem, & studium iuuandi Romanã sedem nullis populis, qui Christiani censentur, cedere,

nullisque

nullisque se inferiores putare. Gratias enim Deo agunt, quòd eius munere sibi datum est, quòd ijs uiribus, quibus inuicti ferè semper extiterunt, in huius sedis beneficium semper usi sunt. Et ne commemorem qualem operam Ecclesię ante Iulij II. tempora ipsi Iulio II. Leoni X. Pontificibus Maximis præstiterunt, ut pręteream tot contra infestissimos Ecclesiæ hostes partas uictorias, satis erit hoc tantùm argumento eorum fidem comprobaße, quòd cùm sint ipsis fidei hostibus, nedum finitimi, sed etiam coniunctissimi, nunquàm adduci potuerunt, ut in eorum peruersa dogmata aliquando concederent, aut transirent licet ab eis quotidie omnibus penè machinis oppugnentur: quin potius eis semper constantissimè restiterunt, & tanquam legitimi Israelitæ nunquam cùm execratis Moabitis iungere prophana connubia uoluerunt. Et hoc apertissimè declararunt, quando inito cum illis ipsis Religionis causa bello, immanissimum, ac nephandissimum Ecclesiæ hostem Zvvinglium hæresiarcham peremerunt, extractumque è cadaueribus combußerunt, quo testarentur sibi cum illis, quamdiu extra Ecclesiam manere uellent, perpetuum & uerè (aspondon) bellum fore. Nec sine causa arbitror in ipsis Italiæ limitibus, & finibus constituti sunt, ut scilicet tanquàm ualidum propugnaculum obstarent, ne graue malum, quod ad Aquilone, iuxta Prophetæ uaticinium quotidiè panditur, in ipsius Italiæ uiscera tàm facilè irrumpat & penetret.

Hęc autem atque eiusmodi multa, quæ Heleutio-

rum uirtutem testantur, & si uobis Amplissimi Patres, perspectissima & notissima esse arbitror, testari tamen placuit, non quidem iactationis, aut ullius gratiæ promerendę studio, sed ut quique exploratissimum & persuasissimum habeant, Heluetios erga Romanam sedem tales semper fore quales omnibus propè seculis fuerint, atque eundem semper animum in eiusdem beneficium & sua sponte, & rogatos allaturos.

RE-

RESPONSUM SANCTAE SYNODI in admißione Oratorum ſeptem Cantonum Heluetiorum Catholicorum: Datum in eadem eorum comparitione, die XX. Martij, M. D. LXII.

Ulta ſunt Oratores præſtantißimi, & ea quidem præclara fortisſimè Heluetiorum gentis in Chriſtianam religionem merita, eiuſque magna & eximia in ſanctam Apoſtolicam ſedem pietatis, & obedientiæ officia omni tempore extiterunt; Quæ etſi nunc à Sancta Synodo non commemorantur, clariſſimis tamen litterarum monumentis conſignata, ſempiternam uobis laudem pepererunt, ac quod uerò Chriſtianis hominibus, & ſolidæ fælicitatis amantibus multò optabilius eſſe debet, apud Deum (ut Apoſtoli uerbis utamur) ęternum gloriæ pondus promeruerunt. Verùm quamuis cætera pietatis ueſtræ ſtudia magna ſanè & illuſtria ſint, tamen haud facilè dixerim, an ullum magis oportunum officij, & obſequij genus, uel Chriſtianæ Reipublicę magis ſalutare ab Heluetijs profectum fuerit, quàm quòd ad ſanctam hanc Oecumenicam Synodum honeſtißima legatione

 ne

ne missa, se tanquàm optimos Ecclesiæ filios omni ratione communis matris causam, & dignitatem defensuros esse apertissimè declararint. Testatum illud quidem anteà sæpius fecerunt inuicta quadam animi fortitudine & constantia, cum ferro, & armis pro uera Religione dimicandum fuit: Attamen eo nunc commendatior apud omnes, & Pio IIII. Pontifici Maximo gratior esse debet uestra hæc quàm sedulò prestatis, opera, industria, ac sancta sollicitudo, quia non ad unam aliquam Christianæ Reipublicę partem iuuandam, sed ad uniuersam penè ab impiorum scelere, unà cùm alijs, quibus Ecclesiæ salus curæ est, uindicandam prompto, & alacri animo accurristis. Quod igitur Sancta Synodus ad officium suum pertinere existimauit, primùm quidem uos Oratores prestantissimi saluos, & incolumes aduenisse tàm uehementer lætatur, ut de eo etiam maximas gratias Deo optimo, & immortali nullum neque agendi, neque habendi finem faciat: quippe cùm præter optimi, & Christianissimi Cæsaris Ferdinandi, in cuius fide, & clientela potißimum conquiescit, Regumque ac principum egregiam erga se uoluntatem, & propensionē magnum etiam presidium in uestræ laudatißimæ nationis studio ad ea perficienda iàm pridem collocarit, quę Pius IIII. diuino quodam beneficio turbulentis hisce temporibus Ecclesiæ Pontifex datus, ritè & legitimè conuocato Generali Concilio instituit. Hoc autem Sancta Synodus de optimo Heluetiorum animo anteà semper cognito, ac perspecto eò magis

gis sibi nunc pollicetur, cum Vos tales Viros ad tantæ legationis munus obeundum delectos esse animad uertat, quorum in altero maximarum rerum usum, summamque bellicæ uirtutis laudem: in altero summam Eccclesię disciplinę grauitatem, doctrinam: in utroque autem incredibilem in Deum pietatem, & in Sanctam Apostolicam sedem obseruantiam, & deuotionem mirificè commendari non ignorat. Quibus de causis uos iàm summo amore prosequitur, & in posterum omni officij genere complectetur. Quod uerò in defendenda Sanctæ Dei Ecclesię authoritate, & dignitate perpetuum Heluetiorum studium profitemini, de tàm pia uoluntate ac mente, ex qua præcipuam nominis commendationem maiores uestri sibi, & posteris compararunt, uobis Sancta Synodus tùm immortales gratias agit, tùm ex animo gratulatur: nec dubitat quin (adiuuante Domino) constantissima, & inuicta Natio in eadem sententia permansura sit, non solùm quia diuturna, aut firma libertatis uestrę defensio à uerę pietatis cultu seiuncta esse non potest, uerumetiā quòd tantis iam rebus pro fidei Catholicę, & Ecclesiasticæ libertatis propugnatione fortiter, & feliciter gestis, uestri iam similes non esse uobis nunquam licebit. Mandata uerò uestra quoad iuris est, libenter admittit.

COMPARITIO ORATORIS *Alberti Bauariæ Ducis, Die XXVII. Iunij. M. D. LXII.*

Litteræ. Oratio. Reſponſum.

LITTERAE ILLVST. D. ALB. DVcis Bauariæ, lectę in Generali Congregatione, Die XXVII. Iunij. M. D. LXII.

Euerendisſimi et Illuſtriſſimi Domini, cæteriq́ue Sacri Cōcilij Patres, amici honorandisſimi & chariſſimi ſalutem, & inſeruiendi ac gratificandi, paratiſsimam ſimul & amiciſsimā uoluntatem. Mittimus iàm reuerēter planè ac deuotè ad ſacrū Cōcilium Tridenti Oratorem & Conſiliarium noſtrum, Doctorem Auguſtinum Paungartnerum, cumq́ue eo Theologum de Societate Ieſu, Collegij noſtri Ingolſtadienſis, Ioannem Cuillonium, qui in tàm pio, tamq́ue neceſſario Eccleſiæ Dei cœtu, noſtram omninò perſonam repræſentent. Plenisſimam enim acceperunt poteſtatem, ea omnia noſtro nomine agendi & faciendi

di, quę si pręsentes adessemus, pro officio Pij & Catholici Principis agere atq; facere, uel possemus, uel deberemus etiam. Quod quidem hisce nostris litteris testatum abundè cupimus: Rogantes insuper amicissimè, ut præfatis nostris Oratori atque Theologo, in ijs, quę ex nostro Mandato proponent, dicent, aut quacunque ratione agent: non minor quàm nobis ipsis adhibeatur fides, beneuolentia, & humanitas. Ita enim & certissimè nobis pollicemur, & Vos dignum facietis uestra uirtute & bonitate, Nobis uerò gratissimum officium. Christus optimus Maximus clementissimè faxit, ut quod ad sui gloriam & Ecclesię Sponsæ suæ salutem pijssimè institutum est optimè ac felicissimè cedat: Ex Ciuitate nostra Monachio, XIIII. Aprilis. M. D LXII.

ALBERTVS DVX BAVARIAE.

A TERGO.

Reuerendissimis & Illustrissimis Dominis Legatis, Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, cæterisque Sacri Concilij Tridentini Patribus Dominis & Amicis nostris honorandissimis & dilectissimis.

ORATIO HABITA AB ORATORE illustrissimi D. Alberti Ducis Bauariæ in Generali Congregatione Sacri Concilij Tridentini, sub S. D. N. Pio Papa IIII. Die XXVII. Iunij. M. D. LXII. in eius Comparitione.

Vandoquidem S. D. N. aliquoties perquàm paternè, atque uos ipsi Reuerendissimi & illustrissimi sacri Concilij Tridentini Præsides etiam amicè, Vt ad celebrationem huius tàm Sancti tamque necessarij Instituti Legatos mitteret, Illustrissimum & Serenissimum Prinsipem dominũ Albertum Comitem Palatinum, Rheni Superioris inferiorisque Bauarię Ducem &c. exortati estis, sui muneris esse putauit Illustrissima sua celsitudo, ne cùm Princeps sit Catholicus, nihilque magis elaboret, quàm salua ut sit Catholica religio nostra, tàm necessario tamque Sacrosancto operi deesse uideretur, decreuit sanè Legatum suum ad Concilij negocium opportunis mandatis instructum ablegare. Quòd quidem iam ipso facto præstans, ablegauit & misit præsentem me Illustrissimæ suę Celsitudinis seruitorem cùm plenissimo mandato, ut suæ Illustrissimæ Celsitudinis nomine paucula quædam Sacro Concilio proponam,

num, & posteà etiam ubi usus & oportunitas erit, tractarem, agerem, atque efficere curarem, quæ & honore sacri Concilij & Illustrissimæ suæ Celsitudinis officio esse uideantur.

Principio igitur tàm ipsis Reuerendissimis, & Illustrissimis Concilij Presidibus, quàm reliquis Reuerendissimis Patribus plurimam & deuotissimam affero Illustrissimę suę Celsitudinis nomine salutem, amicitiam ac beneuolentiam. Et profectò summopere letatur Illustrissima sua celsitudo, quòd Sacrosancti huius Tridentini Concilij non modò auspicato initium factum sit, sed etiam feliciter progredi actiones eius intelligantur, & quidem eò modo, ut omnes pij meritò queant felicissimum euentum sperare. Quanquàm uerò, si quidem est secularis, atque idcircò Illustrissimam suam celsitudinem minimè decet in Concilio aliquid uel decernere uel prescribere in rebus Spiritualibus. Sed tamen secularium Principum cùm intersit uel imprimis, ne quid authoritatis, quo minus feruens Concilij cursus procedat feliciter, deesse uideatur: eam tamen ob causam me potissimè misit Tridentum, quippe ut Concilium Illustrissimę suę Celsitudinis nomine cohonestem, concelebrem, ac si fieri possit, adiuuem etiam pro uirili mea: hac tamen habita ratione, ut meminerim Illustrissimam suam Celsitudinem esse Secularem, non Spiritualem Principem: cuius sit non dare, sed accipere leges ab Ecclesia. Hæc etenim quoniam pia Materfamilias est, atque legitima diuinarum rerum dispensatrix, solleresque

lersque & salutaris medica, cui nullum medendi modum præscribere debemus, sed morbum ostendere, & efficacem sperare medicinam.

Communes quidem Germaniæ morbos procul dubio Reuerendißimis Sacri Concilij Proceribus notos esse, nec dubitandum existimant, Illustrißima sua Celsitudo, quin etiam audierint quo in statu Bauaricæ gentis nunc Catholica religio uersetur. Quandoquidem enim aliæ prouinciæ, quæ Bauariam circumquaque propemodùm cingunt, diuersis sunt uarijsque infectæ erroribus, eosq; fouēt nō modo apud se, sed propugnant etiam pertinaciter, propagantq; quoad fieri potest, summo studio; facilè existimari potest, quanto partim dolo, partim manifesta ui in Bauariam irruere conentur sectæ, quarum aliæ quidem aliqua diligentia authoritateque Illustrißimi Principis mei hactenus repressæ sunt, aliæ nescimus quo infœlici Bauariæ fato, iam in ipsa uiscera Bauariæ penetrarunt, easque nunc (quod uehementer dolendum) radices egerunt, ut uoto magis quàm facto extirpari posse censeantur. Superioribus annis habita est totius Prouinciæ tàm in Clero, quām in populo de fide Catholica & de honestate morum uisitatio: In fide autem & in ipsa religione nostra quot repertæ sint & quantæ hæreses, nimis longum foret, si omnes deberent recenseri. Crasßiores igitur generatim perstringi possunt, cùm uniuersæ explicari non queant.

Reperti sunt enim inter Parochos cæterosque ministros Ecclesiarum, quorum alij sunt Zvvingliani, alij Lu-

Lutherani, alij Flacciani, alij Anabaptistæ, alij qui Manichæorum dogmata denouant, alij qui aliorum deliramenta & errores sectantur, atque propagant. Hæc Catholicæ fidei nostræ zizania, quoniam Prælati pullulantia passim in ipsis herbis non extinxerunt, & iam mox adulta extirpare non potuerunt, eò nunc res deuenit, ut siquis nunc hæc zizania eradicare conetur, metuendum sit ne bonum triticum conculcet, zizania tamen non euellat penitùs. Nam huius pestis contagio, non modò in fęce infimę plebis, sed etiam in penetralibus statuum ac Reipublicę, maximè autem nobilium ac ciuium uersatur, qui ita animis errore corruptis, quotidiè magis, magisque uicinorum sectariorum commertio obfirmantur, ut foris cum aduersarijs non occultè sentiant, domi uerò nihil non sedulò faciant, quod in uehendis erroribus percommodum sit, & Sanctissimis priscorum constitutionibus perniciosum: ita ut quacunque omninò ratione id agant unum, ne locus amplius reliquatur sanæ & Catholicæ doctrinę tutus, aut integer. Vnde uiri prudentes quàm difficilis sit & quàm periculosa in istis Ducatibus gubernatio, facilè indicare possunt.

Huic autem malo magnam ansam fuisse præbitam omnes homines sani fatentur, cùm à Clero, tùm à populo: quando hic nullum possit inter doctrinam & doctorem discrimen cernere, ille id sibi semper licere quod liberet, arbitraretur. Tametsi autem degenerantis populi malitia tanta est, ut per se huis

huic subsequutæ hæreticæ contagioni abundè materiam dederit, tamen dubium haud uidetur, quin, cùm Clerus qui sal terræ esse debuerit, infatuatus sit, nec ad eam rem ad quam maximè oportebat, utilis, magnam in Clero culpam huius mali uersari omnes sapientes oporteat confiteri. In uisitatione nuper habita, quanta omnis generis flagitia in moribus Cleri comperta sunt: quanta socordia & supina negligentia, in quibusdam proceribus seu Ecclesiarum prælatis, aurium pudore, ne manifestentur prohibemur: ipsa morum turpitudo efflagitat, ne maneant diutius inemendata. Atqne hęc si quis uellet sigillatim, prout per se se res ipsa habet, atque exploratè constat, enarrare, castis pijsque Reuerendiss. Patrum auribus omninò fieret molestum, alijs qui minus firmati sunt, ingens periculosumque offendiculum præberetur. Quamobrem Illustrißimus Princeps meus hoc abundè satis existimat, si nobis Reuerendissimis & Illustrißimis Tridentini Concilij Legatis atque Patribus, saltem per occasionem insinuaretur, ut duntaxat accuratissimè uobiscum perpendatis, quàm infructuosa doctrinæ emendatio futura sit, nisi priùs Doctores, qui tanquàm uasa doctrinæ iudicantur ab omni sorde morũq; fœtore expurgai repræsentētur populo. Omnes sapientes peritiq; uiri unanimi sententia hoc asserunt, hoc efflagitantur penitùs, ut prius Clerus Ecclesiarumque ministri ac doctores à uitæ sordibus repurgentur quàm ulla queat fructuosa doctrinæ discussio ac determinatio fœliciter incboari ac definiri salutariter:

Dein-

Deinde nec parum momentum uidetur, quòd hac pernicioſa contagio non modò non ceſſat tàm longo tempore, ſed ſubinde grandeſcit, etiam multis uarijsque amplificata acceſſionibus. Quippè Clerus noſter tantis Eccleſiæ calamitatibus, nullo modo neque afficitur neq; affligitur, ſed multò magis inſoleſcit, gulæ libidinibuſq; indulget, ac quaſi uelit in contemptum Dei hominumq; omni genere uitiorum ſe coopertum potiùs palàm cognoſci, quã minima aliqua in re emendatũ animaduerti. Vt cætera Cleri uitia, quæ cum populo communia habet, taceantur: At certè libido illa in Clero nimis libera atque notoria, propter quam iis nũc potisſimè infamis eſt, à plebe irritatoque populo alienisſima eſſe iudicatur. Siquidem policiti magiſtratus nullum in ciuili ſocietate ciuem ferunt, qui palam ſcortetur, domique ſuę quaſi in publico lupanari ſcorta fouere ſtudeat. In proxima uiſitatione per Bauariam facta, tàm frequens concubinatus repertus fuit, ut uix inter centum tres uel quatuor inuenti ſint, qui aut manifeſti concubinarij non fuerint, aut clandeſtina matrimonia non contraxerint, aut uxores palàm non duxerint. Quæ morum turpitudo in Clero uehementer offendit imperiti populi animos, tantoperè, ut Sacerdotium unà cum ſacerdotibus Doctrinam unà cum doctoribus exercetur, diriſque deuoueat. Ita ut ſit confeſtim paratus ad quamuis ſectam exire potiùs, quã redire uelit ad Eccleſiã. Præterea nec pauci homines à nobis deficiunt ad ſectarios ob utriuſque ſpeciei probibition cum arbitrentur de communione

utriusque speciei expressum Dei uerbum extare, de una specie nullum reperiri. Huc accedit, quòd utriusque speciei usus, non modò in primitiua Ecclesia, sed etiam nunc omnibus Orientalibus Ecclesiis frequēs est, & quidem celeberrimus: quin nec Romana Ecclesia olim ab eodem usu abhorruit, quemadmodum uariis diuersisque historiarum monumentis edoceri potest. Nec sanè id parùm mouet homines, præsertim in Bauaria, quod Paulus III, edicta bulla concessit Germaniæ Episcopis potestatem communicandi populum sub utraque specie. Quod quidem summi Pontificis Decretum urgent summi & infimi, Illustrissimumque meum Principem eam ob causam uehementer culpant, quasi (quod abest planè) diuinam institutionem contra expressum Dei uerbum inuideat subditis suis. Ea inuidia, quoniam Illustris. sua celsitudo uehementer grauatur, frequentius subditorum querelis apud alios Germaniæ Principes odiumque hoc sui æquè domi ac foris adeò subinde exasperatur, atque increbescit, ut plerique quibus ueloces pedes sunt ad effundendum sanguinem, nihil expectent auidius quàm aliquam præberi mouendis tumultibus occasionē. Hinc procul dubio Reuerendissi. & Illustrissi. S. Concilii Præsidentes atque Patres perspicuò uident quanto in periculo uersetur Illustris. & Clementissimus Princeps, propter cohibitionem utriusque speciei. Itaque liberè fatetur, nisi authoritate Tridentini Concilii hisce malis, quæ à nobis commemorata sunt, salutaris medicina primo quoque tempore

ad

adbibeatur, Illustriß. suam celsitudinem nullo modo in tanta animorum exacerbatione subditos suos regere posse, atque in legitima obedientia continere aliter, nisi ut magno suo dolore & haud incerta syncera Religionis iactura inuitus aspiciat tandem, quod probibere solus nequeat.

Quanquam uerò, sicuti anteà dictum est, Illustriss. & Clementissimus Princeps meus hæc grauamina eo animo non proponat Sacro Concilio, quasi præiudicium aliquod adferre, aut iudicium auferre uelit, cùm non ignoret quid postulet officium secularis Christiani Principis, quem deceat se obedientiam Apost. Sedis filium & non iudicem controuersæ religionis in Concilio exhibere. Quapropter cum hæc talis suspicio procul à persona Illustrissimæ suę celsitudinis submota sit, tùm illud non deducere se arbitratur, si saltem quid sibi hisce malis remedij salutariter adhiberi posse uideatur, familiariter & quasi consultandi gratia S. Concilio insinuet.

Primùm igitur quantum attinet ad submouenda publica scandala Cleri, quibus imperitus populus per motus subinde magis magisque efficitur à Catholica Religione nostra alienior, Illustrissima celsitudo sua putat huic communi morbo duobus remedijs occurri posse. Quorum prius ut Clerus iuxta antiquos Canones reformetur: Alterum: ut Prælati dent operam erigendis domesticis scholis, & amplificandis publicis academijs. Reformare mores Cleri sępius à diuersis Germanię Episcopis tentatū est parū fœliciter, ac sine omni

ni fructu: quemadmodum re ipsa compertum est, cum tàm ardua negocia, non tàm singulorum Præsulum authoritas quàm consensio uniuersorum rectissimè utilissimeque expediat, dum alij ne suos capitulares confratres offenderent, conniuere uisi sunt: alij, si quod tentarunt (ut fecerunt certè quidam optimi Antistites) nihil tamen efficere idcirco potuerunt, quòd Coepiscopi cæteri idem non uiserunt, reformandi institutum. Quocirca existimat omnem priuatam reformationis operam inutilem fore & infructuosam, nisi eò accesserit Generalis Concilij authoritas ac legitima executio decretæ reformationis.

Nec uerò ignorat Illustrissimus Princeps, quid à plerisque, ne seria aliqua morum repugnatio suscipiatur, obijci soleat. Cum uerendum sit, si Clerus ex rigore antiquorum Canonum reformari debeat, fore omnino, ut plerique omnes, præsertim Parochi Parochianorumque ministri, (qui fere omnes concubinarij sunt) suas Ecclesias deserant, & confugiant ad sectarios, ubi concubinas liceat in uxores sumere, & unumquemque ex libertate carnis, ita sicut uelit uiuere. Negari haud potest, quin hæc omnia in malis sacerdotibus expectanda sint, in bonis autem nullo modo. Verùm utcunque hoc metuendum uideatur, non defuit tamen olim, nec nunc deest hic malo nodo congruens cuneus. Nam diligentem operam impendere Antistes debent, educando Ecclesiasticæ iuuentutis seminario, & quo in locum eorum, qui uel apostasia abrepti, uel morte defuncti essent, restitui possent.

At enimuerò hæc necessaria diligentia cùm neglecta est, atque hinc ista honesti Cleri inopia emersit: in primis necessarium uidetur, ut summo studio Sacrosancta Synodus Tridentina legitimum aliquem modū excogitet, quo inopia Cleri auferri possit, copia restitui. Multæ enim adhuc sunt in Catholicorum principum Territorijs opes: quarum aliæ in continua Symonia uersantur: alię tenentur ab hominibus indoctis, impuris, inutilibus: alię etiam per fraudem eorum, qui bona uel maximè tueri debuerant, extinguuntur paßim, ab Ecclesijs alienatę & translatę in usus prophanos. Nec dubium est, quin si hæc Ecclesiastica bona in certum ordinem redigerentur, posse inde scelectum aliquem & copiosum Ecclesiastici seminarij in iuuentute plantari cætum, & ex eo cætu subinde, ubi necessariæ utilesque personę requirerentur, tanquàm ex instructa officina cateruatim depromi. Atqui uerò si hac uia collabescenti Ecclesię occursum non fuerit, timendum prorsus, ne aliquando Catholicos, tàm ui sectariorum expugnatos esse, quàm domesticis copijs destitutos perijsse, conqueri oporteat.

Quapropter Illustrißimus Princeps amicè submisseque admonet sancti Concilij Reuerendisſimos ac Illustrisſimos Dominos Legatos cęterosque Patres, ut hanc rem sibi uelint imprimis esse curæ, ne posthac tanta educandę iuuentutis negligentia Prælatis permittatur. Sperandum enim magnopere mirabiliter suas Ecclesiæ uires pedetentim restitui posse, si sedulò operam nauaremus erudiendę copiosæ iuuentutis, & or-

dinandis fouendisque pijs ad doctis hominibus, qui Ecclesiam doctrina aduersus hæreses tueri queant, & submouendis inutilibus, flagitiosisque sacerdotibus, qui suis moribus turpissimis Ecclesiam uehementer deformant, & sua inscitia labefactant non mediocriter. Illustrissimus uerò Princeps meus quid grauissimis sumptibus & perpetuo studio hac in re conatus sit, referre iactanter minimè cupit: testes autem habet quamplurimos, tàm eos ipsos quos liberalissimè etiamnum fouet Doctores, Professores atque Sacerdotes, quàm uicinos, Prouincialesque Episcopos, & alios etiam Catholicę Religionis amantes.

Cæterùm existimant plerique uiri rerum Germanicarum periti, tale nunc esse in Germania seculum, quasi quandam occultam naturæ uim, quę non modò omnes libidinosos, sed etiam moderatos, uereque Catholicos eò perduxit, ut plerique omnes castum matrimonium contaminato cælibatui præferendum arbitrentur. Quamobrem animaduertitur passim præclara ingenia, doctissimosque homines ducere uxores malle, ut careant Ecclesiasticis beneficijs, quàm Ecclesiastica beneficia acceptare & carere uxoribus. Videlicet cùm uideant reliquam Cleri multitudinem gulę libidinumque flagitijs coopertam, magno detrimento esse ac dedecori Catholicę Religioni, ne ipsi in hoc contaminationis grege uersari cogantur, eorumque uideri consimillimos. Hinc etenim doctorum hominum in Clero penuria extitit, hinc Cleri detestanda inscitia traxit originem, hinc Hæretici sump-

serunt

ferunt uires, Ecclesia uerò debilitata est. Periti igitur qui pressius hæc negocia accuratiusque discußerunt, existimant, quòd ad subleuandam penuriam docti idoneique Cleri, uix alia ratione, præsertim hac ætate nostra, in Germania Clerus instaurari ac saltem ad obeunda necessaria Ecclesiæ munera satis frequens haberi queat, nisi more primitiuæ Ecclesiæ docti mariti & ad docendum instructi admittantur ad sacros ordines præsertim uerò ad prædicandum, & amplificandum populo uerbum Dei. Legis enim diuinæ cùm non sit, ut oporteat hominem Sacerdotem esse cælibem, siquidem constet ex ueterum monumentis atque historijs maritos Sacris ordinibus initiatos eße, & non modò ad Sacerdotij dignitatem, sed etiam ad sublimitatem Episcopi peruenire. Quapropter hanc rem uideri eiusmodi eße, cum qua ius diuinum non sit, ut S.D.N. Sacrique Concilij auctoritas poßit ex instinctu diuino id statuere pro neceßitate laborantis Ecclesiæ, quò status Cleri instaurari queat, ac uires sectariorum infirmari. Verùm hoc non aliter in Concilio proponi iussit Illustriß. Princeps meus, nisi ut Reuerendiß. Patres Germaniæ morbos tanto diligentius inspicere queant, & quid remedij salubriter adhibendũ, iudicẽt opportuno loco & tẽpore cõstituere.

Postremò uerò, quia fuit cõsiliũ statim ab initio huius exortæ dißẽsionis piorũ doctisſimorũq; hominum, ne tantoperè ob unius alteriusve Speciei usum tanta certamina instituerunt, ipso rei euentu animaduersum est, quòd pleræque Prouinciæ in Germania, in obe

dentia Sedis Apostolicæ retineri docuissent, ab omni reliqua sectariorum labe immunes, si moderatio quædam in re, natura sua indifferente, admissa fuisset. At uerò cum populus utriusque Speciei usum, quasi ex diuina institutione sibi deberi arbitraretur, cumque uicissim is usus à Prælatis constanter denegaretur, surreptitij sectarum duces eam occasionem nacti, sub prætextu diuinæ institutionis & concepto odio irati populi, non solum hoc sanctæ Eucharistiæ Sacrmentum penitus prophanarunt, sed etiam sub eodem prætextu diuersa hæresum semina longè lateque adeò efficaciter disperxerunt, ut nunc occasione utriusque speciei non modò populi Germaniæ, sed & reliquæ Nationes instar torrentis ab Ecclesia Catholica defluere uideantur. Vt tamen hæc ista tàm frequens defectio, tamque feruens decursus saltem inhiberi aliquo modo posit, prudentium uirorum iudicium est, si S. D. N. ex plena potestate sedis Apostolicæ & ex iudicio S. Tridentini Concilij, Laicis utriusque speciei communionem benignè largiretur, fore, ut qui hactenus Sedis Apostolicæ obedientes remanserint, in posterum quoque obedientes permansuri, ac si qui leniter deflexerint, ad obedientiã reuersuri existimentur, quemadmodum in nõnullis cognitũ est, qui cum ex indulgẽtia Pauli Tertij cõpotes deuotionis suę facti essent, reuersi sunt ad Eccelesiam.

Cùm igitur hæc tria, turpis uita Cleri, concubinatus Sacerdotum, & prohibitio utriusque Speciei principales causę sunt, cur tanto odio Catholicorũ, tanto

toque studio nouitatis, Populi, Nationesque ab obedientia Apostolicæ Sedis resiliant, conferantque se ad diuersos sectarum Duces. Periti sanè Catholici uiri arbitrantur, nullis alijs præsidijs hoc tempore populum studio nouitatis tumescentem, ne sensim in manifestam defectionē prorūpat, in odedientia Sedis Apostolicæ retineri posse, quàm si ad submouēdos uitiosos Sacerdotes idoneus Clerus ex instauratis scholis copiosè educaretur: ad tollendū turpē cōcubinatū castis maritis Sacri ordines, cōcionādiq; in primis facultas, cōferrētur: ad placādos irritati populi animos, utriusque Speciei usus permitteretur. Quia uerò dubiū nō est, etiā si hæc tria ex quadam Catholicæ matris Ecclesiæ indulgētia per authoritatē pręsentis Concilij ritè ordinarētur, tamē sectarios duces seductosque populos idcirco ad Ecclesiā non reuersuros esse, cùm palā editis libris non dubitēt obfirmare sese, quòd nunquā uelint Romanis Pōtificibus ullam obedientiā præstare. Itaq; non uult Illustriss. Princeps meus hāc suā sententiam sic accipi, quasi illis tribus concessis, putet Hęreticos posse ad Ecclesiā reduci, sed eā esse multorū piorū hominum opinionē, quod isto modo Catholici populi reliquiæ in Germania confirmari atque retineri aliquo modo possint, cùm hoc tempore non tàm necessariū uideatur ut refutentur aduersarij, quàm ut queant fulciri domesticæ ruinę nostrę, quę nunc non minus domi graues sunt, quàm foris aduersariorum machinationes. Atque hoc illi, qui enodatius pręsentis Ecclesię statum ad limam ducunt, eò interpretantur, ut opinētur,

tur in præsenti Concilio Tridentino nihil prius ducendum esse, quàm ut ante omnē cuiusuis dogmatis explicationē, necessariò præcedere debeat eiusmodi morum in Catholico Clero rebusque Ecclesiasticis, (de quibus paulò ante facta est mētio) reformatio. Vt cū personæ Clericales, pristinæ innocentis uitæ suæ testimonium uulgo receperint, tandem maiori apud populū auctoritate ac fide id possint, quod in Catholica fide nostra uerū est, constanter docere: quod falsum, refellere. Nec est ullus persuadendi modus, quo Clerus populo recōciliari potest, & audientiū sibi parare aditū, nisi palàm constet anterioris uitæ inquinamenta abiecta esse, atq; purioris uitæ documenta palàm exhibeātur. Quocircà omne Tridentini huius Concilij studiū prorsus inane futurum creditur, nisi omnis huius mali origo atq; scaturigo, quasi in ipso fonte, hoc est, in Clero eleuetur atq; repurgetur, quò meliore auspicio repurgata fontis origo, in reliquos uniuersæ Ecclesiæ riuulos deduci posse, uulgò cognoscatur. Postea uerò, cùm talis facta reformatio, cùm ēt honestioris Cleri atque doctioris suppeditata est copia: cùm turpem cōcubinatū Sacerdotes deposuerint receperintque uicissim sui licitā medicinā à Concilio suppeditatam, siue cōstātē spontanei uoti obseruantiā: cùm ēt populus adhuc Apostolicæ Sedis auctoritate non prorsus exautoratus, de Cōione utriusque speciei mediocriter placatus existimabitur, tunc deniq; tēpus erit, cùm omnia nostra domi fieri confirmatiora, ut de dogmatibus ineatur aliqua solidior disceptatio aduersus hæreses. Qualis

lis aūt & quę hæc disceptatio cùm fructus Catholicæ Religionis suscipi posit, Illustriss. Princeps meus solus non scit fortasse optimè; sed intelliguntur piorum hominum Catholicorum hac de re non inanes uoces haud obscurè. De qua et, si suæ quoq; Illustriss. Celsitudinis opinio aliquandò requiratur, posset ea quæ aliquo modo explorata sunt, non importunè referre. Verùm hoc tempore quando hoc tantū est propositum Legationis, Illustriss. Celsitudinis suæ nihil aliud uellet in medium Concilij per me afferri, nisi ut cogitetur, nō tam quō uel refutari sectarij queant, quod durum est, uel reduci, quod multo magis dubium, sed potiùs quō hæ afflictæ Catholici populi reliquiæ possint corroborari, stabiliri, atq; reduci ad meliorē Ecclesiæ statum. Non enim uidetur satis opportunum, uelle omni conatu aduersæ religionis copias inuadere, & non prius omne studium impendere, ut ante omnia nostræ uires rectè domi constitutæ sint, & ita quidem confirmatæ, ut tam singulæ quàm uniuersæ, uniuersis ac singulis contrarijs possint opponi feliciter.

Reuerēdiss. aūt Illustrissimique Sacri Concilij Legati cæterique Patres, hāc Illustriss. & Catoliciss. Principis mei qualemcūq; suggestionē, forsitā, nō satis elaboratā, amicā tamē beneuolentißimāq; suapte natura boni consulēt. Constāter enim sperat, nihilque penitus dubitat Illustriss. sua celsitudo eidē Sacrosanctæ Tridentinæ Synodo hanc suam deuotissimam iuuandę Ecclesiæ deliberationem, si nō inseruire cōmodissimè, ulterius tamen de grauissimis istis Ecclesiæ afflictionibus

bus cogitandi materiam & occasione subministrare posse: Deum enim summum testatur, nihil esse eorum omnium per me propositorum, quæ ipse temere absq; consilio sibi expectat, ac non potiùs, extrema esse Rei pub. Christianæ adhibenda remedia putet: Ad illum ipsū Illustrißimū & pijssimum Principem meum quòd attinet ita firmissimè animo propositum habet, cumq; Dei benignitate auitis in religione & doctrina Catholica uestigijs fortiter insistant, nihil existimat tàm necessarium, tamq; pium uitæ suæ munus, quam id pro uirili efficere & obtinere, ut ij, quos regendos tutandosq; Deus illi commisit, perpetuò secum habeant rectè, orthodoxè, & Catholicè credendi, pieque secundum instituta Patrum uiuendi commoditatem. Gratissimum uerò quouis tempore Illustriß. suæ celsitudini futurum est, si qua hucusque in religionem Catholicam præstitit libentissimo sanè animo officia, auctiora posthac & cumulata ingenti subditorum ac Patriæ fructu, reddere ulla ratione poterit. Dixi.

RE

RESPONSVM SANCTAE SYNODI in admissione Oratoris Illustrissimi D. Alberti Ducis Bauariæ, in Generali Congregatione. Die XXVII. Iunij, M. D. LXII.

Xcellens Doctor, & Magnifice D. Orator, in magna expectatione S. Synodus usque ad hanc diem fuit, ut aliquis ex nobilissimis Germaniæ Principibus ad hoc Sacrum Cõcilium accederet, & sua præsentia eam pietatem in Catholicam Ecclesiam declararet, quæ in primis à Principibus uiris expectari debet: uel si ipsi grauioribus negocijs impediti adesse non possent, Oratores suos mitterent, qui optimam illorum uoluntatem profiterentur. Inter cæteros autem, à quo omnia pietatis officia S. Synodus expectanda esse semper existimauit, Excellentissimus & Illustriss. D. Albertus Bauariæ Dux extitit, qui ueram, & Catholicam Religionẽ à Clariss. & Nobiliss. maioribus suis traditam, tanta fide & constantia cõseruauit, ut hisce miseris temporibus in tota Germania firmissimũ Sanctę Apostolicæ Ecclesiæ propugnaculũ iure optimo habẽdus sit. Cùm igitur graues rationes pro-

prohibuerint quò minus ipse huc accederet, summáq; egregium animum sanctæ Synodo coram declararet, quod quidem eum præstiturum esse, si per alias occupationes sibi licuisset, dubitare non potest, summa lætitia affecta est, cùm uirum optimis artibus præditum suæ uoluntatis testem, ac ueluti obsidem huc allegauit. Sperat enim fore, ut eius auctoritas nunquam defuisse uideatur ad ea peragenda, quæ sanctã Dei Ecclesiam quacunque ratione iuuare poterunt. Quod igitur reliquum est, te Magnifice Orator, sancta Synodus benignè accipit, mandatumque tuum, prout iuris est, libenter admittit: daturaque est operam, quod quidem hactenus diligenter, & sedulo curauit, ut ea omnia piè & religiosè constituantur, quibus Dei cultus magis amplificari, & fidelium saluti ac tranquillitati commodiùs consuli posse, afflante Spiritu sancto, qui optimorum consiliorum auctor est, indicarit.

COM-

COMPARITIO ORATORVM Caroli Regis Christianissimi Die XXVI. Maij, M. D. LXII.

Literæ. Oratio habita à D. Guidoue Fabro tertio Oratore. Responsum S. Synodi.

LITERAE CAROLI CHRISTIANISS. Gallorum Regis, Exhibitæ ab eius Oratoribus Die. XXVI. Maij, M D LXII. in Generali Congregatione, & postea in Sessione IIII. die IIII. Iunij. Sanctissimis ac Reuerendissimis Patribus, Tridenti pro Concilio nunc congregatis.

AROLVS Dei gratia Francorum Rex, Sanctissimis & Reuerendissimis Patribus Concilij Tridētini Salutē. Existimamus uos omnes satis intellixisse, quanto studio & diligētia Rex Christianissimus frater, & Dominus noster egerit de Concilio generali & Oecumenico conuocando apud Sanctissimū nostrū Papam, dilectos fratres, & cōsobrinos Imperatorē, Regem Hispaniarū Catholicū, & alios Principes. Nostis etiā qua diligentia, & eo quem decet Principem Christianiss. in Deum & eius sanctam Ecclesiam zelo, Nos postea quam Regiam coronam sumus adepti, rem à defuncto Fratre, & D. nostro adeò egregiè & magna cum laude cœptam, fuerimus subsequuti, magno

gno & graui dolore affecti, quòd propter munus & diuisiones, quæ sunt propter Religionem in Regno nostro, non potuerimus eius Prælatos, nostrosque Oratores, quos se itineri accingere primo quoque tempore optabamus, maturius mittere. Cuius cessationi causam Vos pro prudentia uestra magis imputabitis temporum calamitati (neque enim adhuc sedati sunt tumultus) quàm nostre uoluntati. Quæ & si adhuc ætate minores sumus, erit tamen tanquam Ecclesiæ filij primogeniti in Religionem semper propensa, & eam in Ecclesiam Christianam bene affectam, re ipsa omnes intelligent. Misimus intereà aliquot nostri Regni Episcopos, delegimusque Oratorem dilectum & fidelem, à Secretioribus nostris Consiliariorum summi ordinis nostri Equitem, & unum ex his quod ad latus nostrum assiduè esse solent, D. de Lansaco & cum illo dilectos & fides Consiliarios nostros, Magistros Renaldū Ferreriū, Præsidē in Parlamento Parisiēsi, & Guidonē Fabrū Iudicē maiorē Tholosæ, quibus dedimus potestatē in Concilio pro nobis sistēdi eundemque in eo gradū & ordinē tenendi, quē hucusq; Regū Christianissimorum maiorum nostrorum Oratores tenuerunt, ac coniunctim, uel separatim in eo Cōcilio requirendi nostro populique nostri nomine quascūque reformationes, constitutiones, & Decreta, secundum purā doctrinā, & quę non solū pertineāt ad Ecclesię Gallicanæ, sed Ecclesiæ Vniuersalis utilitatem, sectarum & controuersiarum, quæ sunt hodiè in Religione, conciliatione, & propagatione nominis Dei, & in uni-

uniuersum salutem Reipublicæ Christianę munus & officium Oratorum, secundum Mandata quæ illis dedimus. Et quoniam illorum fidem, & industriam perspectam & cognitam habemus: rogamus, Sanctissimi Patres, æquo animo eos admittere, attenteque quod illi Vobis nostro nomine exponent, audire, eandemque illis quam nobis, si istic essemus, fidem dare. Deus uos, Sanctissimi Patres, pro sua gratia & præsidio tueatur. Data Parisijs xij. Apr. M. D. LXII.

CHARLES BOVRDIN.

ſor, nulla in re magis unquam putauit ſibi eſſe elaborandum, nihilque uehementius contendit, quàm ut opportuno loco & libero, neque conuenturis inſido, iuſta quædam Synodus cogeretur, Sacroſanctum Concilium conuocaretur, quàm ut Dei Opti. Maxi. auſpicio, publici Chriſtianorum omnium conuentus, iurè, legitimeque peragerentur, quàm denique ut eæ opiniones, quæ in Chriſtiana Republica controuerſæ factæ ſunt, unum in ſenſum, ac decretum, ex auctoritate Oecumenici eiuſdem Concilij aliquandò reducerentur. Is fuit profectò Regis animus iam inde à primo aditu & ingreſſu Principatus ſui. Quos autem huius ſtudij ac iudicij, perpetuæque in Rempublicam Chriſtianam uoluntatis, citare teſtes uerißimos Carolus Rex poterat, eoſdem hodie uoluit hic ſibi ad Concilium Legatos adeſſe. Adeſt enim Ludouicus Sangelaſius, Gallici ordinis Eques Illuſtrißimus, & in ſecretius Principis Concilium ob ſingularem uirtutem cooptatus, qui uarijs anteà Legationibus functus honorificè, nuper ad Pium IIII. Pont. Maxi. propterea miſſus eſt, ut ipſum Pont. currentem quidem ſponte ſua, ad Concilij procurationem acrius incitaret, eiuſque animum religionis ſtudio incenſum, uehementius (ſi fieri poßet) inflammaret: Galliæ autem noſtræ recentia uulnera, quæ ſine ſummo dolore tractari nequeunt, ita nudaret, ita detegeret Pontifici, ceu Parenti bono, ut tamen ea ipſa, ne obduci quidem alia ratione, niſi libero Concilio, ne dum curari penitùs, aut ſanari poſſe contenderet. Adeſt

dest quoque Arnoldus Ferrerius, in Senatu Parisiensi Præses, qui altero ferè die post Francisci Secundi mortem, à Carolo fratre, ad eundem Pont. allegatus, nihil potiùs in mandatis habuit, quàm ut Concilium, id est Conuentum Christiani nominis uniuersi, indici postularet. eiusque occasiones omnes, quoquo modo urgeret: admoneret etiam uerendum esse ne ex nostris hominibus quàmplurimi, quos dudùm Concilij futuri spes ęgrè in officio retinebat, diuturna expectatione fatigati deficerent à nobis, & ad eas partes traducerentur, quas nomini, & persuasioni Romanæ maximè aduersarios esse scimus, tantumq; decedere de grege Domini, magno non solum Galliæ & totius Christianitàtis incommodo, uerum etiam eorum, ad quos ea res potissimum pertinebat, qui occurrere malis dum poterant, noluerunt, dedecore, atque infamia. Hæc apud Pon. non semel acta, ut cernitis, si aliud profectò nihil, Christianissimi tamen Regis de publica pace constituenda curam, de sarcienda inter omnes ordines concordia sollicitudinem, de sanandis Ecclesiæ uulneribus sententiam, atque iudicium, cuius facilè probatura sunt: grata quidem, ni fallor, hominum recordatione cum laude ad omnem posteritatis memoriam peruenient. Neque uerò solus Pontifex de Concilio à nobis sæpè interpellatus est, sed etiam Ferdinandus inuictissimus & Augustissimus Imperator, Philippus quoque Hispaniarum Rex Maximus, atque adeò omnes Europę Christiani Principes, & Respublicæ omnes, omnes inquam

Reges

Reges, ut ad rem præstantissimam, & utilissimam tàm necessario tempore animum adijcerent: ad constituendam scilicet unanimem de Religione consensionem, & restituenda Ecclesiæ incendia, continuis legationibus, quotidianis precibus, quanta fieri potuit maxima obtestatione, sępe sumus cohortati. Hic ego uos appello, quicunque adestis illustrissimi atque amplissimi Regum, & Rerumpublicarum Legati. Quòd si me ipsum quoque actor citare testem debeo, liquidè iurare possum de ea re, quę mihi pro eo munere, quo in Gallia fungor, æquè comperta & cognita est, atque alteri cuiquam, præsertim cùm ipsa edictis Regiis, & publicis nostris tabulis contineatur. Sed facio imperitè, ne dicam insolenter, qui in re minimè dubia & obscura artificiosas colligo probationes, potissimum apud uos, quibus nihil tàm certum est, nihil tàm fixum, nihil tàm ratum, nihil tàm denique ad ueritatem omninò persuasum, quàm id, in quo uideor hactenus tantoperè laborasse. Quamobrem transeo nunc ad ea, quæ mihi pauca, sed neceßariò dicenda sunt.

Magna patres Amplissimi, & incredibilis est expectatio, quam de se hic Sanctissimus conuentus, & consessus uester in animis mortalium excitauit. Non loquor ad gratiam, neque enim debeo, nec eos unquam uiros bonos putaui, qui ad istas artes essent eruditi; sed quod in laudibus uestris uerissimum esse censeo, id quominus eloquatur, pudore, & uerecũdia uestra minimè debeo prohiberi. Pergam igitur, ut cœpi, di-

cere. Pręclarum est, & penè diuinum, quòd à nobis expectant homines. Sic enim existimant uos eos esse, qui non uestris quidem, idest humanis uiribus, sed afflati Spiritu diuino, per Iesum Christum, Religionem nostram tot in eam inuectis opinionibus sauciam, reficere & recreare, qui Ecclesiam Dei per hosce quinquaginta annos contrariarum opinionum, quasi uentorum tempestate iactatam, in portu collocare: qui denique in his pugnantium, inter se doctrinarum fluctibus statuere optimè possitis, quid dignitas Ecclesię, quid ipsam temporum ratio postulet. Equidem humana imbecillitate fortasse, & aliqua præfectorum Ecclesiæ incuria, uel etiam, ne quid grauius dicam, præpostera pietate irrepsisse in Ecclesiam, res nonnullas, antiquatione, abrogatione, uel moderatione dignas, fateamur necesse est. Sed quemadmodum ij homines comprimendi mihi semper uisi sunt, qui arbitratu suo, uel potiùs libidine, sine authoritate, sine ullo decreto ceremoniarum omnem penitùs rationem, quę ipsa comes est, & administra Religionis, conuellentes, atque ob id in pacata Republica tumultuantes, impium quendam cultum, ritusque nouos induxerunt: sic contra à nobis peccari fortasse potest, dum omnia quę seculis muniuntur, & longa uetustate, mordicùs retinenda esse putamus: neque satis spectamus, quid inclinatio rerum, quid momenta temporum, quid publica quies postulet. Nonnulla atque haud scio an uerius dixerim multa communi concordiæ permittenda sunt, neque quisquam à dignitate
sua

sua uel constantia alienum putare debet, aliquid alteri condonare potiùs, quàm obstinatione rectę sententię, tantam inter Christianos dissensionem alere. Sed uos, quam de mitigandis ijs, quæ citra Religionẽ inoleuerunt, controuersijs curam & cognitionem suscepistis, eandem nisi re perfecta, & absoluta, nunquam abijcietis.

Hæc spes reliqua nobis est, quæ bonorum mentes hominum, cogitationesque sustentat. Pugnabit scio perpetuus ille humani generis hostis, nihilque non aget, ut uos à cæpto opere deterreat, ut hos uestros ad rẽ omniũ præstantissimã & sanctiss. impetus frangat, ut honestos eludat conatus uestros, ut auocet, & abducat uos ab instituto, ab officio, dissidijs quippè ac ac diuortij nostris, quibus exedimur, & extabescimus, ille alitur, ille pascitur uelut suauiss. cibo, egregius pretereà scelerum artifex est, & optimorũ inter turbator consiliorũ. Quoties, quæso, ita uobis obloquetur? Heu stultos, & frustrà susceptos labores, quid aliud tot maris, terræque spatia emensi, præter inuidiam & paupertatem domum reportabitis? quò ruitis nunc præcipites? Quid aliud hic agitis, quàm, ut reuocata, quæ penè sepulta iacebat, prisca illa & rigian ueterum Patrum disciplina, minus posthac lautè, minus beatè, minus feliciter, minusque trãquillè uitam degatis in otio? Ne in Principum scilicet aulas liceat penetrare, ne splendidè epulari, ne magnificè habitare, ne Regio comitatu & ornatu incedere, ne ijs denique frui uoluptatibus, quæ suauisimæ

sunt, sine quibus uita omnis, & ingrata & iniucũda solet esse. Ergo paruo contentos uiuere posthac oportebit? ergo uni Sacerdotio tanquam scopulo affixos inhęrere? monendo, suadendo, largiendo, alienis semper inseruire commodis? quid concionari de loco superiore? quid meditantes tàm citò senescere? quid curis, & uigiliis absumpto corpore in ipso ætatis flore immatura morte concidere? Hæc aguntur per uos sedulò, hęc acerba uitę munerumque uestrorum officia, obsoleta illa quidem & antiquata, atque extincta prorsus, uos renouare, uos è tenebris eruere, & in lucem reuocare quæritis: stulti, & nescij bonorum uestrorum. Recognoscitis, arbitror, Patres, tùm exprobrationes, tùm illecebras quibus aduersarius noster specie recti se insinuat in animos nostros: quem si benigni semel audieritis, si splendore falsi boni obiecto, aciem ingenij uestri perstringi patiamini, si quid denique plus apud uos ualet, quàm publica utilitas, prædico & prænuncio uobis, nihil agetis, susceptum onus aut perfidè abijcietis, aut propter animi imbecillitatem deponetis, spẽ, quę extrema nobis pẽdet, falletis: Concilium deniq;, dignitatem, & authoritatem, quæ initio nascẽtis Ecclesiæ magna fuit, & benè constituta Reipublica maxima futura est, in posterum omnem eleuabitis. Nostra, Patrumque nostrorum, & auorum memoria, Synodos indictas fuisse, Episcopos conuenisse (maximos in Germania atque in Italia conuentus peractos esse scimus. Vix tamen ullus, aut perexiguus Christianitati constitit. Nolo sub

ſubtilius in cauſas inquirere, nolo remouere, uentoſque colligere: Hoc prætermittere certè non poßum (quod uereor, ne nimis ad rem pertineat) minus legitima, minuſque libera fuiße dicuntur illa Concilia: qui aderant, ad uoluntatem alterius ſemper loquebantur, aut potiùs annuebant: qua re nulla in iudicijs pernicioſior, nulla ue capitalior eſſe poteſt. Vos quotquot in Dei nomine huc conueniſtis, non deliberantium modò, ſed iudicantium perſonam geritis, ſtatuendi, diffiniendi, decernendi, Spiritu diuino ſuggerente, ius, facultatem & poteſtatem ſine ulla exceptione habetis: hanc facultatem & libertatem, diuinitùs uobis conceßam, & ex optima & uetere illa diſciplina Conciliorum, Carolus Rex noſter, uel ſuo ſolius periculo, ſi ita ſit neceſſe, ſartam & tectam ordini ueſtro conſeruabit: in eam enim cauſam potisſimum hæc legatio decreta eſt. Quòd ſi in priuatarum rerum iudicijs, de fundo & ſtillicidio ubi agitur, ſententiam ſuam ad alicuius gratiam accomodare turpe haberi debet, & ſeuerisſimis legibus noſtris uindicatur: quo nam quæſo ſupplicij genere digni ſunt, qui de rebus Diuinis conſcripti iudices, dignitatis parum memores in cenſendo, uel auram captant popularem, uel principibus quibus obnoxij ſunt, turpiter ſe uenditant, uel ex aliorum dictatis & præſcriptis togata tanquam mancipia, ſententiam ferunt? æternis certe tenebris & uinculis, leues iſti, & numarij iudices mandandi ſunt. Hanc querelam habuit ętas ſuperior. Ne

idem quoque posteri, qui incorruptè iudicaturi sunt, de uobis existiment, & loquantur, magnopere est prouidendum. Neque etiam, ut tecti ad homines esse possitis ad Deum immortalem, qui poteritis esse? qualis enim quisque sit, quid agat, quid in se admittat, de cœlo intuetur: cernit cupiditates nostras, & cogitationes omnes uidet: quid in calculo ponendo spectemus, quid in suffragijs & sententijs sequamur: num tacitis & compressis labiis ardeamus: num adulemur, num gloriæ cupiditate efferamur: num contentionis studio nimio, præsentem & oblatam ueritatem recusemus accipere: num leuissimas delectationes grauissimæ utilitati anteponamus: num aberremus & hallucinemur, prudentes scienteſque: num denique Imperatorum, aut Pontificum, aut Regum liberalitates erga nos turpissimo obsequij genere, gratioso scilicet calculo, & iudicarijs tabellis prouocare, atque elicere cupiamus. Quòd si quid eiusmodi in his conuentibus peccetur (quamquam secus existimamus, freti uestra bonitate ac pietate) si peccetur tamen, nihil est præterea quò confugere possimus. Mihi herclè omnia iam addicta uastitati uidentur esse. Veniam longè à ueritate, à coniectura certè non multum aberrabo: Ruet dissidijs Christiana ciuitas, ardentem & flagrantem intestinis bellis cernemus Europam ciuilis ferri, aut subeunda nobis erit crudelitas, aut saltem funerum patriæ spectatores cogemur esse: à quorum causa belli fortuna steterit, ab

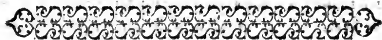
ijs

ijs stabimus omnes: quæ mihi profectò, tàm uidentur eße misera & miseranda, ut ad eorum cogitationem totus perhorrescam. Quamobrem excitamini Patres & incumbite in eam curam dies, noctesque, ut hoc, quod ęgrotæ, ac propè desperatę Reipublicæ Christianæ unicum remedium est, non frustrà eoptatum à nobis, non temerè à uobis adhibitum eße uideatur. Et cùm ex nonnullorum fortaſſe Conciliorum inuidia hęc Synodus laboret, curate, ut omnes intelligant abüße illud tempus, mutatam eſſe rationem: patere nunc additum unicuique ad disputandum, non flammis hic disceptari, non fidem frangi, non agi præiudicijs, ueritatis disceptionem integram eße, quippe cùm una eademque semper sit ueritas ex omni æternitate fluens: Spiritum sanctum hic adeße, hic præsidere, illius denique instinctu & afflatu de publica utilitate agi, de pacificatione commum, nec non Ecclesiæ totius conciliatione, & restituenda uetere eius disciplina hic tractari ritè, legitimeque: operæ prętium est Patres, ut rem ita se habere intelligant, & animorum uestrorum contentiones huc sciant pertinere: ad hanc quippe famam maxima illa & nobilisſima Europæ pars Germania, pro qua potisſimùm laboratur, uelut è summo excitata, conueniet: Legatos mittet, aderit hic uobiscum: suos de Religione sensus exponet familiariter, suosq; intimos nudabit dolores: sic denique contrarijs opinionibus iampridem disſecta & diuulsa, atque ob id ad omnes

externas, & suas quoque iniurias opportuna Christianitas in unum tanquam corpus coalescet. Erit terra labij unius, & cordis unius, ut quidam ait: Equidem hanc uoluptatem, quæ incredibilis est, iàm nunc mihi spe & cogitatione iubet presumere. Iuuat oculis mentis intueri idem sentientes omnes Christianos, idem credentes, idem sperantes, eodem charitatis igne accensos: Quam sanè coniunctionem, & diuinam animorum conspirationem, uis nulla posthac reperietur, quę perfringere, aut labefactare possit. Vt autem, Patres, quod suscepistis non mediocre munus alacriore animo conficiatis, Carolum Christianissimum Regem Francorum, (quando is nos suę uoluit esse nuncios & interpretes uoluntatis) ad omnes conatus socium fidelissimum, & adiutorem fortissimum nobis futurum spõdemus, ac religiosè promittimus. Quem uerò laudatorem actionum uestrarum, & assertorem acerrimum perpetuò habebitis, eundem hic testem & spectatorem eratis habituri, nisi tenella ætas, insolens laborum atque itinerum prohibuißet, aut potiùs nisi Ciuilis tumultus terrores, in Gallia necessariò retinuisset. Sed quod ille coràm studiose facturus erat, ut se, suaque omnia ultrò nobis offerret, id nos ut diligenter atque officiosè curaremus, præcepit: & cùm ex authoritate sua aliquid accessionis ad id, quod per uos agitur, fieri posse consideret, iussit, mandauitque, ut id ipsum significaremus, cum magna testificatione singularis suæ erga uos beneuolentiæ, erga ordinem uestrum uoluntatis atque obseruantię,

uantię,

uantiæ, erga Rempublicam Christianam studij, pro quibus omnibus non fortunas modò & facultates, sed etiam uitam & sanguinem, si opus sit, cupiat effundere.

RESPONSVM SANCTAE SYNODI in admissione Oratorum Regis Christianissimi, datum in Sessione quarta Sacri Concilij Tridentini, sub sanctissimo Domino nostro Pio Papa IIII. Die. IIII. Iunij. M. D. LXII.

Xpectatus, iucundusque aduentus uester Illustrissime Domine a Lansaco Vosque clarissimi Legati Sacrosanctæ huic Synodo non modò summam animorum lætitiam, sed certissimam quoque spem attulit, ut quæ, uel temporũ uitio & infelicitate, uel potiùs perfidorum hominum scelere & pertinacia, à prisca illa ueræ Religionis puritate multis in Regnis, iampridem in uario diuersosque hæresum errores defluxerant atque deciderant (ut uolumus atque cupimus) in pristinum dignitatis ac synceritatis gradum

gradum reuocaremus. Nam cùm perditi homines s
consilijs atque pertinacia, multos iam annos non m
dò Pontificum atque Regum humana iura, sed eti
Diuina ab Apostolorum iam temporibus, Christo
so magistro & auctore, partim monumentis, part
uiua uoce per manus, uelut hęreditaria nobis ad
nè beateque uiuendum tradita atque relicta, suo
bitrio atque libidine ita uiolare & perturbare a
fuerint; nouis quibusdam licentiæ, sacrilegij, impi
tis, omnium denique scelerum ritibus super inducti
ut ad unicum salutareque Sacri Oecumenici Conc
remedium à Pontifice Maximo Pio, solertissimo
Pastore; ta[illegible]nter, quàm necessariò confugiend
fuerit. Quod [illegible]itu sancto pręlucente, tanta optim
rùm Regum, Christianorumque Principum, non m
dò animorum consensione, sed etiam concordissim
omnium Christianæ Reip. benè iuundæ studijs susce
tum est, & ornatum, ut breui Dei Ecclesia, multò
rior, sanctiorque futura sit. Meritò itaque Christ
nissimum Galliarum Regem Carolum (in quo cele
or est Regiarum uirtutum, atque Religionis cursu
quàm ætatis) & laudamus, & admiramur: qui
Henerici patris, & Francisci aui, Christianissim
rum Regum clarissimis nominibus, & erga Sed
Apostolicam exemplis excitatus atque inflamm
tus: cùm per ætatem nondum confirmatam;
impios suorum, tàm in se quàm in Christi Relig
nem tumultus, huic saluberrimo, sanctissimo
Generali Concilio adesse non poßit, Vos, præst
tissim

tissimos uiros summa prudentia, fide, ac religione prædītos, Legatos misit, qui illius nomine omnem operam, opus, studium, denique & parendi obsequium (ut decet) Sacrosanctę Synodo liberalissimè promitteretis.

Quam apud bonos, piosque, nulla aliorum Conciliorum (quæ nec legitima, nec libera fuiße, qui Concilijs malè afficiuntur, parum uerè obijciunt) inuidia laborare, qui rectè senserit, facilè æstimabit, cùm clarum sit sacra, generaliaque Concilia, ritè Christi spiritu ab eo, qui potestatem habeat, inchoata, riteque absoluta, & legitima semper fuiße habita, & libera, & ad hominum sanitatem ac salutem, quantum per eos, qui Spiritui sancto non restiterunt, licuerit, spectaße, ac salutaria fuiße. Nec aduersus Tridentinum Sacrum istud Concilium Sathanæ insidię, aut fraudes, per uos copiosè subtiliterque enumeratæ, quamuis uariæ atque ingentes, Christi Spiritu præsidente, prȩualebunt: qui illius omnes conatus, sua uirtute & potentia, cui soli confidimus, in quo solo omnes nostras spes ac cogitatus collocauimus, franget, sub pedibusque nostris substernet nosque ab Ecclesiæ suæ synceritatȩ ac ueritate, nec aberrare, nec decipi, aut à quoquam cogi permittet. Itaque sedulam uestram & liberam admonitionem, Viri clarissimi, ne scilicet in consultationbus, sententijsque nostris ferendis, aut popularem auram captemus, aut Principibus nostris obsequamur (ita enim mauult sancta Synodus sensum

sum uestrum interpretari, ne quid præter mansu
tum, piumque propositum, atque institutum su
respondere cogatur) & si non necessariam forta
& superfluam existimant, tamen, ut à uobis bonis
ris, bona mente, atque animo profectam, ita
bonam quoque partem accipit. Et, ut uos isto
no metu, aliosque omnes liberet, suique propo
ac ueritatis certiores faciat, apertè prædicit,
cuiusuis uoluntatem, potentiam, aut cupiditat
Sacrosanctæ Synodi dignitati & auctoritati p
petuò postbabituram. quòd ipsum uobis aliisqu
qui Sacro huic Concilio adsunt, aderuntue,
ipsa clarissimè comprobabit. Itaque, ut tand
redeamus, Sacrum hoc Generale Concilium uos
libenter accipit & amplectitur, ut saluberrim
Sanctissimique huius celebrandi Concilij operis
cios, ac participes habeat. Christianissimo u
Regi uestro Carolo, ita Regiè atque Sanctè e
cato, fidelissimisque & Religionis amantissimis
natoribus, ac Consiliariis nunc ornato ac munit
tantum se debere fatetur, ut quęcunque ad ips
honorem, dignitatem, Regni statum, ac Relig
nem tuendam ac conseruandam pertineant, lib
tissimè praestaturam se polliceatur, quę salua
de, & Religionis puritate prestari poterunt: t
toque libentiùs, ac iucundiùs præstabit, qua
certiùs, firmiusque existimat, nihil à uobis præst
tissimis uiris, Religionisque amantissimis Regis
stri Christianissimi nomine postulatum iri, nisi qu
bon

honestè, iustè, religiosè per tales uiros postulari, & à Sacrosancto Oecumenico Concilio, & Religionis Christianæ dignitate, & synceritate sanctè prestari possit, & debeat. Et mandata uestra libenter, & prout iuris est, accipit & admittit.

R. D. PATRIARCHAE ORIENTALium assyriorum de Sacro Oecumenico Tridentino Concilio Approbatio, & professio, & Litteræ Illustrissimi Domini Marci Antonij Cardinalis Amulij ad Legatos Sacri Concilij Tridentini. M.D.LXII.

LITTERAE ILLVSTRISSIMI DOmini Marci Antonij Cardinalis Amulij, ad Legatos sacri Concilij Tridentini, super professione fidei Patriarchæ Assyriorum Orientalium.

Euerendissimi & Illustrissimi Domini Colendissimi, Reuerendus Dominus AbdIsu Assyriorum Orientalium Patriarcha, electus à Clero, & eorum Populorum consensu, qui finitima Tigri fluuio loca incolunt, Turcarum, & Persarum Imperio subiecti, anno superiore, ut confirmaretur à Pontifice Maximo, ad

ximo, ad Vrbem se contulit, qui cùm litteris, ac t
bus fidedignis cognita eius electio, & probitas e
ac per multos non solùm dies, uerumetiam me
absolutam nostrorum rituum cognitionem, à qu
antea in nonnullis, non quidem grauibus dissense
à Catholicis, & eruditis hominibus accepisset,
dem (proponente me) à S. D. N. frequenti con
rio, Patriarcha, & Pastor illorum populorum de
ratus est: Cùm priùs se nunquam a sanctissimæ S
Apostolicæ Decretis esse dißensurum, aut discessu
solenniter de more, confessione, & Iureiurando p
citus est. Quarum rerum memoria litteris dilige
consignata, in Archiuio custoditur. Quod nisi
iam confectus redire ad suos, impetrata primum
D. N. licentia, properaßet, ut eos Eccle. Doct
plenius instrueret, sacrum Concilium profectus
set; ut istic fidem ad Catholicam, suumque erga se
Apostolicam singulare studium, & obedientiam
fiteretur: Abeuntem summus Pontifex ipsum,
que presbyteros, & Diaconum uestimentis, &
bus omnibus ad eius sacerdotium pertinentibus
uiatico est prosecutus. Huius uiri eximiam in D
pietatem, optimumq; de uera fide sensum, cum in
tis alijs, tum in eo perspeximus, quòd cùm discec
petijt studiosissimà, ut istius Sacri Concilij Cano
& Decreta perferenda ad eum curaremus: se
quicquid in Concilio statutum erit, omnino seru
rum promisit, daturumque operam, ut omnes sui
uent, & Chirographo suo Caldaica lingua conf

quod Latinè exploratum cũ his litteris mittimus, cõfirmauit. Nos autem libenter fecimus, ut eius probitatis prudentię, eruditionis, ac nobilitatis testimonium his litteris daremus. Nam ex celeberrima ortum familia, opibus etiam pro loci ratione abundantem, iam sexagenarium, nec aliam ob causam tàm longum, tamque difficile, ac periculosum iter suscepisse, nisi, ut uisitaret Apostolorum limina, & Pontificis maximi pedibus osculum ferret, optimamque erga hanc sedem uoluntatem ostenderet, perspicuè cognouimus. In itinere semel à Cordus Populis, bis à Turcis malè acceptum, ac fustibus percußum, eße satis constat. Hic sæpe de sacris litteris interrogatus, grauiter admodum, & copiosè respondit, magna omnium admiratione, qui sententiam eius uerborum ab interprete audiebant, nominabat, eosq; se habere dixit, libros omnes ueteris, & noui Testamenti, etiam quos Hebræi, aut hæretici non probant, antiquos Doctores Grecos, & Latinos eosdemferè, quibus non utimur, Chaldaicè, Syriacè, aut Arabicè, uersos diligenter legiße, nonnullos etiam, quorum nomina à nobis ignorantur. Addebat hoc in Caraemiet Turcorum Ciuitate libros eße ab ipsa ferre Apostolorum ętate conscriptos, qui nunc in quadam Bibliotheca custodiuntur Summam profectò Dei beneficentiam licet agnoscere, quod in tàm longinquis Regionibus, quæ nobis uix fama notæ sunt: uerę fidei cultus adhuc uigeat, & Christiana Religio non minore fortaße, quam apud nos pietate excolatur, conseruata Doctrina:

quam

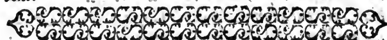
quam per ea loco Beatorum Apostolorum Thomæ, & Thadæi pijs sermonibus disseminatam, & Martij eorum Discipuli prædicationibus confirmatam: hic Patriarcha ista asseuerabat, ut etiam id se scriptis probaturum promitteret. Sacramentis aiebat uti se, ac Populos illos ijsdem ferè, quibus nos, confessione auriculari, præcatione pro salute Mortuorum, Canone ijsdem ferè uerbis in celebranda Missa, consecratione prorsus eadem, imagines quoque sanctorum pijs præcibus uenerantur. Fideles autem huic Patriarchatui subiectos dicunt esse usque ad ducenta millia, quo argumento etiam, præter sexcenta alia, inania improborum hæreticorum commenta refelluntur, cum per annos mille quingentos Ecclesiæ dignitas, ac doctrina salutaris apud gentes à nobis tot Terrarum interuallo disiunctas, in tanta rerum, Regum, & Regnorum mutatione, religionis uarietate, sub infidelium graui, ac iugi per iniurias, & contumelias uexatione, in medio Barbariæ, eadem tamen ad hanc diem permanserit, quæ nunc a gentibus nobis propinquis oppugnatur: Sed hæc quanti sint, atque adeò quantùm sint, Dominationes Vestræ Illustris. ponderabunt. Ego uerò de S.D.N. mandato, confessionē ipsius Patriarchæ de obedientia sacro concilio præstanda, cū his litteris mitto, eique me humillimè commendo. Romę, die XXVIII. Augusti, M.D.LXII.

DD. VV. Illustrissimarum & Reuerendissimarum
Humiliss. seruus Marcus Ant. Card. Amul.

A tergo

A TERGO.

Illustriß. & Reuerendissimis Dominis Colendissimis DD. Cardinalibus Legatis Sacri Concilij Tridentini.

PROFESSIO FIDEI R. D. ABD ISV Patriarchę Assyriorum Orientalium &c. facta sub S. D. N. Pio Papa IIII.

Onfessus sum puro corde & fide non ficta coram Reuerendissimis & Illustrissimis Dominis Michaele Tituli sanctæ Sabinæ, Alexandrino, & Marcant. Tituli sancti Marcelli, Amulio, sanctæ Romanę Ecclesię Presbyteris Cardinalibus, in hanc formam uidelicet.

EGO Abd Isu, filius Ioannis de domo Martia ex Ciuitate Gezira in Tigri flumine, olim Monachus ordinis sancti Antonij, Monasterij sanctorum Rabæ, & Ioannis fratrum, electus Primas siue Patriarcha Ciuitatis Muzzal in Assyria Orientali, iuro, quod ita corde credo, & ore confiteor, sanctæq; Romanę Ecclesię fidem, approbatis omnibus, & singu-

lis illis, quæ ipsa approbat, & damnatis similiter omnibus, quæ ipsa damnat, amplector, & perpetuo me amplexurum, & retenturum esse profiteor, & promitto, & omnes fratres meos Metropol. siue Episcopos, ac Diœcesanos quouis modo meæ iurisdictioni subiectos, ita credendum, & tenendum esse docebo, & modis omnibus, quibus potero, persuadere conabor, ita me Deus adiuuet, & hæc sancta Dei Euangelia. In quorum omnium fidem, hanc meæ fidei professionem & attestationem manu mea scripsi, & subscripsi coram Reuerendiss. & Illustriss. Dominis D. Michaele Tituli sanctæ Sabinæ, Alexandrino, & D. Marco antonio tituli sancti Marcelli, Amulio, uulgariter nuncupatis, S. R. E. Præsbyteris Cardinalibus. Romæ, die VII. Martij, M. D. LXII.

LITE-

FIDES PVBLICA DE IIS, QVAE in infrascripto scripto continentur.

NNO Domini M. D. LXII. Die XXIII. Iulij, Romæ corā Illustris. & Reuerendiss. Cardinali Amulio, constitutus Reuerendissimus Dominus Abd Isu Patriarcha de Muzel in Assyria, confessus est hoc scriptum inclusum, lingua, & charactere Caldaico, siue Syriaco exaratum, manu sua propria esse conscriptum. Cuius rei fidem fecit Dominus Ioannes Baptista Abscinus Indus interpres, & præsentibus etiam Testibus infrascriptis: confessus est se uelle obseruare totū id, quod in scripto huic inserto continetur, & de ipsius uoluntate in præsentia Testium infrascriptorum, & de mandato Illustrissimi Domini mei, ut suprà, propria manu fidem facio, ut possint hæc scripta authentica mitti ad sacrum Concilium, & inde confici publica documenta, si opus fuerit, & idē etiam Latina lingua uersum adiunxi. Romæ, in Aedibus Illustrissimi Domini Cardinalis de Vrbino.

Ita est M. Antonius Card. Amulius.

Ego Bart Eustach. S. seuerinas, affirmo ut s.

Ego Ant. Ioanotius, affirmo ut suprà.

Ego Christ. Anichinus, affirmo ut suprà.

Ego Aurelius Sauignanus mandato.

PATRIARCHA ASSYRIORUM O-
rientalium iurat se credere & tenere omnia De-
creta Conciliorum, presertim Trident. &c.

Go Abd Isu filius Ioannis de domo Martia ex Ciuitate Gerzirae, in Tygri flumine olim monachus sancti Antonij, Monasterij sanctorum Rabae, & Io. fratrum, nunc Dei, & Apostolicae Sedis Primas, siue Patriarcha ciuitatis Muzzal, in Assyria Orientali, sub cuius iurisdictione multi Metropolitae Episcopi, & Diocesani continentur. viz, Arbel Metropolis; Sirana, Hancaua Episcopatus: Cheptia Metropolis, Caramleys, Achusch Episcopatus: Nasibyin Metropolis, Macchazzin, Tallescani, Mardin Episcopatus, Sceert Metropolis: Azzen Episcopatus, Elchessent Metropolis, Zuch, & Mesciara Episcopatus: Gurgel Metropolis, Esci Episcopatus: Amed Metropolis: Chiaruchiae, Hayn, Tanur Episcopatus; quae omnes simul regiones subsunt Turcarum Imperio. Ormi superior Metropolis, Vscimi, & Cuchia Episcopatus Ormi inferior Metropolis, Durra soldos, Escinuh Episcopatus, Espurgan Metropolis,

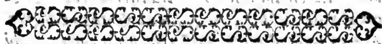
Nare,

Nare, Giennene Episcopatus, Salamus Metropolis, Baumar Sciabatha, Vasthan Episcopatus, omnes Persarum Regi, uulgo Sophi nuncupato subiecti: In India uerùm Lusitanis subiecta, Cùschin Metropolis, Cananor Metropolis, Goa Metropolis, Galicuth Episcopatus, cui subest Carongol ciuitas, quæ adhuc ab idolatris, & ethnicis hominibus poßidetur. Iuro, & polliceor, cùm mihi non liceat ad Sanctam Sacram Tridentinam Synodum accedere, sed necesse sit, ut ad Patriarchatum meum me transferam, qui meo eget auxilio, & sine custode, me absente, permanet. Munus enim Ecclesiarum Præsulis est, animas sibi subiectas quotidiè in sancta Christiana fide instruere, & moribus uitæque integritate eas in fide confirmare, ne grex sibi commissus Pastoris regimine destitutus in uarios incidat morbos, quod eò facilius gregi meo accidere posset, qui cùm sit sub infidelium tyrannide, adhuc multos in Christiana fide imbecilles tenet, & quotidiè, etiam mea diligentia Dei gratia cooperante, ampliari potest. Cumque difficilè fratres mei Metropolitæ Episcopi, & Diœcesani, qui tam longe absunt, posint in hanc sacram Tridentinam Synodum conuocari.

Ea de re, tam meo, quàm eorum nomine, quos omnes ex corde sanctæ Romanæ Catholicæ Ecclesiæ partes tenere non dubito, inhærendo iuramento fidelitatis, aliàs per me confeßo, siue per me præstito,

Iuro inquàm, & polliceor, omnia nos tenere, & credere, quæ in sanctis Oecumenicis Concilijs hucus-

quæ sunt acta, & secundum eorum Decreta promitto omnes filios nostros instituere, & præcipuè in ijs, quæ in sancta sacra Oecumenica Tridentina Synodo terminabuntur. De cuius legitima Congregatione nihil pœnitus dubito; sed ei, & meo, & eorum nomine reuerenter, & humiliter me subijcio, uocatusque ad hanc seu ad aliam sanctam Synodum, cum dictis fratribus meis libenter semper accedam, sic me Deus adiuuet, & hæc sancta Euangelia.

COMPARITIO ORATORIS SIGISmundi Regis Poloniæ, Die XXIII. Octob. M. D. LXII.

Literæ. Oratio. Responsum.

LITERAE SIGISMVNDI REGIS Poloniæ, exhibitæ ab eius Oratore in sua Comparitione, Die. XXIII. Octobris, M. D. LXII. in Generali Congregatione.

Igismundus Augustus, Dei gratia, Rex Poloniæ, Magnus Dux Lituaniæ, Russię, Prussiæ, Masouiæ, Samogitięq; &c. Dominus & hęres, Reuerēdissimis in Christo Patribus, Dominis Sāctę Ecclesiæ Romanæ Cardinalibus, ac Sacro sācti Cōcilij Tridētini

tini Legatis, ceterisq; Reuerendis & uenerabilibus Dominis Episcopis, Abbatibus, Ordinum Generalibus, ac alijs omnibus Vniuersale Oecumenicum Concilium Tridenti repraesentantibus, amicis nostris charissimis, salutem, & beneuolentię nostrae commendationem.

Reuerendiss. in Christo Patres, & Reue. ac Venerab. Domini Amici N. charissi. Fecimus pro officio nostro Regio, ut ad hunc celeberrimum & Sacrosanctum Dominationum uestrarum conuentum ablegaremus nostro nomine Reuerendum in Christo Patrem, Dominum Valentinum Herburtum Episcopum Praemisliensem Oratorem nostrum. Cui quoniam nostro nomine quaedam ad Dominationes uestras renuntianda commisimus, ab illis petimus, ut eum disserentem benignè audiant, ipsiusque uerbis non multò minus quàm nostris fidem adhibeant. Quas optimè ualere cupimus. Datae Vilnae, Die VI. mensis Septembris, Anno Domini M. D. LXII. Regni uerò nostri, Anno XXXIII.

SIGISMVNDVS AVGVSTVS REX.

A TERGO.

Reuerendissimis in Christo Patribus, Dominis Sanctę Ecclesię Romanę Cardinalibus, ac sacrosancti Concilij Tridentini Legatis, cęterisque Reuerendis ac Venerabilibus Dominis Episcopis, Abbatibus, Ordinum Generalibus, ac alijs omnibus Vniuersale Oecumenicum Concilium Tridenti repręsentantibus, Amicis nostris charissimis.

ORATIO HABITA A REuerendo Domino Valentino Episcopo Pærmisliensi Oratore Serenissimo D. Sigismundi Regis Poloniæ in eius Comparitione in Generali Congregatione, Die XXIII. Octoris, M. D. LXII.

Erēdissimus & clemētissimus. Dominus meus Rex Illustrissimi Sedis Apostolicę Legati, Amplissimi Oratores, Reuerendissimi in Christo Patres, Venerabilesque viri, eo nomine quòd hoc Sacrosanctū Cōciliū, tā necessario tēmpore coactū sit, Ecclesię Dei unicæ dilectæ in Domino nostro Iesu Christo parenti suo, uehementer gratulatur. Cui prauis & perni-

perniciosis impiorum hominum opinionibus, ceu uio-lentissimis tempestatibus iactatæ atque afflictę, nihil opportunius, nihilque magis necessarium, quàm hoc Sacrosanctum Concilium accidere potuisse existimat. Scit enim Sacra illius Maiestas, eius generis tempestates, nulla re commodius, quàm Oecumenicis Concilijs, posse, aut unquam potuisse ab Ecclesia Dei propulsari. Et ut ex optimo animo Serenissimus Rex hoc tàm peropportunum, & pernecessarium negotium Ecclesiæ Dei gratulatur; sic de singulari uestra pietate, omnia pręclara, atque egregia sentiens, facilè sibi persuadet Vos unum id agere, id unum incumbere, ut salutaribus huius Sacræ Synodi Consilijs, tã horribilis Ecclesię Dei tempestas componi, aut disijci poßit. Est (Deo optimo Maximo sit gratia) Serenissimi Regis mei hæc de uobis opinio minimè uana; Nam uideo omnes curas cogitationesq; uestras in salutem Ecclesiæ Dei couersas, uideo uos ea de re uehementer esse sollicitos. Est omnibus Catholicis Viris semperque erit Serenissimo Regi meo grata, & iucunda uestra tàm necessaria, & pia solicitudo, eam uos memores salutis uestræ non debetis deponere. Hæc enim muneris nostri conditio, nobis diuinitùs data est, ut omnes curas solicitudinesque patienter perferamus, dum ijs rebus Ecclesiæ Dei pax, ac tranquillitas salusque pariatur. Et eò certè id nobis diligentius faciendum est, quòd nisi id fecerimus, certò scimus nobis illam æternam curam atque solicitudinem, quæ instar pestiferi uermis conscientiã cõficit, esse

subeun-

subeundam. Sed non est quòd quisquam uereatur commissos uos unquam, ut curæ aliquid & diligentiæ prætermittatis, in hoc Sacrosancto Concilio optato fine terminando. Nam cùm obsessa impiorum hominum furore, uelut facibus ac telis ad uos tendat supplex manus Catholica Ecclesia, uobis se, uobis gregem precioso sanguine Domini nostri Iesu Christi redemptum, uobis aras, templa, ipsumque summum Dei Opt. Max. cultum commendans: eritisne tàm duri, ut illam in extremo discrimine deseratis? nec de illius salute, instituta consilia inire perseueretis? Vos uerò pro uestra pietate, non modò id non facietis, sed ne cogitabitis quidem. Quòd autem in tanta oppugnatione, ac magnis procellis Ecclesiæ, Sacrosanctum hoc Concilium uelut præsens auxilium, ac gratissimus Sol illuxit, id primum Dei benignitate, deinde Beatissimo ac Maximo Pontifici Pio IIII. meritò acceptum ferre debemus. Quas enim ille Pontifex impensas, quos labores, quas curas non suscepit ac pertulit, priusquam hunc uestrum Sanctissimum grauissimumque cæptum cogit? Quæ igitur illi pro tàm ingenti diuinoque beneficio præmia, quæ honoris insignia, quæ laudum munimenta ab Ecclesia Dei non debentur? Sed cùm ille suo iàm præclaro ac egregio facto contentus, ista non postulet, hoc tamen uel inuitus, consequetur, quòd id illius præstans in Ecclesiam Dei beneficium mortalium memoria aletur, sermonibus crescet, atque litterarum monimentis inueterascet, corroborabiturque: ac ita demum sempiternum

est

est futurum, nec illud unquam ætas conticescet. Neque verò ulla illud non opportunè Dei benignitate accidit, quod ad Ecclesiæ salutem defendendam tuendamque Pius, & Inuictissimus Imperator, ac alij Catholici Reges, Principes, Resque publicæ magno studio, ut ex hac Oratorum clarissima, magnaque frequentia cognosci potest, consentiunt. Quid Serenissi. ac clementiss. Dominus meus Rex? dissensit ne ab hac tàm pia causa à reliquis Catholicis Regibus? Is verò cùm illis mente, voluntate, studio ac uirtute, ad conseruandum ueterem illum Catholicæ religionis statum uehementer consensit. Ac in eo studio se Regijs facultatibus suis huic Sacrosancto Concilio non defuturum offert atque pollicetur. Nam cùm is Serenissi. Rex meus sapientia, iustitia, fortitudine, temperantia, omnique illo pulcherrimo choro uirtutum stipatus, ac in primis ornatus sit: tum pietatis tanto, quantus esse maximus potest, lucet splendore. Quot enim is Templa, delubraqun honoris, & cultus Dei Opt. Maxi. gratia magnificè extruxit, ac copiosè amplissimeque ditauit? Quantum extat eius studium in uera religione augenda, dilatanda, ac etiam ad Barbaras gentes Regno suo uicinas proferenda? Iam uerò quanto studio contendat, & elaboret, ut hæc lues tetra, quæ nostoro seculo plerasque Europæ Prouincias peruagata est, si minus funditùs euelli, saltem reprimi, & sopiri quea', nos qui Regni illius incolæ sumus, testes locupletes esse possumus. Sed quid omnia Sereniss. Regis mei pietatis certißima signa

gna persequi necesse est, cùm non mediocre eius rei documentum sit, quòd cùm ipse belli, ac Regni sui grauissimis negotiis impeditus, ad hoc Sacrosanctum Concilium uenire non posset, me licèt indignum suum Oratorem misit. Noluit enim pius Rex in hoc totius Christiani orbis, de componendis dissidiis religionis ardore à Beatissimi Maximique Pontificis, ac ab omnium Catholicorum Regum studio, studium quoque suum abesse. Sed factum fortasse est, ut Sacra illius Maiestas, in ea re serius aliquantò Ecclesiæ Dei ac ipsi religioni officium suum præstitisse uideatur. Id uerò officium si diligentius examinetur, penitusque inspiceatur, profectò præmaturum potiùs, quàm serum esse iudicabitur. Nam cùm in ueteri more ac instituto Regni Serenissimi Regis mei hoc positum sit, ut de decernendis, mittendisque quaquauersum legationibus in Comitijs Regni suscipiatur deliberatio, utique nisi Comitiali Decreto intercedente, Orator Regię maiestatis huc non erat mittendus. Sed cùm Serenissimus Rex aliquot iam annis à regno suo in remotoribus Regionibus belli negotijs uehementer impeditus abesset, ac ob eam causam facultatem celebrandorum Comitiorum Regni ad hoc usque tempus prorsus sublatam sibi uideret, diutius pro sua pietate se tenere non potuit, quin huc Oratorem suum, non expectato ea de re Comitiali Decreto ablegaret. Ex quo satis cuiuis perspicuum esse potest, quòd Serenissimus Rex meus maturius Oratorem suum huc miserit, quàm per morem in Regno

receptum,

receptum, ei licere uidebatur. Id uerò eo fecit alacrius, quòd ea quę in christianam religionem hac nostra infelici ætate grassatur pestis, pestiferum uirtus suum in regnum quoque illius Maiestatis longè latéque diffudit. Quod quidem malum Serenissimus Rex à suo regno, ac ab uniuerso Christiano orbe auersum & propulsatum in salutaribus eius concilij Decretis, confidit ac sperat. Quæ ne spes eum atque adeò uniuersum Terrarum Orbem fallat, per uiscera misericordiæ Domini nostri Iesu Christi obsecro, ea qua cœpistis solicitudine curate. Nihil enim ad eam tempestatem, qua nauis uobis commissa iactatur, componendam, nihil ad eam pestem, quà gregem, cuius Pastores estis, populari uidetis depellendam uobis deesse uidetur. Nam & præclara eius Concilij occasio, & tanta quanta uidetis, Catholicum Regum ac Principum studia, modò non emissa uoce, uestri officij uos admonent, utq; ijs tantis malis occurratis atque obsistatis exposcunt. Quibus autem rationibus possit, Deus optimus Maximus uobis inspiret, ac quęcunque inspirauerit illa in honorem & gloriam suam, uestram totiusque Catholicæ Ecclesiæ salutem propitius redundare uelit.

RESP-

RESPONSVM SANCTAE SYNOdi in admisſione Oratoris Serenisſimi D. Sigiſmundi Regis Poloniæ in Generali Congregatione, Die XXIII. Octobris, Anno. M. D. LXII.

Euerendisſime & Illuſtrisſime Domine Orator, Sigiſmundi Augusti optimi, ac potentisſimi Regis ueſtri, ſingularis pietas, & excellens iuuandæ Catholicæ Eccleſiæ ſtudium adeò perſpectum ſanctæ Synodo ſemper fuit, ut quemadmodum ſumma cum lætitia & uoluptate eius Legatum aduenientem excepit, ita certè nullam moræ & tarditatis excuſationem ab eius maieſtate expectandam eſſe unquam exiſtimauit. Cùm enim Serenisſimus Poloniæ Rex is ſit, qui acceptam à clarisſimis Regibus maioribus ſuis Catholicæ fidei ueritatem, non ſolùm ipſe conſtanter retinuerit, uerumetiam optimis legibus, ac continentibus propè bellis, à nefariorum hominum ſcelere atque impetu defendendam, ſumma cum laude ſuſceperit, ſatis per ſe Sancta Synodus intelligebat, eum celeberrimo huic, ac legitimo totius Orbis Concilio animo intereſſe, eandemque pietatem omni tempore Sanctæ Dei Eccleſiæ re ipſa preſtiturum eſſe, quam Inuictisſimus Cęſar, cæterique Chriſtiani Orbis Reges, ac populi, misſis legationibus profesſi eſſent.

Accede-

Accedebat autem Hosij Cardinis amplissimi. aspectus, presentiaque ad declarandam Regiam mentem, & uoluntatem, ueluti magnum aliquod atque illustre testimonium. Neque enim dubitari poterat, Sigismundum Augustum Regem, omnia quæ ad Sacræ huius Synodi decus & ornamentum pertinerent, summo studio curaturum esse, in qua Ditionis suæ hominem Apostolicæ Sedis legationem obire perbenignè pateretur. Hæc igitur sunt, prestantissime Orator, quæ hactenus fecerunt, ne ab hoc Generali Concilio Regis uestri pietas, & authoritas abesse uideretur. Verùm quando per Legatum etiam summa religionis & prudentiæ, & integritatis laude preditum adesse uoluit. Hoc quidem Sanctæ Synodo eò iucundius accidit, quòd intellexit eius Maiestatem, non expectatis Regni Comitijs, de hac re deliberasse, ne scilicet cùm ea longius differentur, aliquod pietatis officium ab optimo & religiosissimo Rege defuiße illis uideri posset, qui minus sincerè, atque adeò inuidiosè Catholicorum Principum facta interpretari solent. Quare sancta Sinodus Regiæ Maiestati de honorificentissima legatione, deque eius in Catholicam & Apostolicam Ecclesiam egregia uoluntate, maximas gratias agit. Deinde uerò te Reuerendissime Domine, non solùm quia illius Regis, cui nihil antiquius uera religione unquam fuit, personam geris: sed quia Hosij Cardinalis & legati Amplissimi laudatione es ornatus, non potest hoc munere non dignissimum iudicare, libentissimè excipit, mandatumque tuum prout

prout iuris est, admittit. Quod autem Sanctam Synodum hortaris, ut Dei causam, quam suscepit, ita tueatur, ut aliquando sancta Ecclesia pristinam dignitatem recuperare queat, illa quidem sua sponte incitata, in hanc curam omni cogitatione incumbit: lataturque Dei misericordia tàm praeclara diuini huius operis fundamenta iacta esse, ut diuina ope & auxilio freta, speret fore, ne cum sibi à Pio I.I.I. Pontifice Maximo, cuius uirtutem immortalitati consecratam omnes atates admirabuntur, summa constituendæ Ecclesię adiumenta suppeditata fuerint, ipsa suo muneri & officio defuisse existimari possit.

LITE-

LITTERAE CAROLI CHRISTIAnissimi Regis Francorum, exhibitę patribus ab illustriß.& Reuerendiss. Prencipe D. Carolo Cardinale à Lotharingia: in Generali Congregatione Oecumenici Tridentini concilij, Die XXIII. Nouembris, M. D. LXII.

Arolus Dei gratia Francorum Rex, Sanctissimis, & Reuerendissimis Patrib. in sacrosãcto Tridentino Concilio congregatis salutem. Et si ea fuit Dei Opt. Maxi. uoluntas, ut iã inde ab ineunte ætate, nos ad tanti huius Regni Imperium uocarit, eiusque altæ, & infinitæ iudiciorum Prudentiæ, placuit, nobis committere huius principatus initia, adeo tumultum, & ciuilium bellorum plena, ut nulla illius, uel minima Prouincia intueri possit, que hisce calamitatibus careat: oculos tamen pueritiæ nostrę hæc ipsa diuina bonitas ita aperuerit, ut tantorum malorum causam facilè iudicauerimus, non aliunde quàm ex uaria, & multiplici de religione opinione, qua populus noster imbutus est, processisse: cognoscamus etiam huius grauissimi morbi

remedium non ab hominum prudentia eße petendum, sed à Deo uiuo & inexausto misericordiarum Fonte, qui requirentibus eum ex animo, suique nominis gloriam tantum, & honorem spectantibus numquam defaticatur beneficia, & gratias conferre. Itaque eodem Sancto spiritu ducti cùm primum Regia corona sumus insigniti, nihil nobis magis fuit in uotis quàm cum maiorum nostrorum exemplo, ad sacros conuentus uelut ad eius ægritudinis unicum & præsens medicamentum confugere, tum in bonę memoria Francisci Regis Domini & fratris nostri amantissimi uestigius permanere, & quanto potuimus studio, & diligentia hanc ipsam in quam nunc ex uarijs orbis terrarum partibus conuenistis, celeberrimam synodum expetere. Ac illud quidem grauissimè tulimus; Nos qui huius instituti adeo pij & optati authores fuimus, non tamen efficere potuiße ut Prælati nostri in hoc generale Concilium primi conuenerint, sed huiusmodi dilationis causam, & alij omnes & uos ipsi neceßariam eße iudicastis. Cumque amantissimum, & dilectissimum consobrinum nostrum Cardinalem Lotharingium Archiepiscopum & Ducē Rhemensem, Primum Francię patrem, inque illius comitatu aliquod regni nostri Episcopos & Abbates aduenire uideatis, nihil quidem a nobis cum simulatione, aut exquisitis diffugijs, sed omnia serio, piaque & Sancta uoluntate gesta eße facilè existimabitis. Causa autem sanctissimi Patres, propter quam Consobrinum nostrū ad uos misimus, duplex est. Altera quod illle

ille muneris sui non oblitus quique optime nouit, quid ecclesiastica professio, horũque tẽporũ calamitas ab eo suique ordinis hominibus requirat, sæpius & uehementer istuc eundi facultatem à nobis petijt et optauit. Altera quòd ille à teneris annis ad secretiora nostra cõsilia euocatus, & in regni nostri grauissimorum negociorum admiratione educatus optimè nouit fontes, & origines tumultuum nostrorum quibus rebus egeamus, ut ij sedari possint, eique in mandatis dedimus ea apud nos exponere, & quæ à prudentia uestra, & amore paterno remedia uitæ expectari possunt, non solũ propter regni nostri tranquillitatem, sed etiam totius Reipub. Christianæ salutem à uobis impetrare: cum enim præ oculis, (quod est uerè & purus Dei cultus) semel habuerimus, poterimus tãdẽ ad laudatam illam & adeo expetitã rerũ cõmẽdationẽ, quę Episcoporũ iniuria, & hominum malitia funditus perierat perueni re, ac in honorem & exaltationẽ Dei nominis unitatẽque Ecclesiæ, antiqua illa Catholicæ Ecclesię maiestas, & integritas splendebit. Quã rẽ uelut munere uestro dignam uniuersus orbis iure suo à nobis requirit, eãq; si feceritis, accedet uobis inenarrabilis, remuneratio à manu illius liberali qui se harũ rerum liberalissimum remuneratorem profitetur. Reges itẽ et Respu. Principesque omnes uobis se merito deuinctos existimabũt, uestrãque pietatẽ, magna cũ uestra laude posteritati cõmẽdabũt: & qui eo est ingenio Cõsobrinus noster, ut ea planè nouerit, quę uos speciatĩ scire cupimus obsecramus uos SS. Patres, illum ut ęquo, & lubẽti ani

mo audiatis, eamque fidem quam nobis, si istic esse mus, adhibeatis. Petentes interea à Deo Opti. Maxi. ut nos suo præsidio, totique orbi Chistiano diutius conseruare dignetur.

ORATIO ILLVSTRISS. ET REVE- rendiß. Caroli Cardinalis à Lotharingia, habita in Sacrosancto Oecumenico Concilio Tridentino, Die XXIII. Nouemb. M. D. LXIII.

Llustrissimi Domini, Reuerendissimi Episcopi, Christianissimus Rex Carolus Reginæ matris Christianissimę authoritate, ac præcipuo Regis Nauarræ aßensu, procerumque omnium conscriptorum consilio, has litteras, quæ modò perlectæ sunt decreuit, mihique ad uos perferendas dedit: quarum præcipua ea capita quæ maiorem à me explicationem desiderant, pro ea, quæ mihi credita est, fide explicabo, quàm breuissime potero. Hę (ut meministis) statim initio rerum regni illius nostri nobilissimi, amplissimi, ac florentissimi quondam, summęque erga Regem fidei, & obseruantiæ statum, & conditionem testantur. Dicam uno

uno uerbo non sine incredibili animi dolore: fuimus Galli, fuit ingens gloria Francorum: Hę rerum omnium, Clarissimi Oratores, sunt uicissitudines: Manus Domini tetigit nos uiri Patres, & fratres. Hęc nobis iustum Dei in ira sua iudicium prouocauerunt, corrupti omnium ordinum mores, ac ecclesiastica omnis collapsa disciplina: Has turbas excitauerunt hæreses non suppressæ, & à Domino Deo nostro instituta remedia tandiu neglecta. Hinc illę lachrymæ, & per totum Regnum dissidia, rapinę, bella intestina, ac plusquā ciuilia: luctus ubiq;, ubiq; dolor, & plurima mortis imago. Nec sacrosanctis Dei templis parcitur, Presbyteri, & religiosi uiri ad aras usq;, quas amplexantur morientes trucidantur, uisibilia sacramentorum signa pedibus conculcantur, & comburuntur, passim erecti apparent rogi ex omni genere Ecclesiasticorum ornamentorum, accensa ex imaginibus deiectis pyra, additis omnium non solùm Ecclesiasticorum, sed antiquissimarum bibliothecarum libris, nec quicquam ex chartis publicis, & instrumentis, quæ ad dotationem pertinent, reseruantur: Sanctiorum reliquiæ ruptis altaribus in cineres rediguntur, qui sunt post hęc in profluentem proiecti. Horresco referens, nec à summorum Pontificum, Imperatorum, Regum, Principum, Episcoporum, & sine discrimine passim aliorum omnium sepulchris abstinetur, eorum maxime, qui de Ecclesia Dei benemeriti per monumenta reperiuntur: Nomen Domini ubique blasphematur: spi-

ritus mendacij in ore omnium est, qui falso uerbi Dei ministerium usurparunt, atque ita expulsis Pastoribus, alieni ouis custos, fur, & latro ascendit. Postremò (quod longè omnium est grauissimũ) iuge, & sacrosanctũ Sacrificiũ apud eos cessat, quod intermissũ, quantam ruinam secum afferat, & quantam Regibus iacturam, & meministis uiri Doctissimi ex prophetarũ oraculis, & experientia iam in magnis Imperiis florentissimis Regnis, amplissimis prouinciis didicistis, atque in Gallia nunc aspicitis: Regis enim maiestas contemnitur, imperia detrectantur: non modò uectigalia, sed prouentus etiam negantur: iura omnia, & leges silẽt: Quilibet uindictam, quam exercet ex priuato odio metitur, ad defectionem populus excitatur, & excusso Monarchiæ, quod aiunt, iugo, Anarchia in concionibus publicè proponitur. Hæc omnia apud uos cogitate clarissimi oratores & quod in Gallia nunc uidere otiosis licet, sera nimis pœnitentia experiemini, si mole sua Gallia ex uicina uos in ruinam trahat. Sed quid uos sanctiss. Episcopi detineo, aut diutius affligo? supersunt toto huic nostro malo opportuna remedia. Habemus .n. magnæ spei pupillum Regem, non tã Regni ex legitima successione Monarcam, quàm religionis, & uirtutum omnium auitarum hęredẽ, quem Pater Henricus, & Auus Franciscus excitat, & in quo iam Francisci fratris demortui, omnium generis uirtutum igniculi relucent. Nec desunt Catherinæ Reginæ uiduæ, & Nauarræ Regis optima cõsilia, & infracta

fracta procerum uires. Nullis opibus parcitur, undique auxiliares copię comparantur, fitque uia ui, sed in nostra uiscera, quãtumcunq; uictrix dextra sit, ferrum conuertitur: eruuntur opes, & fit lamentabile Regnum, Iamque nulla ad sedandos tantos tumultus aptior uia, nullum pręsentius est remedium, quàm, quod ab hac sacrosancta uniuersalis Ecclesiæ legitimè in Spiritu sancto congregata Synodo expetitur: Huc uos maiorum exempla trahant: Hoc Dei uerbum docet, ac ut speremus in promissis suis (quę nunquam fecit irrita) imperat, atque ita demum ex hoc loco pax Dei, quę exuperat omnem sensum, expectatur: Templum enim Dei sanctum est, quod sumus nos uiri Patres, & tametsi diuisiones gratiarum sint, omnes tamen nos in uno spiritu, qui nomine Domini Iesu Christi congregati sumus, quos & dicere necesse est, & prout Spiritus sanctus dabit eloqui. Quæ omnia ut magis scire potestatis ad benè, beateque decernẽdum ex Diuino præscripto sunt omnino necessaria. Hæc omnia Christianissimus Rex cùm sibi satis persuadeat, nec quicquam alienum ab his à nobis expectet: Duo tamen præcipua sunt ea, de quibus uos admonet pro sua in hanc Synodum obseruantia, & pro ea, quam sentit, ex his in religione dissidijs summa modestia. Primum itaque à nobis postulat, ut quantũ fieri poterit noua dissidia uitemus, nouas (inquam) & infructuosas relinquamus questiones, ac demũ, quãtũ nobis licet curemus, ut Prĩcipes et prouĩcię oẽs ab armis abstineãt, ab hoc desiderio excitã-

*dorum bellorum prorſus nos alienos eſſe oportet, ne-
qui ex nobis diſceſſerunt, & ſe ab Eccleſia Dei præ-
ciderunt, exiſtiment magis hoc conuentu Principes
ad arma excitari: & ſocietas, & fœdera iniri ad bel
lum, quantumcunque ſacrum, quàm de uniuerſali om-
nium animorum reconciliatione decerni: ſolliciti an-
te omnia ſeruare unitatem Pacis: Si quid in ea ſenten
tia peccatum eſt, parcite quæſo Patres ampliſſimi.
Henricus pater auctor fuit pacis, quæ in Chriſtiano
orbe tam fœliciter hactenus ſeruatur: eam quaſi te-
ſtamento paulo pòſt moriens filio Franciſco Regni con
mendauit: Hanc Franciſcus frater ſi nobis tam citò e-
reptus non fuiſſet, magna prudentia retinere conaba
tur. Pupillo, & uiduæ iniquiſſimas ſemper turbas
& bella inteſtina Rex, & Regina Mater ualdè per-
timuerunt, & peccator ſubditorum omnium animos,
ne quies publica interturbaretur, ſumma prudentia,
ac ut ætatem, & ſexum decet perpetuò exoptauerunt. Quod etiam ſi (ut negari non poteſt) infeliciter
ſucceſſit, infeliciores tamen belli euentus ſunt perti-
meſcendi, ne ſi omnes in eodem periculo uerſentur,
eadem & tempeſtate acti, nemo periclitantes adiu-
uet, ac ſi unum, idemque omnes naufragium facia-
mus. Summa propterea rationem haberi deſiderat
eorum qui lapſi ſunt, ut & illis, quantum ex Deo po-
terimus, condonemus, quibus & nos amicos eſſe li-
ceat, ſed uſq; ad Aras. Alterum legationis meæ ca-
put eſt, quod iam à principio Regi meo Chriſtianiſſ.
cùm ſereniſſimo Imperatore, & reliquis Regibus*

& Principibus uiris, quorum hic Oratores clarissimos uiros habetis, fuit commune: nempe, ut de formatione, & morum, & Ecclesię disciplinæ omnino decernatur. De hac iterum, iterumq; uos admonet, ad eam seriò amplectendam(qua potest obseruantia) hortatur, & per Dominum nostrum Iesum Christum, qui iudicaturus est uiuos, & mortuos, obtestatur, si Ecclesiæ authoritatem integram esse uultis, si eius dignitatem conseruare, si iam inclinatum nobilissimæ Gallię Regnum retineri posse iudicatis, nec uos ex uestris commodis nostra incommoda metiri æquum est: Si enim uniuersa hęc Italia, si Hispania omnis, sedem & clauum tenet, gratulamur uobis felicissimi Patres. Nos puppi excidimus, & uix supremo digito gubernacula retinemus. Hic nobis liceat iure uestro causas à uobis tantæ tempestatis exquirere. Quem accusabimus coepiscopi fratres? Quem tanti mali authorem constituemus? Memini quid uelitis, nec memoria excidit uestrum de ea commune omnium iudicium: hoc non sine immato pudore, & magna anteactę uitæ pœnitentia dicere me oportet. Propter nos tempestas hæc orta est uiri fratres: propterea mittite nos in mare. Quid addam amplius? habetis confitentes reos, in eos ut libet animaduertite. Nunc iudicium incipiat à domo Dei, & mundentur qui fuerūt uasa domini. Attendamus nobis, & uniuerso gregi. Quiescamus peruersè agere & discamus bene agere: immò potius tu misericors, & bone Deus per uiscera misericordiæ tuæ attende, placare, & fac: adau

ge nobis fidem, ut sine timore de manu inimicorum liberati seruiamus tibi. Nunc uiribus opus est Patres, nunc pectore firmo. Sed uereor Illustriss. Domini, & reuerendiss. Episcopi, ne nimis importunè agã; non est enim sponte currentibus addendum calcar. Finem igitur faciam: est enim mea hec expedita à Rege legatio. Si quid scire nos amplius oportebit: hæc omnia clarissimi Regis oratores curabunt. Ego uerò & mecum unà, qui ex Gallijs aduenerunt Reuerend. coepiscopi in hac uniuersalis Ecclesiæ sacrosancta Synodo testamur Beatiss. Papæ D. Pio Pont. Max. post Deum in perpetuũ subiditos eße uelle, eius enim nos in terris primatum super omnes Ecclesias agnoscimus, cuius nunquam imperia detrectabimus. Ecclesiæ autem Catholicæ, ac sacrę generalis Synodi Decreta ueneramur. Vobis Illustriss. ac Reuerend. Legati Fasces submittimus, sanctissimis Episcopis dextras societatis offerimus, & clarissimos Oratores testes sententiarum nostrorum hic adesse uehementer gratulamur, ut Spiritu sancto Duce in omnibus, per omnia, & semper honorificetur Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi.

ORATIO HABITA A DOMINO RENALDO Ferrerio Presidenti in Parlamento Parisiensi, Oratore Caroli Galliarum Regis Christianiss. in Generali Congregatione, Die XXIII. Nouembris, M. D. LXII.

Rationibus, quas nunc audistis Illustriss. Domini, Sanctiss. Patres, nihil est quod à nobis quicquā addi, aut detrahi debeat, tantum unum dicemus bona uenia paternitatum uestrarum pro muneris nostri ratione. Christianissimi Regis pius, religiosus, & in Catholicam Ecclesiam propensissimus animus anteà quidem erat omnibus satis perspectus, & cognitus: nunc autem aduentu & oratione Illustrissimi Principis, & Reuerendiss. Cardinalis adeò est illustratus, ut ne ullius quidem dubitationi locum relinquat. Nam quo minus antea tanti uiri aduentus ab hominibus prudentibus, & peritis rerum humanarum sperabatur, eo magis cùm uenerit, nemo est uel mediocri ingenio præditus, qui non planè uidebat quantum Galli Ecclesiæ Catholicæ consultum uelimus, quique non intelligat plures, easque grauissimas

mas esse causas, quibus adductus Rex Christianissimus, illum ad uos miserit, cuius singulari consilio in rebus magnis agendis, cùm antea semper usus est, tùm maximè his miserrimis, & calamitosissimis Galliæ temporibus: qui autem existimant priuato magis commodo, quàm Reipub. Christianę causa hæc à nobis fieri, uehementer falluntur. Potest (si modo uelit) Rex Christianissimus uel triduo seditiones omnes, ac motus suorum componere, inque officio, & obsequio Gallis innato subditorum omnium animos retinere. Sed non tàm quæ sua sunt quærit, quàm quę sunt Catholicæ Ecclesiæ, & Pontificis Maximi, cuius dignitatem & authoritatem, ut sartam tectam in Gallia retineat, non dubitat tanti Regni Imperium, uitam, & fortunas magnorum Principum, procerum, & nobiliorum in periculum adducere. Hic est Galliæ nostrę status. Hæc fundi nostri calamitas. Quòd si quis nos roget, quid tandem illud est, quod uos, Ecclesiaque uestra Gallicana tantoperè à Concilij Tridentini Patribus expetit? Non sumus Patres sapientissimi, in petitionibus nostris admodum morosi, & difficiles: nihil aliud petimus, quàm quod totus orbis Christianus efflagitat, quod à Concilij Niceni patribus petijt ille magnus Constantinus. Hoc ipsum à nobis requirit Rex Christianissimus; omnia illius postulata continentur aut sacris bibliorum litteris, aut uetustis Ecclesiæ Catholicæ Concilijs, aut antiquis Pontificum & Patrum constitutionibus, Decretis, & Canonibus: Hæc sunt, hæc, inquam, sunt quorum nomine Rex Chri-

Christianissimus, Ecclesiæ Catholicæ primogenitus filius, Ecclesia (inquam) Catholicæ petit restitutionem in integrum apud uos, quos Dominus noster Iesus Christus Prætores legitimos creauit, neque hoc ipsum petitur ex clausula (ut dicitur) generali: sed ex uerbis expresßis edicti illius diuini, & perpetui aduersus quod nunquam fuit, neque unquam erit usucapioni, aut præscriptioni locus. Redeant quasi postliminio in sanctam Dei ciuitatem, & in lucem hominum tandem prodeant, quę antiquus hostis Sathã ui eripuit, & longo tempore suppresßit. Sic Darius persarum Rex motus in Iudęa propter religionem excitatos sedauit. Non enim ad arma continuo, uerum ut maiorum suorum leges, & antiqua edicta inquirerentur iusßit, inuentumque Regis Cyri edictum de reditu Iudæorum in Iudeam, & de templi instauratione à maioribus suis neglectum, & mandauit executioni, & ita pacati sunt tumultus. Iosias Rex laudatisßimus, & syncerisßimus Ecclesiasticæ disciplinę exactor, & reformator, librum legis ab Helcia magno sacerdote repertum (posteaquam hominum malitia longo tempore suppresßus fuerat) primùm legit diligentisßime, deinde lectum recitauit populo: Tum ex illius præscripto ritus, & præcepta Diuina Iudæis restituit. Strenui illi Nehæmiæ milites quos tantoperè commendat Chrisostomus, altera quidem manu telum tenebant, altera muros Hierusalem ædificabant, hoc est Ecclesiam ex antiquis Patrum regibus restituebant: Nisi hæc fiant Patres sanctisßimi,

ctissimi, frustrà à uobis rogabimur: num etiam paca ta est Gallia? nos enim uobis respodebimus, quod Iebu Regi Ioram roganti, num pax, num pax? Et quomodo inquit ille, pax, cum adhuc superſit, & uigeant. nostris cętera. Nisi his rebus diligens detur opera: nos frustra confugiemus ad potentissimi illius, & maximi Regis Catholici affinitatem, singularem amicitiam, incredibilem liberalitatem, frustra fidem & auxilium implorabimus Pontificis Maximi, Serenissimi Venetorum Dominij, Lotharingiæ, Allobrogum, & Hætruriæ Principum auxiliares copias. Fallax enim (mihi credite) erit equus ad salutem, nisi hac à uobis fiant: Turbabitur breui nimia quorundam securitas, & quod caput est, qui interea peribunt, tametsi id illis sua propria iniquitate & peccato eueniet: uobis tamen peribunt: hoc est sanguis illorum de manu uestra requiretur. Sed priusquam nos ad ea ueniamus, quæ suo loco, & tempore sumus dicturi, secundumque mandatorum nostrornm Formulam agemus: Petimus à uobis sapientiss. Patres, à uobis, inquam, quos uestra sponte scimus esse satis incitatos, quorũque pietatis, religionis, & in omnes homines charitatis, sumus non solum auriti, sed etiam oculati testes: ut ea de quibus iãdiu cepistis deliberare, quàm breuissimè fieri poterit absoluatis: quo citius possitis de multo grauioribus, & magis hoc tempore, necessarijs, sententiam uestram dicere, & his conuentibus Ecclesiasticis finem imponere, ad laudem, & honorẽ Dei Patris omnipotentis eiusque Filij Domini nostri Iesu Christi.

RE-

RESPONSUM HABITUM SANctę Synodi nomine, à Reuerendiss. D. Mutio Calino Archiepiscopo Iachen. Illustrissimo Cardinali a Lotharingia, ac Christianiss. Regis Oratoribus. In Generali Congregatione, Die XXIII. Nouembris, M. D. LXII.

Illustriss. ac Reuerendiss. Domine: Inter ceteras Christianæ Reipub. miserias, & calamitates, quarum memoriam sacrosancta Synodus neque deponere, neque sine lachrymis repetere unquam potest; nulla eius animum cura magis anxium, ac sollicitum semper habuit, quam seditiones, & bellici tumultus, qui religionis causa in florentissimo Galliarum Regno com moti, & concitati dicerentur. Nam cum omni tempore Regnum illud firmissimum Catholicæ ueritatis præsidium, & columen iure optimo habitum fuerit: cogebatur sancta Synodus incredibili dolore affici, cùm intelligeret eiusmodi factam esse rerum commutationem, ut non in una, aut altera, sed in pluribus eius Prouincijs omnia fere, impietas, cædes, uastitas occupasse uideretur: Accedebat præterea ad augendam doloris acerbitatem, quòd nunciabatur nobilissimos gentis uestrę proceres; quòd scilicet alij ortodoxam fidem labefactatam, & euer sam,

Fratris clarissimorum Regum uirtutē, ac fortitudinē, qua non solùm nepharios hostium conatus reprimere & audaciam ulcisci queat, sed in tenera ēt ætate singulare aliquod pietatis exemplum ad pulcherrimi facti imitationem posteritati prodere. Deinde uerò cū diuina clementia atq; misericordia, & Sanctissi. D.N. Pij Pont. Maxi. opera, & authoritate hoc sanctū, & generale Conciliū coactum sit, si unquam antea nunc certe maximè sperādum est, fore, ut uerus Dei cultus discussa errorum caligine ab omnibus agnoscatur, mores emendentur, pax, & tranquillitas Ecclesiæ restituatur. Qua in re quemadmodum adhuc sancta Synodus omnem diligentiam adhibuit, ut quæ sui muneris, & officij esse intelligebat (adiuuante Deo) perficeret, ita in posterum nihil se de ea cura remissuram. Verùm si fieri possit aliquid potius ad eam studij & industriç addituram esse pollicetur, ac spondet. Neque uerò Illustriss. Domine, te impulsore solum, atque hortatore, sed multo magis (quod summæ felicitatis loco habendū existimat) adiutore, & consiliario id faciet. Nouit enim quanta tua sit optimarum artium, & præcipuè sacrarum litterarū scientia, maximarum rerum usus, atq; tractatio apud regem potentissimum, summosque principes existimatio, & auctoritas, & quod caput est, pietas in Deum, uitæ integritas, & innocentiç ac ueræ & Catholicç religionis sincerum studium. Quç quidem tot, & tanta sunt, ut quid potissimum in te homines laudare debeant, maximarumne uirtutum cumulū, an in quoq; genere absolutā,

& perfectam earum formam meritò dubitari posfit. Illud autem exploratisſimum ſancta Synodus habet tàm multa ab Illuſtrisſima Amplitudine ueſtra ad communis cauſæ utilitatem adiumenta allatum iri, ut ſibi nunquam minus iucundam eius aduentus memoriam futuram confidat, quàm ille ipſe dies quo uenientem excepit lætisſimus, ac iucundisſimus omnibus illuxiſſe uiſus eſt. Itaque Illuſtriſſ. Domine, omnes hi Sanctiß. Patres quòd tàm longo, difficili, ac periculoſo itinere ſuſcepto ad tuendam ſanctæ Matris Eccleſiæ dignitatem, tanta animi alacritate accurreris: quòd ſaluus, & incolumis cum tot grauiſſimorum Patrum comitatu adueneris: quòd tua præſentia, authoritate, ſplendore frui liceat: Primùm Deo immortali maximas gratias agunt, deinde tibi ex animo gratulantur, ſanctaque omnia, ac fælicia à Domino præcantur. Cæterum quæ uel de communibus Catholicæ Eccleſię rebus, uel de priuatis Gallicarum Eccleſiarum commodis proponenda erunt, ea ſancta Synodus quotieſcunque Regijs Oratoribus uiris prestantisſimis, uel Illuſtrisſimæ Amplitudini ueſtræ de his dicendi locus, & poteſtas dabitur, libentisſimè audiet. Neque enim dubitat, quin eius Regis nomine, qui pueritiæ commendationem à pietatis acerrima defenſione duxerit, cuiuſcunque in omni uita præcipuum ornandæ atque amplificandæ religionis ſtudium eſſe debeat, illa proponantur, quæ in primis cum uera Dei gloria, perpetuaque ſanctæ eius Eccleſiæ utilitate, & ſumma Apoſt. Sedis digni

gnitate & amplitudine coniuncta esse uideantur;

LITERAE EMANVELIS PHILIBERTI Ducis Sabaudiæ, exhitæ ab eius Oratore in Generali Congregatione, Vltima Ianuarij. Anni Domini M.D.LXIII.

Illustrissimi & Reuerend. Patres: In tanta rerum perturbatione, in qua totus Christianus orbis periclitatur, illud nobis ut certissimum, ita unicum remedium, quod ab istius Sacrosancti Concilij diù desiderata diffinitione dependet, relictum esse uidetur. Reliquiæ enim omnes, quæ huic morbo adhibentur medelæ, uulnus potiùs exacerbare, quàm obducere dignoscuntur. Quare & Pontifici summo, qui hoc tàm salubre medicamentum adhiberi uolueri, & Vobis omnibus, qui uestra opera, diligentia, uirtute, in hanc rem prorsus imcumbere, & pro Religione tot labores sustinere non recusatis, maximæ sunt agendæ gratiæ, Christianis uerò omnibus sũmoperè gaudendũ, quòd Religione suo pristino candori restituta, & omnibus erroribus deplosis, uiam quàm sequãtur, ueritatis minimè sint ignoraturi. Mihi quidem nulla res gratior, nec desiderabilior obuenire poterat, tùm totius Reipublicæ Christianę causa, tum etiam populorum meorum,

rum, ut quos à bellorum anfractibus, diuino munere liberatos mea magna lætitia conspicio, eos etiam animarum pace fruentes, maiore cum gaudio intelligam. Quòd si serius ad uos Oratorem & Procuratorem meum, qui mos omnibus Catholicis principibus est antiquus, destinaui, id facilè mihi à uobis condonatum iri existimo, si uaria atque eadem grauia negotia, quæ me hactenus totum occupauerunt, considerare non dedignabimini. Nunc cùm primum licuit, Reuerendum Episcopum Augustensem, isthuc mittendum curaui, qui & Oratoris & procuratoris mei munere apud istam Sacrosanctam Synodum fungatur: ab eo intelligetis, & quanto in periculo constituti simus, & quo teneamur desiderio conuentum hunc uestrum unanimi consensu ad totius orbis Christiani quietem, & ad Catholicæ religionis augmentum perfici: qua denique afficiamur uoluntate uestra decreta, uestrasque diffinitiones, quantum in nobis erit, omnibus fauoribus prosequi & adiuuare: ut quod à nobis (Spiritusancto cooperāte) determinatum fuerit, id à uobis uirili nostra si sincerissimè executioni demandetur. Valete. Taurini, Klend. Ianuarij. M. D. LXIII.

Illustrissimarum & Reuerendissimarum D D. V V.
Obsequentissimus Filius, Dux Sabaudiæ
E. PHILIBERT.

A TERGO.

Sacrosanctæ Oæcumenicæ Synodo Tridenti in Spiritusancto congregata.

MANDA-

MANDATVM DVCIS SABAVDIAE, *exhibitum Ab eius Oratore in generali Congregatione, Die Vltima Ianuarij.* M. D. LXIII.

VM Philibertus Dei gratia Dux Sabaudiæ, Cablasii, & Augustæ Sacri Romani Imperij Princeps, Vicariusque perpetuus, Marchio in Italia, Princeps Pedemontium, Comes Gebennarum, Gebennesii, Baugiaci, Recondimontis, & Astæ. Baro Vaudi, Gai, & Faucigniaci, Niciæque Bresciæ, ac Vercellarum, &c. Dominus. Vniuersis pateat, quòd cùm Serenisſ. in Christo Pater, Dominus Pius diuina prouidentia Papa IIII. pro hæresibus extirpandis, moribus reformandis, abusibus corrigendis, atque alijs, quę ad Catholicę religionis ueritatem aſſerendam, pristinumque candorem restituendum neceſſaria fuerint, proponendis, tractandis, diffiniendis, & exequendis, Sacrum Oecumenicum Concilium in ciuitate Tridentina proſequendum indixerit, quo in loco multi iam Patres conuenere, atque huic tam ſalubri, ac neceßario negotio operam nauare minimè desinunt. Nos pro ea, qua erga reli-

gionem Catholicam afficimur pietate, Sacrosanctum hunc Conuentum omni studio, omniq́ue fauore prosequi cupientes, ut pro uirili nostra uniuersæ Reip. Christianæ, & his presertim populis, quibus regendis Diuina nos præposuit benignitas, in se tàm necessaria prodesse ualeamus, ut Principem decet Christianum, nostrum illuc Oratorem & Procuratorem transmittere decreuimus. Confisi itaque de fide, legalitate, sciẽtia, & probitate, rerum experientia, alijsque uirtutum moribus, Reuerendissimi Consiliarij nostri Charissimi Domini Marci Antonij Bobbæ Episcopi Augustensis, Eundem Episcopum Oratorem, & Procuratorem nostrum elegimus, deputauimus, & fecimus, ac tenore presentium ex certa nostra scientia, motuq́; proprio, & citra aliorum per nos hactenus constitutorum Procuratorum reuocationem elegimus, deputamus, & facimus, eiq́ue authoritatem & facultatem impartimur nostro nomine, sese dictæ Sanctæ Synodo præsentandi in Congregationibus, Sessionibus, aliјsq́ue in locis, ubi fuerit opportunum, interueniendi, ea, quę Christianæ Reipublicę necessaria & utilia fuerint, proponendi, Decretis & deffinitionibus assistendi, illaq́ue & illas acceptandi atque illorum, & illarum obseruantiam promittendi, ac demùm omnia alia in pręmissis, & circa tractandi, gerendi, negociandi & concludendi, quæ nos, si pręsentes essemus, tractare, gerere, negociari, & concludere possemus. Promittentes in uerbo Principis, omnia, & singula per D. Episcopum Oratorẽ & Procu-

curatorem nostrum, proposita, tractata, conclusa, accepta, & promissa, rata, grata, & firma habere, & tenere, eaque inuiolabiliter obseruare: Renunciantes quibuscunque Legibus, Priuilegijs, & alijs omnibus, quibus contra premissa, uel aliquod præmissorum facere, uel uenire possemus. In quorum fidem, has manu propria subscripsimus. Datum Ripolis die prima Ianuarij, M. D. LXIII.

E. PHLIBERT.

ORATIO HABITA A R. D. EPISCOPO Augustensi, Oratore Illustriss. D. Emanuelis Philiberti, Ducis Sabaudię, in eius Cōparitione.

Ellem, Illustrissimi, & Reuerendissimi Patres, tantum mihi hodie daretur eloquētię, ut in hoc dignissimo Consessu, pro rei, de qua agitur, grauitate, & pro cuius nomine ad uos uenio, Principis, egregia in religionem Catholicam pietate, nonnulla breuiter explicare possum, non quòd existimem oratione quantūuis prolixa elaborata, posse me quicquam, non dicam plenè complecti: sed ne summatim quidem per capita attingere: quod nō à uobis, & acutissimè preui

sum & diligentissimè examinatum fuerit. Sed quoniam rem uobis minimè ingratam, & fortasse non omnino inutilem ne facturum puto, si quanti apud homines uestri fiant labores, quomodo uestra probentur consilia, quæ denique sit omnium de uobis expectatio, cursim exposuero: mox aliqua de gloriosissimo Principe Emanuele Philiberto Sabaudinæ duce subiecero, que licèt uobis sint notissima, ea tamen silentio prætereunda non esse duxi, quòd earum rerum, quæ maximè expetuntur, & prosunt, iucunda mirum in modum solet esse rememoratio. Illud itaque uos minimè latere scio, cùm superioribus annis seditio hęc pessima, Christianam Rempublicam inuasit, & modicis non contenta finibus, longè latéque peruagaretur, eam bonorum omnium fuisse sententiam, Concilium cogendum esse, cuius authoritate salubris huic morbo medela adhiberetur, eoque non tantum malè affectę Prouinciæ purgarentur, sed ne aliæ pollüerentur, quàm citissimè prouideretur. Id aliquando impetratum est, Conciliumque hac in eadem Ciuitate agi cæptum: qua in re cùm à Patribus uigilantissimè insudaretur, renouato inter eos Principes bello, apud quos summa Christiani orbis & potestas, & authoritas erat; ab eo, re imperfecta, cessatum est, quæ cessatio, ut maximum bonis omnibus dolorem attulit, ita Catholicę religioni grauiores peperit difficultates. Nam multi, qui, cùm Conciliũ perageretur, illius censurã horrescentes obmutuerũt, ut eo timore se se liberatos dimissis Patribus crediderunt, audaciores facti,

facti, quasi tempus, quo tacuerant, recuperarę uolentes, non secus ac amnis intra claustra aliquandiu conclusus, sublatis obijcibus, uehementius defluit, acrius uenena sua diffundere, & contra receptas ab Ecclesia sententias, nouas asserere opiniones nō destiterunt, donec omnibus perturbatis, Galliam ipsam Nobilissimam, atque eandem religiosissimam Prouinciam in hoc, quod uidetis, Patres, discrimen traxerunt. Sed quid dixi Galliam? imò uerius uniuersum orbem: hac enim amissa, alias Prouincias diù in religione contineri non posse, summopere timendum est. Quare cùm res in maximam uiderentur redactę desolationem, Omnipotens Deus, qui nobis semper præstò est in tempore opportuno, pace inter Principes conciliata, huius instaurandi Concilij facultatem nobis restituit, quod diuina primùm bonitate, deinde Sanctissimi D.N. Pij IIII. prudentia, & incomparibili erga creditam sibi Ecclesiam charitate, singulari etiam Principum Chistianorum uoluntate, uestra præterea Patres, uirtute & diligentia frequentissimum, & certè Reipublicę Christianæ maximè necessarium conspicimus; quàm uerò utile futurum sit, res ipsa indicabit. Hoc tam celebri Conuentu omnium permoti animi, omnium excitata studia, omnium spes erectæ, omnes uos laudare, omnes uos admirari, quod in tempore tam difficili domibus, opibus, amicis, propinquis, Ecclesiis uestris relictis, non frigora, non maria, non hostium gladios exhorruistis, quin uos huc religionis tuendæ, & pacis in Ecclesia Dei constituendę

stituendæ gratia conferretis. Fingite uos Patres in amplissimo Theatro constitutos esse, & huius uestræ actionis omnes homines spectatores habere, summos, infimos, bonos, malos, pios, impios, sed non omnes eisdem oculis, eademque mente uos intueri: non omnes eundem exitum huius negotij expectare. Alij enim, qui sibi soli sapere uidentur, & de nobis pessimè sentiunt, nihil aliud in uotis habent, quàm ut Conuentus hic, qui præter suam ipsorum opinionem celeberrimus eua sit, discordibus sententijs dissoluatur, illud secum ratiocinantes (& mehercule summa cum ratione) nihil religioni Catholicæ perniciosius, nihil quod eorum malam causam magis adiuuet, euenire posse. Quare si quę inter uos aliquando exoriuntur questiones, quę longiori egeant tractatu, tùm uerò maximè exultant, ut hominum sunt ingenia, qui ea facillimè credunt quæ uehementer cupiunt, has controuersias ad concordiam redigi minimè posse certissimè sibi persuadent, nihil minus quàm Spiritumsanctum in uobis esse constanter affirmantes. Alij uerò in uobis omnem spem repositam esse cognoscentes, qua si fallamur, omnia nobis mala timenda esse, tùm precibus apud Deū contendunt, tùm uos rogant obtestanturque, ne communi & necessariæ causæ deesse uelitis in hoc cum alijs conuenientes, Concilij re infecta dimissionem grauissimas uniuerso orbi calamitates allaturam, in cæteris ab illis omninò dissentientes, siquidem istis uestri conatus multo cum honore extolluntur, illis magna cum detestatione deprimuntur.

Isti

Isti discepationes uestras ueritatis indagandæ studio adscribunt, illi occultandæ desiderio attribuunt: isti charitatis igne nos flagrare arbitrantur, illi contradictionis spiritu agitari calumniantur. Quid plura? boni benè omnia interpretantur, mali in malum omnia detorquent sensum: Quocirca, ut istis, Patres (quod uos prorsus uelle certò scio) satisfactum eat, illud potissimùm à nobis expectari existimate, ut cùm aliqua quæstio discutienda proponetur, illud Cassianum semper præ oculis habeamus, cui bono? ut scilicet, si quid tractandum fuerit, quod ad disciplinam Ecclesiasticam temporum iniuria, & hominum uitio inclinatam subleuandam, quod ad hæreses extirpandas, quod ad pacem in Ecclesia Dei componendam pertineat, in hoc totis uiribus insudemus, & quid agendum sit, sincerè explicemus: at si aliqua inciderint, quæ nobis magnum facessant negotium, rei uero, de qua nunc agitur, moras potius iniiciant, quàm adiumentum afferant, hæc prætereuntes, ad ea, quæ maximè profutura sunt, unanimes descendamus. Duò sunt, quæ à nobis desiderantur, morum castitas, & puritas Doctrinæ: hęc si fideliter præstiterimus, breui nos summa bonorum omnium cum lętitia ab hoc negotiò expedimus, quo nihil primo aspectu difficilius, at si rem interius consideremus, nihil explicatu facilius esse potest. Quid enim difficilius, quàm mores per tot secula deprauatos corrigere, & licentiosam multorum uitam duro seuerioris censuræ fręno cobibere? Quid difficilius,

lius, quam in tanta opinionum uarietate, ita uestras proferre sententias, ut benè sentientes confirmetis, malè autem opinantes à tenebris ad ueritatis lucem reuocetis? Quid, inquam, hominibus difficilius, quàm Sacras aperire Scripturas, Sacra tractare mysteria & quasi Dei consiliarij fuerimus, illius arcana sensusque scrutari & interpretari uelle? Contrà quid facilius, quàm id agere, quod ut fiat, in tua positum est uoluntate? Iure enim ea difficilia credimus, quæ nobis etiam maximè adnitentibus assequi minimè poßumus: at huius nostri negotij ea est natura, ut quicquid uelimus, id in Domino possimus, à quo sexcente nobis de hac re factæ sunt promissiones. Fidelis autem Deus est, & eas irritas fieri non patietur. Quid facilius quàm (ne cogitantes quidem) ea loqui, quæ hominum prudentissimi summo studio, summa cura, summa diligentia, non solùm non intelligere, sed ne attingere quidem (nisi Deus adsit) unquam potuerunt? At nobis, ne cogitemus quid loquamur, a Domino mandatum est, quem subministratorem uerborum nostrorum habemus, quòd suam per nos, non nostram uelit prędicari Doctrinam. Quid facilius, quàm ueritatis interprete Spiritusancto, ueras proferre diffinitiones? Ille nos docebit omnia. Ille nobis suggeret omnia. Nihil tam ueritati contrarium est, quàm error at ubi Spiritus sanctus adest, illic, ut omnis error ab sit, necesse est: ergo ne falli quidem poßumus, nisi Spiritui resistamus. Ille semper nobiscum est, hic circumuolitat, is hæret parietibus, hic in medio nostrum manet,

ret, non tantum quidem, ut omnia compleat, sed singulari quodam modo nostros occupaturus sensus, quos si ei aperire uoluerimus, profectò & corda nostra Sacris repleri mysterijs, & linguas nostras (ne cogitãtibus quidem nobis) ad ea pronuncianda solui sentiemus, & magnalia Dei loquentes, ab omnibus summa cum admiratione audiemur. Reliquum est Patres, ut ad religiosissimum Principem Emanuelem Philibertum Sabaudiæ Ducem mea conuertatur Oratio, qua in re paucis me expediam: Neque enim in illustranda Serenissimæ illius familiæ nobilitate, in Ditionis latitudine describenda, in rei militaris scientia laudanda, in clarissimis uictorijs recẽsendis, denique in uirtutibus, quibus fulget, innumeris connumerandis immorabor, tum quia is non est locus, tum etiam quia ea uos ita cognita habetis, ut digitos uestros. Duo tantùm dicam, quæ rationi huius temporis maximè conueniunt, primùm nobis gaudendum esse, quòd Strenissimus, non tàm sua fortitudine antiquum Regnum sibi recuperauerit, quàm sua pietate in religione Catholica conseruauit. Si quidem eò processerat militum licentia, inuitis & repugnantibus, penes ijs penès quos tunc erat administratio, ut multotiès dubitatum fuerit penitùs actum esse de Religione, quæ, quòd adhuc in illis partibus retineatur, id totum post Deum, Sabaudiæ Ducis uirtuti acceptum ferre debemus. Alterum illud est, quod ab eo precipuum mihi datum est in mandatis, ut suo nomine uobis profiteor. Vos in uestris Decretis obseruandis alacriorem, in exequendis promptiorem habituros neminem. Dixi.

RESPONSVM SANCTAE SYNODI in admissione Oratoris Illustrissimi D. Ducis Sabaudiæ datum, in generali Congregatione. Die ultima Ianuarij, M. D. LXIII.

Euerendissime Domine, ac Illustris Orator, Multę sunt, & eæ quidem graues rationes, quæ huius Oecumenicæ Synodi animum & uoluntatem excitare debent ad ea omni diligentia persequenda, & iuuante Domino, perficienda, quę summa bonorum omninum approbatione instituit. Hoc enim Christianę Reipublicæ afflicta sanè & misera conditio postulat, fidelis populus non solùm expectat, sed etiam flagitat, charitas suadet, & Serenissimi domini nostri Pij IIII. Pontificis Maximi summa authoritas suo iure expetere uidetur. Veruntamen spes illa, quæ indiès maior benè gerendæ rei ostenditur, ita eius studium commouit, ut sua sponte satis incitata nullius cohortatione indigeat. Nam, ut omittamus eius benignitate, in cuius manu corda sunt Regum, factum esse, ut præter omnium opinionem pax inter Christianos Principes constitueretur, sine qua, aut Generale

Con-

Concilium cogi, aut de eo conuocando, ne cogitari quidem ullo modo poterat, cum Sancta Synodus animo repetit, quæ deinde consequuta sunt, in maximam spem adducitur fore, ut Deus Sanctę Ecclesiæ calamitates miseratus, laborum suorum exitum afferat, quem omnes optamus. Ac primum quidem illud mirum uideri debet, tantum breui temporis spatio ex remotis, & disiunctissimis locis Patrum concursum factum esse; Deinde posteaquam de grauissimis rebus agi cœptum est, quamuis in deliberando nonnullæ interdum, & uariæ disputationes orirentur (quòd alia ratione ueritas satis elucere non possit) tamen in decernendo summa inter omnes, & uerè Christiana consensio nunquam defuit. Prętereà in quo omnia ferè esse posita uidentur, tanta Catholicorum Principum alacritas, tàm propensa in orthodoxam fidem omnium uoluntas, tàm animorum conspiratio tot honestissimis legationibus declarata est, ut hoc ueluti certissimum constituendę Ecclesię pignus à Deo immortali Sacrosancta Synodus habeat. At uerò inter cæteros maximi nominis Principes, cuius se uel dignitate ornari, uel pietate, & opibus plurimum iuuari posse sibi persuadet, quanti facere debeat Emanuelis Philiberti optimi, & fortissimi Sabaudiæ Ducis clarissimum nomen atque authoritatem multò notius est, quàm ut pluribus uerbis demonstrari opporteat. Vt autem multa paucis comprehendantur, satis illud argumento esse poterit, quòd Dux uester nobilissimi generis splendorem, Ditionis amplitu-

plitudinem, summam bellicæ artis, & cæterarum uirtutum gloriam, ita cum ueræ pietatis & Religionis studio coniunxit, ut simul regnandi, & Catholicæ fidei defendendæ initium fecerit. Itaque Reuerendissime Domine, uel quòd eius Principis personam geris, in quo Sancta Synodus, multum præsidij positum esse iure optimo existimat; uel quòd te ijs uirtutibus ornatum esse intelligit, quę tam graui personæ & causæ maximè conueniunt summa, & lętititia uenientem excepit, & ea modò loquentem, quæ à prudenti Viro, & pietatis studiosissimo expectanda erant, libentissimè audiuit: atque in posterum omnia beneuolentiæ & humanitatis officia, quæ nunc tibi prolixè pollicetur, re ipsa multo libentius prçstabit. Mandatum uerò tuum, prout iuris est, benigno animo admittit.

COM-

COMPARITIO ILLVSTRISS. D. Comitis a Luna, Oratoris Philippi Regis Catholici, in generali Congregatione, Die XXI. Maij, M. D. LXIII.

Proteſtatio ipſius Comitis ſuper præcedentia. Reſponſum Oratoris Regis Gallorũ, ad Proteſtationem. Mandatum regis Catholici. Oratio. Reſponſum ſanctæ Synodi.

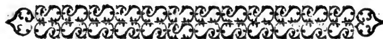
PROTESTATIO FACTA AB ILluſtriſsimo D. Comite de Luna, Oratore Philippi Regis Catholici, in eius prima Comparitione in generali Congregatione, Die XXI. Maij. M. D. LXIII. ſuper præcedentia, quam ſibi deberi proximam Oratoribus Regis Romanorum, adſerit.

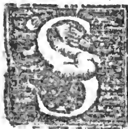
Lluſtriſsimi & Reuerendiſsimi D. Sanctiſsimi Patres, Don Claudius Fernandez, Vegil de Quignones Comes Lunæ, & c. Philippi Hiſpaniarum, utriuſque Siciliæ, Hieruſalem, & c. Regis Catholici, Archiducis Auſtriæ, Ducis Burgundiæ, Brabantiæ & Mediolan. & c. Comitis Habſpurgi, Flandriæ, & Tyrolis, & c. Ad hoc Sacrum Oecumenicum Tridẽtinũ Cõcilium, Orator, & c. Et ſi mihi, ut tali oratori, is &

aliàs, & in hoc Consessu locus debetur, qui primus post Imperatoris Romani Oratorem sedem est (quod antè omnia testificor et protestor) Verùm cùm hic locus, ea causa, qua de agitur, tempusq; etiam ipsum Reip. sit eiusmodi, ut humanis ullis contentionibus Sanctissimus hic diuinarum rerum, & salutis publicæ petendæ cursus impediri minimè debeat: Cumque sit maximè consentaneum, ut qui ad iuuandum, suscipiendum, prestandum hoc communis causæ consilium adsint, ij primum ipsi diligentissimè curent, dentque operam, ne quam à se afferant contentionis, discordiæ, secessionis ullis hominibus uel minimam causam. Cùm hæc ita sint, quod ad locum sedemque attinet, accipio quod datur, eoque in præsentia, & quoad erit commodum, utar: ita tamen, ut omnes intelligant uelle me (id quod sedulò predico ac protestor) ne quod hæc mea moderatio & salutarium huius sacri Oecumenici Conuentus deliberationum à me habita ratio, præiudicium ullum ulla ratione dignitati, Maiestati, iuri Principis mei Philippi Regis Catholici, posteris ue eius afferat: ne ue attulisse uideatur, quo minus & hoc & alio quouis tempore, ac loco, quauis causa, ius id suum integrum eis saluumque sit. Quas ob res ius id Domini mei Philippi Regis Catholici, posterorumque eius nomine iustissimam, uerissimãque intentionẽ omnibus ut Regibus, loco & honore omni præferatur: & ad has, & alias omnes causas omnia loca tempora reseruatum esse uolo, ac reseruo: ut semper ea iura, eamque intentionem & prosequi & tueri perinde

inde poßint, ac si hoc tempore & hoc loco debitus mihi, ut tali Oratori locus, quem dixi, datus fuerit, iys omnibus, quę à quouis hominum obiecta, huic meæ asseuerationi & protestationi aduersari uideri poterunt, minimè obstantibus omninoque abnegatis. Quam meam protestationem, hoc libello comprehensam à uobis peto, Patres Sanctissimi, ut actis huius Sacti ssimæ Synodi inseri, adscribique faciatis: neque sine eius integro exemplo hodiernæ actionis huius monimenta circunferri, edive cuiquam patiamini: mihique inprimis huiusce rei exemplum, testationemque publicis tabulis obsignatam à Reuer. Secret. Scribisque uestris iubeatis dari, Patres Reuerendiss.

RESPONSVM ORATORVM CHRIstianisſimi Regis, ad Protestationem Oratoris Regis Catholici, super præcedentia in Generali Congregatione, Die XXI. Maij, M. D. LXIII.

I nos hodie in hac Sancta Synodo alio loco sederemus, quàm semper maiores nostri, & nouissimè in Concilio Constantiensi, & ultimo Lateranēsi, qui primi post Imperatoris, & ante oēs cęterorum Regum Oratores sederunt: si ēt nouus hic locus, in quo nunc extra ordinem Oratorū sedere incipit Clariss. Ca

 tholicæ

tholicæ Maiestatis Orator Illustriß. Comes à Luna, poßet nobis aut aliis Oratoribus eße damno. Vos certè Patres Sanctiss. qui ecclesiam uniuersalem representantis nobili uestro officio, & maiorum exemplo nos omnes ad antiquum Ordinem reuocaretis, aut saltem denunciatione Euangelicà uobiscum ageretis. Cum autem taceatis, neque etiam huic nouitati intercedente Clarissimi Cesar. Maiestatis Oratores quibus cum causa nostra non potest non eße communis. Nos qui hodie in ordine Oratorum, & proximi Cæsar. Maiestatis Oratori pristinam possessionem Regi nostro conseruamus, fretique fide, amicitia, & affinitate Maximi & Potentissimi Philppi Regis Catholici in Carolum fratrem pupillum Regem Christianiß. postulamus tantum à uobis, ut hodiernum dictum & factum Illustriss. Comitis à Luna ita interpretemini ne quod inde præiudicium fieri possit antiquissimæ prerogatiuę, & perpetuæ possessioni Regis Christianissimi. Idque in acta uestra referri iubeatis.

MAN-

MANDATVM PHILIPPI REGIS catholici, exhibitũ ab Illustrissimo domino Comite à Luna eius Oratore Generali Congregatione, Die XXI. Maij. M. D. LXIII.

PHilippus Dei gratia Rex Hispaniarum, utriusque Siciliæ, Hierusalem, &c. Archidux Austriæ, Dux Burgund. Braban. & Mediol. & c. Comes Habspurgi, Flandriæ, & Tyrolis, &c. Recognoscimus & notum facimus tenore præsentium uniuersis. Quòd cùm superioribus diebus Sanctissimus in Christo Pater ac Dominus noster D. Pius IIII. diuina prouidentia Sanctę Romanæ, ac uniuersalis Ecclesiæ Pont. Max. Concilium Oecumenicum, & uniuersale Tridenti cæptum, & per aliquot annos suspensum, ibidem prosequendum indixerit ac conuocauerit. Nos uolentes tam sancto, utili, ac necessario operi, quando præsentes, ut cupiebamus, adeße non poteramus, per nostros Oratores fauere, & assistere, Illustriss. Marchioni Piscariæ in mandatis dedimus, ut Oratoris nostri munus in ea Sanctissima Synodo gereret, nomineque, ac uice nostris omnia ea ageret,

& procuraret, quę ad prosecutionem ipsius Concilij & felicem eius progressum, utilia, & necessaria fore existimaret, nostram operam, studium, & fauorem Patrib. in eo congregatis, non modò polliceretur: sed re ipsa etiam prestaret. Isque munus hac in parte (ut de eius probitate, fide, & prudentia confidebamus) adimpleuerit. Veruntamen cùm eidem Sacro Concilio intereße, nostrisq; rebus in Insubria, cuius administrationi pręest, uno & eodem tempore adesse non posit, ita ut cùm Tridento absit, causa Dei de esse cùm à Mediolano discedat, nostris rebus non benè consultum esse uideatur, eum propterea Mediolani se continere iussimus, & in eius locum alium Oratorem, qui eodem in Sacro Concilio Tridentino nostro nomine compareat, nostrasque partes agat, sufficere, & nominare decreuimus. Considerantes ergo singularem fidem, religionem, & strenuum animum, ac in rebus gerendis experientiam & dexteritatem Illust. fidelis nobis dilecti Don Claudij Fernandez de Quignones Comitis Lunę Consiliarij, & apud Cæs. Maiestatem Oratoris nostri, eum ad sacrum Concilium Tridentinum Oratorem, Nuncium, & Procuratorem nostrum (citra aliorum Procuratorum & Mandatariorum nostrorum reuocationem) fecimus, constituimus & deputauimus, atq; harum serie facimus, cõstituimus & deputamus. Dantes ei insolidùm plenam facultatem, & potestatem, unà cum amplo & libero mandato, ut in dicta ciuitate Tridentina, & loco in eadem celebrationi sacri Concilij deputato, coram Re-

Reuerendiss. in Christo Patribus S. R. E. Cardinalibus ac Beatiss. Pontificis Legatis, nominatis, & destinatis, alijsque Patribus ibidem congregatis nostro nomine comparere, prædictæque celebrationi Concilij interuenire, eique adesse & interesse, locumque & uices nostras in omnibus Sessionibus, consultationibus, deliberationibus, & actibus, obtinere, atque alia omnia, & singula agere, facere, dicere, gerere, & tractare, procurare, & promouere possit, & ualeat, quę ex usu Reip. Christianæ & dignitate nostra fore uidebuntur, quæq; nos ipsi facere, dicere, gerere, tractare possemus, si coram præsentes essemus, & iam si talia essent, quæ mandatum exigerent magis speciale, quàm pręsentibus est expressum. Habituri proinde gratum, & firmum, quicquid per dictum Oratorem, Procuratorem, & Mandatarium nostrum præmisso modo actum, gestum & procuratum fuerit, dolo & fraude remotis. Harum testimonio litterarum manu nostra subscriptarum, & sigilli nostri impressione munitarum. Datæ in oppido nostro Madriti, Die XX. Octobris, M. D. LXII. Regnorum autem nostrorum, uidilicet citerioris Siciliæ, Anno nono: Hispaniarum uerò & aliorum, septimo.

PHILIPPVS.

CONSALVVS PEREZIVS.

PETRI FONTIDONII SEGOVRENsis doctoris Theologi Oratio, habita ad Patres in Sacro Concilio Tridentino, nomine Illustriss. uiri D. Claudij Fernandez Quignonij, Comitis Lunensis Regis Catholici, Oratoris. Die XXI. Maij, M. D. LXIII.

Irabitur fortasse quispiam uestrùm Illustrissimi Legati, Sanctissimiq. Patres, Clarissimi Oratores, quid sit, quòd cum in ipsis huius sacri Cõcil. primordijs, Philippus Rex Hispaniarũ Catholicus, & Inuictissimus, Illustrissimum Marchionẽ Piscariũ, lectissimũ, & ornatissimũ uirũ ad nos iã Legatũ miserit, qui alijs grauissimis suæ Maiestatis negotij occupatus diutius hic adeſſe nõ potuit: nunc tãdẽ ipso Cõcilij flexu, extremoque decursu eius etiã nomine, Claudius, hic, Quignonius Comes Lunensis, nir maiorum gloria, & maximarũ ipse uirtutum splẽdore clarissimus, euocatus ex Germanica legatione, qua apud Cæsarem fungebatur, denuo legatus Tridẽtum aduenerit; Sed cũ huius cõsilij causam rationẽque cognouerit, nihil ab eo fieri consultius, nihil ijs temporibus aptius excogitari, nihil uobis nunc

nunc Sanctissimi Patres gratius, nihil iucundius accidere potuisse iudicabit. Nam cum post decimum octauum iam annum quo sacrum istud Concilium inceptum, temporum iniurijs intermissum, bellorum procellis iactatum, & inimicorum nostrorum insidijs sæpè dissipatum fuisse uidemus, Portum quem iam, ueluti ex alto conspicitis, Grauissimi P. diuini spiritus aura fauente, breui, complicatis uelis, sitis occupaturi, in quo & uos ex tam longa iactatione nauseaque recreati conquiescere, & afflicta Ecclesia Christiana ope, & auxilio uestro, erepta, ex hoc miserrimo naufragio respirare, & placidiorem deinde feliciorémque sibi possit cursum polliceri: Cumque decreta uestra Sanctissima, quæ suspensis omnium bonorum animis spectantur, in omnes Christianorum prouincias diffundi iam, atque dilatari debeant, quæ magnopere Regum præsidium, authoritatemque requirant, in tantis præsertim huius seculi infelicissimi perturbationibus, quibus sic æstuat orbis Christianus ut neque Conciliorum authoritates spectentur, neque leges audiantur, sed uis, furor, audacia, gladijque dominentur: cùm denique instet iam tempus illud, in quo Reges & Principes Christianos, quos hactenus hic per Legatos rerum, quæ à uobis gerebantur, testes, & spectatores habuistis: Nunc patronos, & defensores sitis habituri. Nunc inquam, nunc uoluit Catholica Maiestas uobis per hunc ornatissimum uirum renunciare, separatum iam esse ad agendas illas partes, quas Martianus Imperator, qui Concilio interfuit

fuit Calcedonensi, Imperatoribus & regibus Christianis dixit eße sustinendas ut ueritatem per sacrum Concilium inuentam sic illi tuerentur, ut exorientibus illius causa tumultibus obuiam irent, & exortos seuera animaduersione coercerent. Voluit significare, se libenter, omne suum Imperium, quod sibi in primis ad Ecclesiæ salutem, ad conseruandam Religionem, ad tuendas uestras sanctissimas leges diuinitùs sentit eße tributum, ad protegendum hoc sacrosanctum Consilium, & illius decreta esse collaturum. Voluit demum significare, se cupere uehementer hanc sanctam Synodum, quam Carolus Quintus Imperator Clarissimus eius pater primò nascentem fouit, aluit, prouexit, & ut adolesceret summo studio elaborauit, cuius causa bella difficilima & periculosissima suscepit: & quam nunc etiam religiosissimus, & inuictissimus Ferdinandus Imperator eius patruus, summa pietate, & studio resarciendæ religionis inflammatus, consilio, & opera sustentat, ipse etiam simul eam ad felicem exitum frugemque perducere. Nam ab illo die, quo Christianam Religionem simulque cum amplissimo Regno à paternis humeris in suos deuolutam inclinantemque prospexit, omnia sua consilia, studia, cogitationes ad eam instaurandam & reficiendam conferendas putauit. Et cum duo sint officiorum genera, quæ à Principibus Christianis, iisce potissimum temporibus Ecclesia Christi suo iure posit exigere, Alterum ut cogendo celebrandoque Concilio, (quod unicũ sẽper fuit afflictis, & calamitosis

lamitosis illis rebus remedium) adeßent, atq; fauerent; Alterum, ut Prouincias sibi subditas in antiqua Religione, & obedientia Sedis Apostolicæ conseruarent: sic in utroq; prædando se geßit, ut si gloriosam illā Catholici Regis cōpellationem à maioribus hæreditario iure non accepisset, illam nunc iure optimo fuisset omnium iudicio amplissimam consecutus, acceptam uerò posteris longè sit illustriorem traditurus. Etenim cum Pium IIII. sanctissimum, & piissimum Pontificem Maximum & persona, quam sustinet, & pietas incredibilis, & miserabilis Ecclesiæ ruina, & Christi gloria ad cogendum, & terminandum iam hoc tantum Concilium impulisset: nullam ille officium, quod à uerè Catholico Principe separari poßet, prætermisit. Pastores Hispanos (ipsum inquam Hispaniæ florem) quos hic præsentes intuemini, è suis illicò sedibus excitauit, & Tridentum misit, quorum studium in tuenda Religione, in instauranda ueteri disciplina, grauitatem, sapientiam in dicenda sententia, in tuenda constantiam, in optanda Ecclesię salute, pietatem, in quęrenda diligentiam, fidem, & industriam nobis tacentibus, uel hec ipsa amplissima uestra subsellia testantur. Doctores præterea omni litterarum & uirtutis genere præstantes, quorum singularem eruditionem, quorum studium in inuestiganda ueritate, in refellendis erroribus, uim, & acrimoniam, suggestum etiam illud theologicum abundè nobis Sanctissimi Patres indicauit. Curauit prætereà diligenter, ne quid detrimenti Concilium ab aduersariis acciperet, ne quid

ne quid Ecclesiæ hostes molirentur, & ne illorum insidijs, aut hostilibus armis hic uester cursus felicissimus impediretur, solicitè prouidit: suas omnes uires atque potentiam ad protegendum hunc locum pollicitus est, ut sine ullo metu, sed summa securitate Ecclesiæ saluti consuleretis. Quanta uerò solicitudine, Prouincias, Regna, Nationes suo Imperio subiectas in officio continuerit, & conseruauerit, ne ab Ecclesiæ unitate, & Romani Pontificis obedientia abducerentur, uel aliud abundè magno est argumento, quòd in illis potissimum sinceram Religionem, & Apostolicæ Sedis obseruantiam florere uideamus. Testis est in primis Hispania, in qua cùm tot haberet Philippus domestica exempla clarissimorum Regum, qui acerrimi Religionis assertores extiterunt, è quibus degenerare turpissimum, quorum uirtutem imitari gloriosum duceret: Cùm in mentem reuocaret ueterem illam Religionem, & antiquum iusiurandum, quod Decretis Toletani Concilij ab Hispanię Regibus exigebatur, ne aliquem non Catholicum in ea prouincia uersari paterentur: Cùm aui Philippi, cum ataui Ferdinandi recordaretur, de cuius singulari in Religionem studio, nulla unquam ætas, nulla posteritas conticescet. Cùm Caroli V. Imp. maximi parentis sui uiua recensque memoria immortali dignissima ante illius oculos obuersaretur, memor antiquę religionis, memor Hispanicæ gloriæ, memor patriæ auitæque uirtutis: ueritus ne Hispania in has tantas hæreticorum insidias incideret, ne communi

hoc

hoc totius orbis naufragio religiosissima prouincia mergeretur, ueritus denique, ne aliqua sua culpa, aut negligentia Hispania dehonestata & maiorum suorum gloria obscurata uideretur, tam solicitam curam, tam uigilans studium adhibui, ut eius beneficio inter saucias, & furentes uicinas prouincias Hispaniam incolumen, & sanam habeamus, tanto cæteris Regibus antiquis maiorem gloriam adeptus, quanto est gloriosius, nauem in magna aliqua tempestate, quàm in portu regere, & conseruare, quanto est illustrius & magnificentius Hispaniam ex tam pernicioso, tam funesto, & tam uicino incendio & quasi ex ipsis sæpe hæreticorum unguibus & faucibus eripuiße. Etenim cùm nosset illud hæresum uafrum, & callidum ingenium, quæ insidias amant, quę latere cupiunt, quæ occultis meandris & cuniculis irrepunt in hominum mentes, omnia tam solicitè circumspexit, ut non modo utcunque tectos & occultos hæreticos, sed ipsam hæresim in ipsis animorum uenis medulisque latentem detexerit, morbum ipsum tacitè graßantem, tam diligenter inquisierit, tam sapienter aperuerit, tam opportunè sanauerit: ut si ulli mortalium, illi potissimum, secundum Deum tanquam aßertori religionis, acceptam Hispanię salutem referre debeamus. Quoties obsecro ille hæresim per utrasque Pyrenæorum montium fauces ex uicinis Prouincijs in Hispaniam irruere conantem propulsauit? Quoties illam se tacitè insinuantem, & obscurè serpentem, è tenebris in lucem, è latebris in hominum

minum conspectum extraxit, & sublatis nefariæ coniurationis ducibus extinxit? Quoties illam ad extremos Indos nauigare cupientem repreßit? Nulla unquam hæresis Sanctissimi Patres, tanto exarsit studio se propagandi, sicuti hæc, quæ miserè nunc affligit Ecclesiam, quæ non contenta ijs Europæ Regionibus, quas omnes fermè crudeliter uulnerauit, neque in terra flammas, neque in mari naufragia, non hominum gladios, neque diuinam iram perhorrescens, emenso uastissimo pelago in Occidentalem Indiam commigrare cupiebat, ut illic in ipsis Indorum animis primo nascentis, & pullulantis Religionis ipsas radices inficeret: Et in illam latissimam Regionem, in quam Rex Catholicus Ferdinandus Hispanorum signa, Christi nomen illis gentibus inauditum, & purißimam castißimamque Religionem Christianam primus inuexit, ipsa furias & Erinnes asportaret ad illius pacem tranquillitatemq; turbandam. Et nisi illius nefarię cupiditati interceptis sæpe libris & sceleratis Sathanæ ministris comprehensis, obuiam isset Philippus, nisi ab illo cursu, quo in Indię perniciem properabat, ab illa improba spe conatuque depulsa fuisset, haud dubiè iam in Indiam cum ingenti illius orbis periculo, & acerbissimo Ecclesiæ dolore penetrasset. Cùm magnum præterea Hispanię periculum ab hæreticorum libris imminere conspiceret, omnes maritimas oras, quæ mediterraneo mari & Oceano abluuntur, diligenti custodia muniuit, ut nullus aditus huiusmodi libris, aut sceleratis ministris patere potuisset

tuisset. Quòd si contingeret aliquando (ut est insidiosa hæresis) ut latebram aliquam (qua ese insinuaret) inuenisset: omnibus in locis & in omnibus oppidis industrios, & oculatos homines collocauit, qui omnia odorarentur, & subolfacerent, omnia curiosis oculis rimarentur, ut obsessa ijs firmissimis presidijs, hæresis contra religionem se commouere non posset, quin quamprimùm emersisset, comprimeretur. Sic ergo Dei in primis optimi maximi clementia, & huius clarissimi, & uerè Catholici Principis industria, uiget in Hispania religio, fides, & doctrinę puritas, sic floret antiqua disciplina, sic sancta illa, & minimè curiosa, sed uerè Christiana prudensque simplicitas in Hispanorum animis conseruatur, Vt mihi quidem, quoties afflicta Mater Ecclesia, reliquas Prouincias, erroribus ęstuantes, à quibus se pulsam lamentatur, ęgro & consternato animo lustrat, cùm deinde luctu mœroreque confecta, oculos lacrymis manantes, in Hispaniam conuertit, quàm sibi iactatæ portum dulcissimum, & sacram anchoram, quàm afflictæ solatium, quam miseræ perfugium, quàm denique exuli & calamitiosę unicam aram ad quam confugiat, intuetur, suas omnes miserias illius suauissimo conspectu consolari uideatur. Vtinam, utinàm Sanctissimi P. hanc Catholici Regis seueritatem, in coercendis ijs hominibus nouarum rerum cupidis, Principes omnes, & Respublicæ Christianę fuissēt imitatę. Vos utique hac celebrandi Concilij solicitudine, & Eccle-

tudine contraxißet, nisi illius saluti opportunè fuisset diligenterque consultū, eodem fuisset iam cum reliquis Prouinciis funere sublata. Testis est Mediolanum, Neapolis, Sicilia, ceteræque Insulæ, Regna, Prouinciæ, Nationes, quotquot eius latissimo continentur imperio, quibus antiqua religio summo Catholicæ Maiestatis studio, consilio, & industria conseruatur. Testis est demum, nunc etiam uicina Gallia, in quacum uideret hæreses in apertum furorem prorupisse, arma contra Regem Christianissimum & contra religionem arripuisse: nonnullos Angliæ & aliquarum prouinciarum Germaniæ Principes ad illa etiam infelicia & sacrilega arma solicitasse, omnia iam turbasse, omnia commouisse, incendiis omnia, & cædibus funestasse, miserorum Gallorum sanguine ipsa templa cruentasse, flumina infecisse, odium suum, crudelitatem, & rabiem saturasse, ea denique immanitatis exempla in amicos, in fratres, in parentes, in patriam & in Ecclesiam ædidisse, quæ silicem dolore frangere, quæ ab ipsis rupibus & saxis commiserationem & lachrimas extorquere potuißent, ne ruēti in Gallia religioni, ne Christianissimo & amicissimo Regi, ne clarissimo Regno deeße in tanto discrimine uideretur, contra tantam uim sceleris, audaciæ, & proditionis eorum hominum, qui prætextu religionis Regi suo & infanti, et pupillo nefariū bellū intulerūt, suas omnes uires, potētiam, opes, se denique ipsum cum magno exercitu ad propulsandam illam insignem iniuriam, obtulit Christianissimo,

nissimò & sibi charissimo Regi: ille uerò, qui iam exercitum numerosum contra ciues contumaces & perfidos proditores, comparauerat, & ad id bellum clarissimis Galliæ ducibus utebatur, exiguis Hispanorum & Germanorum auxiliaribus copijs contentus, Deo auspice, ita fœliciter cum auersarijs pugnauit, ut parta clarissima uictoria, quam accerrimis illis religionis propugnatoribus præstantissimisque Ducibus Catholici adepti sunt, fracti hostium conatus, & afflictis Gallorum rebus, signum quoddam salutis sublatum fuisse uideretur. Etenim si penes aduersarios extitisset illa uictoria, nullus erat, qui non de religione, & de Catholicis omnibus actum in Gallia esse iudicaret. Memini uos Sanctissimi P. exhilaratos illo lætissimo nuncio & in maximam spem erectos, eo die decretis supplicationibus, ad agendas Deo Opt. Maximas gratias pro tam singulari beneficio in Diui Vigilij templum lætis animis conuenisse. Neque enim ullus dies lætior Galliæ, aut felicior illuxit illo, quo, illas deterrimas furias omnia populantes in acie concidisse conspexit: Nullumque tunc ex uos extitisse, qui diuinam misericordiam agnoscens non exclamarit, O diuina bonitas, ò summa clementia, & misericordia summi Dei, qui licet hæc mala in Ecclesia Christi ob nostra scelera exoriri patiaris, non tamen illa diutius ad nostram perniciem & tuam contumeliam dominari permittis: Neque enim sine diuino consilio accidisse, tunc omnes arbitrabãtur Sanctissimi P. ut illi tã perditi religionis hostes & re-

gni

gni proditores ex occultis illis, & perniciosis insidijs, in apertum latrocinium conijcerentur, ut debitas aliquando tantis sceleribus pœnas sustinerent, & ut illa ferox, audax, cruenta, & superba hæresis, quæ erecta ceruice, euaginatio gladio, ardentibus oculis, furorem & crudelitatem spirans: tot populorum strages, Vrbium euersiones, templorum ruinas, cædes miserabiles ædebat, interitum denique Galliæ, & extremam perniciem minabatur, fracta tunc, atque debilitata iaceret, & ingemisceret, & Ecclesia illa Gallicana, quæ quondam inter summas Christianæ religionis delitias, ob eius pietatem incredibilem habebatur, & tunc toto corpore saucia, & animo consternata iacebat, oculos illos, quos lachrymis præ dolorem madidos præ pudore in terram defixos habebat, ad aspiciendam lucem attolleret. Hæc sunt Sanctiss. Patres Catholici regis in Christianam religionem officia, quę non solùm in suorum Regnorum finibus, sed in alijs etiam prouincijs atque Nationibus uersantur. Quę quidem ego omnia, ut omnibus nota, & explorata, silentio libenter præterijßem, nisi, non tàm ego huius tanti Principis laudes, quàm uestrum, & afflictæ Ecclesiæ solatium, spectassem, quod in tantis ærumnis & calamitatibus huius Clarissimi Regis, & rerum ab illo gestarum commemoratione capere debuisset. Neque uerò illud prætermittendum existimo, quod ad summam eius laudem, & totius Christianam orbis utilitatem arbitror pertinerè, quod cùm grauiter, & iniquo animo ferret religionem non

terra modò, sed mari etiã ab hostibus infestari, quòd infinitis sit prędonibus refertum, à quibus non solum oræ maritimæ omnes, miserè crudeliterque uexētur: sed quod est omnium longè miserrimum, Christiani innumerabiles captiui abducãtur, qui (quod sine lacrimis & dolore commemorari non potest) partim blanditijs allecti, partim misera, & longa seruitute fracti, partim metu, uique tormentorum coacti, ad deserendam (proh dolor) Christianam religionem impellantur. Cum nullę præterea maritimæ ciuitates, nulli portus, nuxæ orę, nulli abditi, & sepositi sinus tuti satis, atque securi sint. Cùm nulla Nauis, nulla Triremis oram, per hosce annos è portu soluat, quæ non interitum, aut seruitutem pertimescat, ut aut hyeme cum fluctibus, aut uere cum pyratis sit predonibusque pugnandum: classem parat numerosam, qua clausa uobis maria patefaciat, qua pyratis expurget, qua securam reddat nauigationem, qua denique Christianam religionem terra marique tueatur. Et tamen in hoc tam uastò curarum Oceano, cùm spem omnem Ecclesiæ sitam in uobis nunc, & collocatam, è uestris Sanctissimis Decretis potissimum pendere uideat, nunquam ab hoc Sacro Concilio remouet oculos, sed, ut Regem uigilantem, & religiosum decet, omnia circum spicit, consilia atque contus hostium diligenter obseruat, ne ullis technis, aut prauis hæreticorum consilijs dissipetur, quo sublato, simul etiam spem omnem salutis Ecclesiæ sublatam, & ereptam intuetur. Militum si sit necesse, firmissima hic præsidia collocaret

& si ad tuendum hunc locum sacrosanctum, & Concilij libertatem fuisset opus, iam hic ipse armatus adesset, & nunc absens corpore, præsens animo inter hęc subsellia, & uestra latera, mente saltèm, & cogitatione uersatur, & se iam ad tuendas uestras sanctissimas leges, paratum esse denunciat. Atque hoc est primum huius legationis caput, & eius rei gratia, hic uir Illustrissimus Legatus aduenit, quem cùm intuemini, Philippum uos religiosissimum & potentissimum Regem intueri, atque hic præsentem adesse existimate. Quis ergo iam erit, qui non istius legationis iustissimam hanc & optimam esse causam arbitretur? Quid enim uobis optatius Sanctissimi Patres euenire potuisset, quàm tàm pium, tàm religiosum, tàm Catholicum, & tàm potentem Regem pro dignitate uestra, & Ecclesiæ salute contra sacrilegam hæreticorum audaciam, pietate, & ferro, magnitudine animi, atque potentia armatum uidere? Quis non uideat Deo Opt. Max. gratias immortales agendas esse, quòd eius diuina bonitate in tanta Catholici Regis potentia, tàm incorrupta fides, pietas, religio, tàm ardens instaurandæ religionis studium, his præsertim calamitosis temporibus conseruatur? Sed uenio iam ad alterum huius legationis caput explicandum, in quo quid nunc Catholica Maiestas à uobis Patres Sanctissimi postulet: quid optet, quid expectet, breuiter aperiemus: quanqam neminem esse arbitror, qui cùm ea, quæ pro tuenda religione ab illo gesta sunt, in memoriam

reuocauerit, non eius nunc sanctissimum uotum deprę bandat. Duo etenim sunt, qua à uobis præstari Ecclesia Christi hoc tempore uehemẽter exoptat: Alterum, ut ad reficiendas miseras illius ruinas, ad colligendas & confirmandas has exiguas reliquias dissipatæ religionis omni studio (sicuti uos facere intelligit) incumbatis. Alterum uerò, ut non prius de discessu ex hoc loco cogitetis, quàm rem omnium seculorum grauissimam, difficillimam, & maximè necessariam sępè cœptam, & infeliciter intermißam perficiatis. Neque enim ulla magis letalis, & mortifera plaga infligi potest Ecclesiæ, quàm sit hac unica & extrema iam spe destituatur: non tàm atrox, exitiale uulnus, hostium crudelitate petita, quàm discesßu uestro deserta atque destituta suscipiet. Iam uerò in gerendis rebus illam quam hactenus retinuistis consuetudinem magnoperè probauit, conseruari cupit, ut doctrinæ simul atque morum uulnera curentur. Et licèt non defuerint, qui uos prorsus à doctrina ad sanandos mores traducere conarentur, minimè tamen illam prætermittendam prudenter iudicastis. Cùm sit presertim maioris ponderis, atque momenti, cùm illa semper fuerit consuetudo ueterum Conciliorum, cùm maius periculum ex conuulsa Euangelica ueritate, quàm ex deprauatis quorundam moribus Ecclesiæ comparetur. Sed illud in primis summi uotis exoptat Ecclesiæ Maiestatem uobis (ut par est) Sanctissimi Patres esse charissimam, & illorum piam fortasse magis quàm circumspectam sententiam diligenter à uobis

bis examinandam & exponendam arbitratur, qui multa nunc Christianæ religionis hostibus à uobis putant eße permittenda, ut Indulgentia uicti ad Ecclesiæ sinum reuertantur. Qui uos id præstandum, & ad hanc quam petunt misericordiam, uel ea ratione conantur impellere, quòd Parentes sitis, qui filiorum pereuntium saluti indulgentia paterna prospicere: Pastores, qui abactas oues, summo studio, & charitate conquisitas, ad Ecclesiæ caulas reuocare: Pientissimi medici, qui non acerbam aliquam (neque enim illam tempora patiuntur) sed blandam, & exulceratis animis aptam medelam adhibere debeatis. Fuisse iam dicunt quondam secula quædam, quæ uirgas ferreas & secures pati potuissent: Nunc uerò in tanta temporum & animorum acerbitate, nonnulla esse hominum si non improbitati, imbecillitati saltem, à uobis condonanda. Ita ut in curandis his morbis, temporum potiùs quàm rerum rationem habuiße, pietatem, quàm seueritatem, summam clementiam, quàm summum ius secuti fuisse uideamini, atque hanc uicinam eßе uiam conciliandæ pacis arbitrantur. Pia sanè, & à sincero Cristianoque pectore profecta, neque à uobis sanctissimi Patres repudianda sententia, si hac ratione concordiæ, & unitatis conciliandæ certa spes eluceret: Sed quæ obsecro spes pacis cum illis esse potest, qui infinitis alijs erroribus ita pertinaciter adhæserunt, ut facilius à uita, quàm ab illis depellantur? Quæ pacis certa conditio cum illis, in quibus incredibilis crudelitas, & nulla iam fides reperiatur

tatur? Cum iis qui non ipsi se ad Ecclesiam uenire: sed Ecclesiam ad se adducere, & suis cupiditatibus subijcere conantur? Cum iis, qui illis rebus, quas uehementer expetunt, uel hoc uno nomine, quòd à Concilio concedantur, se minimè usuros eße profitentur, si non concedantur nihil curent? Quæ ista erit humanitas, pietas, aut clementia? Non est uobis certamen Sanctisſimi Patres, cùm ijs hominibus, quos ullum beneficium, ulla pietas, quos ulla iam posſit flectere misericordia. Vtinam sic illi uestram authoritatem agnoscerent; utinam sic essent in sacrum istud Concilium animati, ut si quid à uobis nunc in illorum gratiam decerneretur, optimè secum & clementer actum esse putarēt. Sed quis sibi persuadere potest, eos uestram clementiam requirere, à quibus authoritas uestra negligatur? Crudelis eßet hæc sanè misericordia, quæ in nullum eorum emolumentum, & in maximum fortasse Ecclesiæ dedecus redūdaret. Quæ ea semper usa est grauitate atque constantia, ut multa suis hostibus, quæ honestè concedi potuissent, ad infringendam illorum pertinatiam sæpisſime denegauerit, non est necesse exempla referre, uos ipsi recordamini. Vestrū igitur erit nunc Sanctisſimi Patres sic illorum saluti Ecclesiæque maiestati consulere, ut omnia ex huius potius dignitate, quàm ex illorum libidine geri uideantur. Illud denique ad extremum nō modò Rex Catholicus, sed uniuersus Christianus orbis à uobis ardentibus, & suspēsis animis optat, & expectat, ut infructuosis questionibus (quæ nullum Ecclesiæ

com-

commodum, aduersarijs uerò maximum scandalum parere possunt) omisſis, omnium Christianorum ordinum ulnera sanare studeatis, ut omnia illa Christianæ Reipublicę uitia, quæ Deo stomachum mouerunt, & ad sumendum hoc de nobis supplicium acerbisſimum prouocarunt, ab Ecclesia Christi repellatis, ut ipsos malorum fontes, unde hęc, quæ modò patimur, promanauerunt, conijciatis oculos, & ea quæ diuinos oculos offenderunt, quæ hostium animos à nobis alienarunt, & quæ tacitas etiam uulnerant filiorum cogitationes, è medio tollantur, ut ipsæ denique malorum radices extirpentur, quę licet sine aliquorum dolore euelli non possunt, patienter ab illis & æquo animo ferendum est, si Ecclesiam saluam esse cupiunt: sępè etenim membra uruntur, & resecantur, ut unius hominis salus & uita conseruetur, eò iam miseriarum uentum est, ut (quo Medici desperata ęgri salute facere consueuerunt) extrema iam remedia Sanctisſimi Patres, experiri debeatis: hoc è uobis ipsa petit Ecclesia, hoc temporum conditio requirit, hoc omnes clamant, hoc Principes, Reges, Respublicę, populi, prouinciæ, Nationes, hoc filij, & hostes, Catholici, & hæretici postulant, hoc ipsi iam lapides saxaque loquuntur, hoc tot incendia, cædes, ruinæ, hoc tot martyrum, qui pasſim pro Christo trucidantur, effuſus sanguis, & luctuosæ uoces, hoc denique hic tantus, quem uel hic uos audire arbitror, ruentium Ecclesiarum fragor efflagitat: Quæ quidem mala omnia, cùm præ se ferant

ctus Ecclesia, Angeli, Apostoli, totus orbis Christianus, presens seculum, & ipsa etiam posteritas, ad quam hec pestis non compressa promanabit, iure de uobis queri possit aliquando. Erunt etenim futuris temporibus multi, cùm ex historijs huius miserrimi seculi calamitates, & Ecclesiæ ruinas collegerint, cùm occurendi ijs malis gratia, hoc tantum Concilium, tanta Patrum frequentia, tàm opportuno loco atque tempore, tanto Regum & Principum Christianorum presidio coactam celebratamque cognouerint. Si (quod Deus auertat) nihil uos adiumenti Ecclesiæ rebus attulisse, sed (re infecta) discessisse uiderint, in quem obsecro existimatis, huius mali culpam illos esse deriuaturos? Vobis planè quibus tanta affuerit sanandæ Ecclesie facultas, uoluntatem defuisse, mirabuntur illi quidem & stupescent. Efficite ergo Sanctissimi Patres, ut & ijs iudicibus, & populi nunc Christiani uotis, & tante totius orbis expectationi satisfactum à uobis fuisse uideatur. Hoc est, quod Catholica Maiestas uehementer exoptat, in quo si omne suum Imperium, dignitas salus, & uita essent periclitanda, libenter hæc omnia ad Ecclesiæ salutem incolumitatemque conferret. Huius rei gratia, hanc instituit legationem, & hunc Illustrissimum uirum, cuius singularis prudentia, moderatio animi, fides, religio, probitas, in magnis & arduis rebus sibi cognita satis, & perspecta est, cuius maiores bello, & pace clarissimi, & de Hispaniæ Regibus, de Republica Christiana, & de religione benemeriti semper extiterunt,

extiterunt, qui has omnes hæresibus infectas Prouincias peragrauit, qui hæreticorum consilia, intimos sensus conatusque perspexit, qui est suæ Maiestati charissimus, ob magnas excellentesque uirtutes, qui denique dignissimus uisus est, qui tanti Principis personam tantam sustineret. Hunc inquam ad uos suæ in hanc sanctam Synodum uoluntatis & obseruantiæ, in religionem studij, in Ecclesiæ salutem, animi testem obsidem mittit, qui suum istum uobis animum patefaciat, qui polliceatur se curaturum, ne leges à uobis ad instaurandam religionem conditæ, uiolentur, ne decreta ab hostibus conuellantur: sed ut hęresis, uestris sententijs iugulata, à se penitùs in omnibus suis regnis atque Prouincijs extinguatur, ut pax uestra sapientia parta, sua potentia conseruetur, ut deniq; summa in primis misericordia Clementissimi Dei, uestris deinde Sanctissimis Decretis & suis armis, Ecclesiam (quod futurum sperat) pristinæ dignitati & splendori restitutam, lætam, florentem atque beatam in Christi Optimi maximi gloriam & laudem uideamus. Dixi.

RESPON-

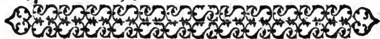
RESPONSVM SANCTAE SYNODI in admissione Illustris D. Comitis à Luna Oratoris Sereniss. Philippi Regis Catholici, datum in generali Congregatione, Die XVI. Maij. M. D. LXIII.

AGNO in dolore Illustris Orator, quẽ in cõmunibus miserijs capimus, non mediocrem nobis consolationem attulit tua ista eximię Serenissimi ac potentissimi Philippi Regis Catholici in Christianam Religionem, atq; in hanc sanctam Synodum pietatis ac studij commemoratio: Non eam quidem ob causam, quòd ignotus nobis antea fuerit tàm pij, tàmque de Chistiana Repub. benemeriti Principis animus: sed quòd ea, quæ sigillatim superioribus temporibus animaduerteramus copiosissimè nunc explicata, atq; ante oculos posita uno aspectu omnia conspeximus. Atq; illud inprimis gratũ nobis, atq; iucundum accidit, & maximam nostris animis alacritatem accidit, quòd sua Rex studia omnia, suas uires (quæ quantæ sint, non ignoramus) ad ea quæ sanxerimus, tuenda, atq; defendenda se collaturum tanto animi

mi ardore pollicetur. Quod idem Pientissimum, atque Inuictissimum Cæsarem, aliosque Christiani nominis Reges, ac Principes facturos cùm exploratum nobis sit, quibusdam quasi stimulis incitamur, ut accuratè operam demus, uti actiones nostræ, tot ac tantorum Principum studijs cumulatè respondeant. Atque id nos quidem, & sponte nostra, & Sanctissimi Domini nostri cohortatione iam diù facimus: Nihil enim aliud ex quo die huc accessimus, meditamur, neque in alia cura, atque cogitatione uersamur, quam ut & in morum, atque Ecclesiasticæ disciplinæ emendatione, & in doctrinæ Catholicæ explicatione, nostras partes diligenter exequamur: sicque omnibus in rebus tueamur cum pietatis moderatione iustitiam, ut publicæ utilitati maximè consulatur, atque ad optatum tandem exitum hanc Sanctam Synodum perducamus. Id quod à Deo immortali petere quotidie summis precibus non desistimus: & cùm à bonis omnibus, tùm à Pontifice ipso Maximo summoperè desiderari intelligimus. Quamobrem cùm prior Orationis tuæ pars, quæ Catholicæ Maiestatis egregia facta, propensamque in Dei Ecclesiam uolũtatem, atque ingẽtia merita complectebatur, nos mirum in modũ delectari: posterior etiam, quę de labenti, ac prope cadẽti Christiana Republica fulcienda, atque in pristinum (quoad eius fieri posſit) dignitatem reuocanda, præclara multa continebat: ea, ut mirificè cum nostris sensibus atque consilijs conueniebat, ita grata nobis ad modum fuit. Nunc (quod huius temporis est) quantas ma-

maximas poßumus Regi ipsi gratias & agimus, & habemus, tum pro singulari eius, ac perpetuo in Catholicam fidem studio, à qua gloriosum illum titulum sibi à Maioribus suis relictum, praclarè tuetur: tùm pro recentis ac tàm pię in Sanctam Synodum uoluntatis professione: eum uerò aliam quòd te potissimū, Illustris Orator, ex magno clariss. atq; ornatiß. uirorum numero delegerit, quem post Illustrē Marchionē Piscarię, ad nos huc mittere. Cuius prasentia, non mediocre communi huic causa & adiumentum, & ornamentum afferret. Neque enim ignoramus quanta prudentia, moderatione animi probitate, religione, & maximarum rerum tractatione excellas. Quare sancta haec Synodus lætissimis te oculis atque libentissimis animis, & intuetur, & excipit. Ac mandatum tuum, prout iuris est, libenter admittit.

LITERAE ILLVSTRISSIMI COSMI Floren. & Senarum Ducis, exhibita à Reuerendiss. Domino Episcopo Cortonen. eius Oratore, in Generali Congregatione, Die XXIIII. Iulij, M.D.LXIII.

Llustrißimi, Reuerendissimi, & Amplissimi Patres Domini obseruandissimi, Hieronymum hunc Gladium Episcopum Curtonen. nō minus nobilitate nataliū, litterarum peritia, morum grauitate, rerumq; gerendarum solertia, quàm ordine Pontificio, ac Religione praclarum

clarum ad Amplitudines Vestras, ac Sacrosanctam istam uniuersalem Synodum, alterum iam Oratorem legaui, prosequendi officij causa ipsis affuturam. atq; ijs, quæ ad diuinæ Maiestatis gloriam, rectę fidei cultum, atque Sacrę Romanæ Catholicæ atque Apostolicæ Ecclesiæ reuerentiam, nostræ item perpetuæ uoluntatis, & in amplissimum ordinem istum obsequij promptitudinem pertinent, explicandis, partes nostras acturum. Sicut autem quę sui muneris fuerint, probè ipsum atque ex animi mei sententia impleturum spero: uicissim quoque studiosè peto, easque impensius rogo, ut comiter illum ac benignè excipiant, & (quę illarum est humanitas) audiant patienter: ipsique in omnibus coràm explicandis & tractandis indubitatam fidem non secus ac mihi metipsi habere uelint: ac sibi persuadeant, nihil mihi antiquius, nihil optabilius fore, quodque studiosius ac uehementius curaturus sim, quam ut dignitatis & existimationis earum ubique gentium ratio & honorifica in primis mentio habeatur: utpotè quæ maximè Christiani orbis afflictæ Reipublicæ misereantur, congruamque tandem corporis huius uulneribus ac scissuris medelam adhibere conentur. Quas Omnipotens Deus, qui eas ad id munus, & ministerium obeundum, curandumque assumpsit, seruet incolumes. Florentiæ, Nonis Iulij, M. D. LXIII.

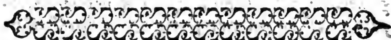
Earundem D D. V V. deditiss.

COS. MED. FLOREN. ET SEN. DVX.

A TERGO

A TERGO.

Illustrissimis & Reuerendissimis dominis Obseruandiss. Sanctę Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, Præsidentibus, & patribus in Sacro Tridentino Concilio congregatis.

MANDATVM ILLVSTRISSIMI D. *Cosmi Florentiæ & Senarum Ducis, exhibitum à Reuerendiss. Domino Episcopo Cortonensi eius Oratore, Die* XXIIII. *Iunij,* M. D. LXIII.

Osmus Medices Dei gratia, Florentiæ, Senarumque Dux Illust. &c. Vniuersis has patentes litteras inspecturis, salutem, & synceræ dilectionis affectum. Sanè iam inde ab administratione quam gerimus, diuino fauore suscepta, officij nostri esse cognoscimus, more, institutoque maiorum, Sanctę Catholicæ atque Apostolicæ Ecclesiæ (cuius fidem, pietatemque profitemur) uestigiis atque obsequijs studiose ac reuerenter insistere, atque eũ feruentius, quò

O gra-

grauiorum negotiorum, curarumque solicitudo & pondus incumbit, ut in praesenti conuulsae Religionis, morumque lapsorum discrimine imminere comperimus. Quapropter ut nostri perpetuò similes, eiusdemque uoluntatis ipsi quoque pro uirili nostra pio huic muneri adesse uideremur: Reuerendum uirum nobis dilectissimum, Hieronymuum Gaddium, Prȩsulem Cortonen. fide, probitate, atque eruditione praeclarum, ipsisq. rerum experimentis probatum, ad sacrosanctam Tridentinam Synodum, Deo authore, at Sanctiss. Domino nostro summo Pontifice pientiss. congregatam, destinauimus cum mandatis, eundemque item Nuncium, Procuratoremque harum patentium literarum serie deputamus: ut nostro scilicet nomine, nostraque possit authoritate, quoties oportuerit, Illustriss. Reuerendissimisque Sedis Apostolicae Legatis, amplissimorumque Patrum Sacrosancto Concilio, ipsorumq. cuilibet adesse, atque in Sessionibus, Congregationibus, & extra, & omnibus tam celebri negotio, quomodolibet opportunis & expedientibus, assistere inseruire, prosequi, & obsequi. Cùm Caesareȩ quoque Maiestatis, & Serenissim. Regum, ac sublimium Principum Legatis, Nuncijs, negotiorumve gestoribus, & eorum quilibet, quoties expedierit, & ipsi Hieronymo Procuratori placuerit, ea, quae Sanctissimae Trinitatis, ac Domini nostri Iesu Christi gloriam, cultũq; ac sanctȩ matris Catholicae atque Apostolicae Ecclesiae fidem, unitatem, authoritatem, puritatemque respiciunt, profiteri, promouere, suadere, agnoscere, & accep-

acceptare: cæteraque ad hæc pertinentia agere, tractare, & explicare, etiam si nominatim nuncupanda, & specialiori nota censenda essent, plena uidelicet, & libera ipsi potestate per nos attributa. Cuius acta, gesta, tractata, & explicata, quæcunque fuerint, bona fide, rata nos & grata perpetuo iure, atque optimo recipimus & profitemur. Datum Florentiæ, Anno M. D. LXIII. Indictione sexta, Nonis Iulij.

COS. MED. FLOREN. ET SEN. DVX.

VIDIT LAELIVS.